

ИЗДАЊЕ ШУМАДНСКЕ ЕПАРХИЈЕ

# Каленик

**4/2010**

Цена 80 динара

у овом броју:

**Калистос (Вер)**

**Георгије Манзаридис**

**Иларион (Алфејев)**

**Георгије Флоровски**

**Небојша Ђокић**

*Освећан храм  
Свих светих у  
манастиру Светог  
Луке у Бошњанима*

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

*Патријарх Иринеј освећао  
Ђурђевдански крст у Крагујевцу*

Новоосвештани храм Свих Светих у манастиру Светог Луке у Бошњанима

фото  
репортажа



ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

# Каленик

Излази са  
благословом Његовог  
преосвештенства  
епископа шумадијског  
Господина Јована

Година XXXII  
Број 4, (190), 2010.

Издавач  
Српска православна епархија  
шумадијска

Излази  
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник  
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног  
уредника  
Негослав Јованчевић

Редакција  
Др Зоран Крстић, протојереј -  
ставрофор  
Милић Марковић, протојереј  
Марко Митић, протојереј  
Рајко Стефановић, протојереј  
Драган Икић, јереј  
Небојша Младеновић, јереј  
Гордана Јоцић  
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација  
"Каленик"  
Владимира Роловића број 1,  
34000 Крагујевац,  
e-mail :  
n.milovic2@gmail.com

Тираж  
5000 примерака

Дизајн и припрема  
Дејан Манделц

Штампа  
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)  
ISSN 182-6166 = Каленик  
COBISS.SR - ID 50771212



9 771820 616009

Калистос (Вер), Ви сте музика докле год она траје.....	2
Георгије Манзаридис, Божије заповести као Божанске енергије.....	6
Иларион (Алфејев), Човечији лик Бога.....	9
Подигнут и освештан трећи храм манастира Бошњана.....	10
Патријарх Иринеј освештао Бурђевдански крст у Крагујевцу.....	12
Гордана Јоцић, Прва годишњица радија «Златоусту».....	21
Георгије Флоровски, Религиозне теме Достојевског.....	28
Драгутин Анастасијевић - оснивач српске византологије.....	31
Црквено појање на Светој Гори у XIX и XX веку.....	33
Небојша Ђокић, Храм Сошествија Свјатаго Духа у вароши Крагујевцу..	35
Узвишене слике у Сопоћанима.....	39
Сликаство сугестивно као пророчанство.....	40

Из летописа Епархије шумадијске  
Промене у Епархији шумадијској  
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована  
Нова издања  
Дечија страна

# ВИ СТЕ МУЗИКА, ДОКЛЕ ГОД ОНА ТРАЈЕ

*И трагедија, и благослов*



мрт нас, дакле, прати током целог живота као непромењиво и стално понављано свакодневно искуство. Колико год се често суочавали са њом, она остаје дубоко противприродна. Смрт не спада у предвечну замисао Божију о творевини. Бог нас је створио да бисмо живели, а не да бисмо умирали. И не само то: створио нас је као недељиву целину.

Са јудејске и хришћанске тачке гледишта људска личност је искључиво целина: ми смо нераскидиво јединство тела и душе, а не само душа која је привремено заробљена у тело и зато настоји да напусти своју тамницу. К. Г. Јунг је у праву кад брани оно што назива „тајанственом истином“: „Дух је живо тело, виђено изнутра, тело је спољашња пројава живог духа – и једно и друго су у стварности једно.“

Раздвајајући тело и душу, смрт самим тим насилно руши јединство наше природе. Да: смрт јесте неизбежна, али је ипак противприродна, чудовишна и трагична. Када се суочавамо са крајем наших блиских, или када предосећамо свој одлазак, у нама се, и поред све наше трезвености, јавља сасвим оправдано осећање безизлаза, ужаса, чак и огорчености:

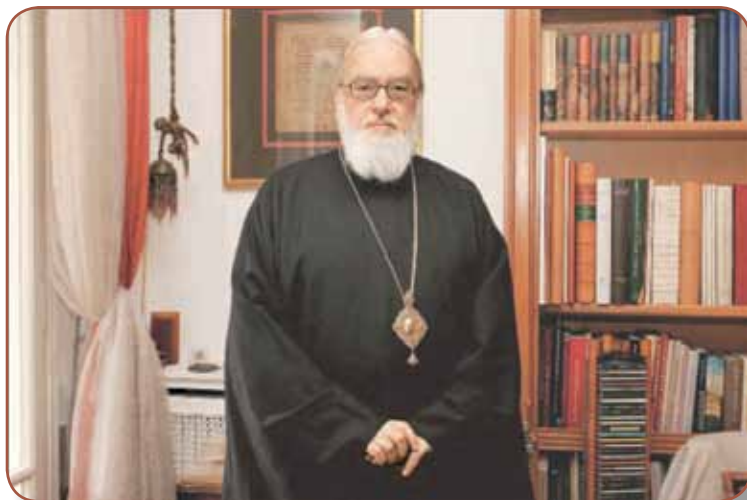
*Не улазите спокојно у ову спокојну ноћ.*

*Љутите се, негодујте против гаишења светлости!*

Христос је плакао над гробом Свог пријатеља Лазара (Јн 11; 35), и у Гетсиманском врту Њега је преиспунила туга због предосећања сопствене смрти (Мт 26; 38). *Последњи непријатељ укинуће се – смрт* (1 Кор 15; 26), пише апостол Павле; смрт је за њега неодвојива од греха: *Жалац је смрти гријех* (1 Кор 15; 56).

Смрт је огледало живота у палом свету; у изопаченом, отуђеном, безумном и мрачном свету. Па опет смрт није само трагична: она је и благословена. Нека она од искона није улазила у Божију замисао, ипак је то дар Његовог милосрђа и самилости. За нас људе било би ужасно неподношљиво да бескрајно живимо у палом свету, да се, грозничаво тражећи излаз, вртимо у затвореном, безизлазном кругу таштине и греха. Бог нам је дао излаз. Он раскида савез душе и тела да би га затим изнова обновио, поново ујединио, у телесном васкрсењу у последњем дану и тако привео пуноћи живота. Он је сличан лончару о коме говори пророк Јеремија: *И поквари се у руци лончару суд који грађаше од кала, на начини изнова од њега други суд, како бијаше воља лончару да начини.* (Јер 18; 4).

Божанствени Лончар узима у руке сасуд наше грехом изопачене природе и разбија га да би обновио на лончарском кругу и вратио му првобитну славу. У том смислу смрт је средство нашег обнављања. С разлогом на опелу православна Црква пева: „Ти који



си ме некада саздао из небића, и почаствовао твојим божанским ликом, а због прекршаја заповести опет вратио у земљу из које сам узет, врати богосличности, да се у првобитну лепоту обучем.“<sup>iii</sup>

У епитафу Бенцамина Франклина, којег је он упутио самом себи, смрт се појављује као „редактура“ и „исправљање“:

Тело Бенцамина Франклина, штампара,  
(Попут корица старе књиге,  
Чије су странице избледеле,  
Слова се избрисала, утиснуте шаре се не виде)  
Почива овде, храни црве!  
Али сам труд неће бити изгубљен,  
Јер ће због своје вере изаћи на светлост  
У новом и бољем издању,  
Које је његов Аутор  
Искориговао и исправио!

Наш однос према смрти је дијалектичан, али ни једна ни друга представа, на крају крајева, не противрече једна другој. Знамо ми да је смрт противприродна, ненормална, противна првобитној замисли Створитеља, и да зато узмичемо пред њом са болом и очајем. Али ми у њој примећујемо и Божију вољу, благослов, а не казну. Она је излаз из ћорсокака, оруђе милости, врата ка нашој обнови (re-creation). Такав је пут повратка. Присетимо се још једном православног опела: „Ја сам изгубљена овца, (...) позови ме Спасе, и спаси ме.“<sup>iiii</sup> Према томе, ми се приближавамо смрти са спремношћу и надом, и, следећи Фрању Асишког, понављамо: „Славан је Господ мој ради Сестре наше, смрти“; телесном смрћу Господ враћа кући Своје дете. Душа и тело, раздвојени у смрти, поново ће се сјединити у свеопштем васкрсењу.

Та дијалектика је јасно видљива у православном обреду сахране. Нема ту ни трунке покушаја да се сакрије страшна, увредљива реалност смрти. Гроб је отворен, и мучно је видети како се чланови породице и пријатељи један за другим приближавају покојнику да би га последњи пут целивали. Но у

многим државама свештеник на опелу облачи белу, а не црну одежду, као за пасхалну ноћ: јер Христос је васкрсао из мртвих и зове уснуле хришћане да учествују у Његовом васкрсењу. Нико не забрањује да се на сахрани плаче; те сузе имају своју мудрост, делују као балсам, док гушење бола само позлеђује ране. Не вреди, ипак, очајавати *као они који немају наде* (1 Сол 4; 13). Наша жалост, колико год кидала срце, није жалост неутешних; „Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века“, исповедамо у Символу вере.

### *Непрестано општење*

Смрт је, напokon, растанак који не раставља. Према овој истини православна традиција се односи веома озбиљно. Живи и умрли су чланови једне породице. Ми не верујемо у то да је провалија смрти непремостива јер се сви можемо окупити крај олтара Божијег. „Црква... је место сусрета умрлих“, пише Јулија де Бособр, „живих и оних који треба да се роде: они воле једни друге, састају се крај зида олтара Божијег да би објавили своју љубав према Богу.“<sup>iv</sup> О томе говори и свештеник-мисионар архимандрит Макарије (Глухарев) у писму удовцу: „У Христу живимо, крећемо се и постојимо. Живи и мртви, сви смо ми у Њему. Тачније би било рећи: сви смо ми живи у Њему, и нема смрти. Наш Бог није Бог мртвих, већ Бог живих. Ваш Бог је и Бог покојнице. Постоји само један Бог, и ви сте уједињени у Једном. Ви једино за извесно време не можете да видите једно друго, но зато ће будући сусрет бити још радоснији. И нико вас неће лишити ваше радости. Ви чак и сад живите заједно; она је једноставно изашла у другу собу и затворила врата... Духовна љубав не познаје видљиво раздвајање.“<sup>v</sup>

Како да одржавамо то непрестано општење? Постоји лажни пут; неке он привлачи, али православна традиција сматра да је он потпуно неприхватљив. Недопустиво је да се општење живих и умрлих одржава помоћу спиритуалистичких сеанси или некромантије. Прави хришћанин не може ни да замисли да са умрлима општи, на пример, преко посредника. Такви покушаји су веома опасни зато што оне који им прибегавају силом убацују у власт демонских сила. Спиритуализам је, осим тога, израз неоправдане радозналости, као гледање кроз кључаоницу. Отац Александар Јељчанинов пише да „морамо смирено да признамо постојање Тајне, да не утрчавамо кроз споредни улаз, да не прислушкујемо пред вратима“<sup>vi</sup>.

Из житија светих знамо да се умрли понекад јавља живима у сновима или у виђењима. Али ми немамо право да намећемо такве контакте. Сви начини манипулисања умрлима су противни хришћанској савести. Ми опшtimo са умрлима на духовном, а не на душевном нивоу, и место где срећемо један другог је храм, евхаристија, а не гостинска соба. Једини законити основ тог општења је молитва, пре свега Литургија. Ми се молимо за умрле и



у исти мах смо уверени да се и они моле за нас; у том заштићивању смо једно – с оне стране граница смрти, у непоколебљивом и неразделивом савезу.

За православне хришћане молитва за умрле није „додатни елемент“, већ од свих прихваћени, непромењиви и неодвојиви део свакодневног молитвеног правила. Те молитве су разнолике:

*Једини Творче који дубоком мудрошћу све човекољубиво уређујеш, и свима дајеш оно што је корисно, упокој, Господе, душе слугу твојих, јер у Тебе наду положише, Творца и Саизадаатеља и Бога нашега.*<sup>vii</sup>

*Са светима упокој, Христe, душе слугу твојих, где нема болести, ни жалости, ни уздицања, но где је живот бесконачни.*<sup>viii</sup>

*Нека те Христос упокоји у крају живих, и нека ти рајска врата отвори, и покаже те жителем Царства, и да ти опроштај свих грехова које си у чинио у животу, Христољупче.*

Понекад у њима разликујемо тужнији тон, који нас опомиње да постоји могућност вечног одвајања од Бога:

*Од огња неугасивог, од таме непробојне, од шкрвута зуба, од црва који непрестано нагриза, и од свих мука избави, Господе, све који су умрли у вери.*<sup>ix</sup>

Такво заузимање за умрле нема крутих ограничења. За кога се ми молимо? Строго говорећи, православна традиција дозвољава да се на богослужењу у цркви молимо само за верујуће. Но понекад је наша молитва много шира. Тако, на вечерњи Педесетнице ми се молимо чак за оне који се муче у аду: „Ти који си нас удостојио да и на овај свесавршени и спасоносни празник примаш молитвена умилоствивљења за оне који су у аду, а дајеш нам и велику наду да ћеш послати олакшицу и утеху онима што пате од разних нечистота...“<sup>cx</sup>



Каква је вероучитељска основа сталне молитве за умрле? Какво је њено богословско оправдање? Одговор на ова питања је веома једноставан и једнозначан. Основа је наше јединство у љубави. Ми се не молимо за умрле ако их не волимо. Архиепископ Виљем Темпл каже да такве молитве „служе љубави“. Сваки православни хришћанин са радошћу понавља за њим: „Ми се молимо за њих, али не зато што их Бог неће приметити ако ми то не будемо радили. Ми се молимо за њих зато што знамо да их Он воли и брине о њима, и ми молимо за привилегију да нашу љубав присаједини Божијој.“<sup>cx</sup> Други савремени аутор каже: „Одустајање од молитве за умрле је толико хладна и од љубави толико далека мисао да је треба сматрати лажном већ због тог јединог разлога.“<sup>cxii</sup>

Никакво друго објашњење или оправдање молитве за уснуле није потребно, чак није ни могуће. Та молитва је израз наше љубави једног према другом. Овде, на земљи, ми се молимо за друге; и зар ћемо престати да се молимо за њих после њихове смрти? Они су умрли, али зар је то разлог да престанемо да се заузимамо за њих? Живи или мртви, сви ми припадамо једној породици; а зато, живи или мртви, заштићујемо један другог. У васкрслем Христу нема поделе на мртве и живе. Архимандрит Макарије (Глухарев) пише: „Сви смо ми живи

у Њему, и смрти нема.“ Физичка смрт не може да раскине нити узајамне љубави и молитве, које нас сједињују у једно тело.

Нама, разуме се, није дато да тачно знамо како таква молитва помаже умрлима. Но и кад се молимо за живе, ми не можемо да објаснимо како наше заузимање може да им помогне. Из личног искуства знамо да је молитва за другог делотворна, и зато настављамо да се молимо. Али, молили се ми за живе или за мртве, дејство молитве остаје тајна. Нама није дато да продремо у везу између молитве, слободне воље друге личности, благодати и присуства Божијег. Кад се молимо за умрле, довољно нам је да знамо да они узрастају у љубави према Богу и да им је наша подршка потребна. Остало препустимо Богу.

Ако истински верујемо у то да нам је дато непрестано општење са умрлима, онда ћемо, по мери својих снага, настојати да о њима говоримо у садашњем, а не у прошлом времену: не „Волели смо једно друго“, „Била ми је тако драга“, „Како смо били срећни“, већ „Ми и сад настављамо да волимо једно друго више него раније“, „Она ми је сад драга, као никада“, „Каква радост за нас да будемо заједно“. У нашој оксфордској заједници постоји Рускиња која упорно одбацује да себе назове удовицом иако јој се муж представио Господу пре много година. Она не престаје да понавља: „Ја сам његова супруга, а не удовица.“ И ја се с њом потпуно слажем.

Ако се научимо да говоримо о умрлима у садашњем, а не у прошлом времену, то ће нам помоћи да решимо питање које мучи многе. Често сувише лако одлажемо „за касније“ помирење са човеком од кога смо се удаљили, и смрт стигне пре него што смо опростили један другоме.

У патњи због грижње савести у нама се појављује саблазан да кажемо себи: „Сувише је касно, могућност да замолимо за опроштај је заувек пропуштена, ништа више не можемо да учинимо.“ Тада много грешимо – не, није касно. Ево данас, кад се вратимо кући, можемо на вечерњој молитви да се обратимо умрлом са којим смо били у свађи. Можемо да га, потпуно исто као да је жив и да стоји пред нама, замолимо за опроштај и да узврати на нашу љубав. Тог трена наши односи ће се променити. Иако не видимо његово лице, иако не чујемо његов одговор, иако не знамо како наше речи допиру до њега, осетићемо срцем да смо заједно смогли снаге да почнемо испочетка. Никад није касно за нови почетак.

*Сто пута мање приметно и лакше*

Остаје, ипак, још једно питање, тако мучно, нерешиво за савремено знање. Рекли смо да је људску личност Бог првобитно створио као нераскидиво јединство душе и тела, и ми чекамо да се они сједине у последњем дану, с оне стране њихове раздвојености као дела смрти. Целокупна антропологија је повезана са вером и у васкрсење тела, а не само у бесмртност душе. Ако је телесност скоро неодвојиви део

човекове личности, онда је истинска лична бесмртност вечни живот и тела, а не само душе. А какав је онда однос између нашег садашњег тела и васкрслог тела у будућем веку? Какво ће бити васкрсло тело – исто као претходно, или ново?

Можемо овако да одговоримо: тело ће остати онакво какво је и пре било, и постаће друкчије. Понекад хришћани замишљају васкрсење тела донекле поједностављено и уско. Они претпостављају да ће се материјални елементи тела, које је смрт раздвојила и који су се распали, на неки начин сјединити на дан Страшног суда, тако да ће обновљено тело имати исту материјалну структуру као и раније. Они који тврде да постоји веза између садашњег тела и васкрслог тела не посматрају ствари тако буквално. Тако, на пример, свети Григорије из Нисе у делима *Стварање човека* и *Душа и васкрсење* предлаже опрезније, симболичко објашњење. Душа, по његовом учењу, даје телу одређену форму (eidos), она оставља у телу посебан отисак или печат, и то изнутра, а не споља. Управо тај отисак одражава карактер, односно унутрашње духовно стање личности.

Током нашег овоземаљског живота физички делови нашег тела се мењају много пута, али пошто форма, коју је душа утиснула, и поред свих физичких промена остаје онаква каква је била раније, можемо да тврдимо да се наше тело неће променити. Истински телесни континуитет постоји уколико постоји иста она форма коју је душа „задала“. К. С. Луис каже: „Моја форма остаје иста, иако се материја, од које је форма сачињена, стално мења. У том смислу ја личим на кривуљу млаза воде која лије.“<sup>xiii</sup>

Много пре Луиса, још у IV веку, о томе је говорио свети Григорије из Нисе. У тренутку васкрсења душа печата наше тело истим оним печатом којим је оно печачено у овом животу.

Да би васкрсло тело било истоветно земаљском, уопште није потребно да се ти материјални елементи сједине: довољан је сам тај печат. Између нашег садашњег тела и васкрслог тела заиста ће постојати истински континуитет, који, уосталом, не треба објашњавати наивно-материјалистички.

Нека тело након васкрсења остане исто овакво, оно ће, ипак, бити и друкчије. Апостол Павле говори: *Сије се тијело душевно, устаје тијело духовно* (1 Кор 15; 44). „Духовно“ овде не значи „нематеријално“. Васкрсло тело ће истовремено бити материјално, али ће га сила и снага духа при томе преобразити, и зато ослободити од свих сада познатих ограничења материјалности. Материјални свет, у том смислу и наша материјална тела, за сада познајемо једино у палом стању; ми не можемо да замислимо својства која ће материја имати у свету у коме неће бити греха.

Ми можемо тек донекле да наслућујемо ту посебну прозрачност и животност, лакоћу и пријемљивост, која ће у будућем веку бити додељена нашем васкрслом, истовремено материјалном и духовном телу. Није без разлога свети Јефрем Сирин писао: „Погледај човека у коме је обитавао легион

свакојаких демона (Мк 5; 9); нисмо знали где се они налазе јер је састав њихове војске мање приметнији и лакши од саме душе. Сва та војска је боравила у истом телу. Па опет је сто пута мање приметније и лакше тело праведника, које ће устати на дан васкрсења. Оно је као мисао која је способна да по својој вољи расте и да се шири или скупља и усредсређује. Она се усредсређује на једном месту, а шири се свуда... А колико су, пак, духовна бића у рају мало приметна кад чак ни мисли не могу да их дотакну!“<sup>xiv</sup>

Ово је, вероватно, најбољи опис славе васкрсења, који можемо наћи. Остало ћемо препустити тишини. *Још се не откри шта ћемо бити* (1 Јн 3; 2).

### Ви сте музика

Две седмице пре смрти Ралфа Вегена Вилијамса један његов пријатељ је упитао композитора шта за њега значи живот будућег века. „То је музика“, одговорио је Вилијамс. „Музика. Али у оном свету ја више нећу дрхтати над сваким звуком и разочаравати се због неуспеха. Ја нећу стварати музику. Ја ћу постати музика.“<sup>xv</sup>

„Ви сте музика, докле год она траје“, писао је Елиот. А у вечности музика увек звучи.

Са руског превео Мирољуб Авдаловић

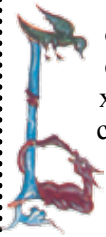


### напомене:

- i Dylan Thomas, *Collected Poems* (London, 1952), p. 116.
- ii *The Lenten Triodion*, tr. Mother Mary and Archimandrite Kallistos Ware (London, 1978), p. 128.
- iii Нав. дело.
- iv Julia de Beausobre, *Creative Suffering* (London, 1940), p. 44.
- v Цитирано по: S. Tyszkewicz and T. Belpair. *Ecrits d'ascetes russes* (Namur 1957), p. 104.
- vi Свящ. Александр Ельчанинов. «Записи», Киев, 1999, с. 36.
- vii Тропар службе за упокојене.
- viii Кондак.
- ix Субота месопусна. Канон. Песма 6.
- x Недеља Педесетнице, вечерња, трећа свештеничка молитва, Велики требник, стр 453.
- xi Речи W. Templ'a наведена у делу «Prayer and the Departed: A Report of the Archbishop Commission on Christian Doctrine» (London, 1971), p. 90.
- xii Нав. дело, с. 85.
- xiii C. S. Lewis, *Miracles: A Preliminary Study* (London, 1947), p. 180.
- xiv Sebastian Brock, *The Harp of the Spirit: Eighteen Poems of Saint Ephrem* (Studies Supplementary to Sobornost No. 4: 2nd ed. London, 1983), pp. 23–24.
- xv D. J. Enright, *The Oxford Book of Death* (Oxford: Oxford University Press, 1983), p. 332.

# БОЖИЈЕ ЗАПОВЕСТИ КАО БОЖАНСКЕ ЕНЕРГИЈЕ

Георгије Мандзаридис је дугогодишњи професор Етике и хришћанске социологије на Богословском факултету Аристотеловог универзитета у Солуну. Аутор је многих богословских студија и спада у ред најпоштованијих савремених православних богослова у Грчкој и шире. Чланак који је пред читаоцима Каленића део је књиге *Етика*, коју издавачка делатност Шумадијске епархије припрема за штампу



Божије заповести заузимају најзначајније место у хришћанској етици. Етички живот једног хришћанина узраста испуњавањем ових заповести. Оне су пре свега присутне као Божији логоси или Божанска воља, који су упућени човеку и од њега захтевају аналогно саобраћавање њима. Као што су, дакле, мисли и човекови логоси створене човечанске енергије, тако су и логоси или воље Божије нестворене Божанске енергије.

Особито логос Божији, који је Његову вољу открио човеку у облику заповести, није логос безличан или неактиван, већ личносан и делотворан. И више од тога, овај логос није тирански нити несносан, већ праведан и избавитељски, непорочан и истинит.<sup>1</sup> Он је логос Бога Логоса, који је постао човек и пребивао међу људима. И, сваки човек који прихвата и има на уму логос Божији, „у њему пребива и Он у њему“.<sup>2</sup>

Бог је љубав и заповести које су упућене човеку показују Његову љубав. Заповести као показатељ ове љубави су љубавна енергија. Онај који држи Божанске заповести, прихвата у себе Божанску љубав, самога Бога; пребива у љубави која је Бог и Бог пребива „у њему“.<sup>3</sup> За човека је љубав да држи Божанске заповести.<sup>4</sup> А који држи заповест Његову, љубав Божија је за њега савршенство.<sup>5</sup>

Божија воља није неки апстрактни појам, него енергија која личносног Бога открива човеку и позива га у Његово подобје. Раздвајање заповести од Божије воље и њихово сагледавање као безличних етичких правила или објективне вредности отуђује њихов карактер. На овај начин и хришћанска етика се отуђује од Бога љубави и преображава у науку о етици или деонтологију, која лако може да склизне у фундаментализам.

Наравно, Божије заповести најчешће не долазе до човека као директне енергије, већ као фразе, речи или симболи. Мало је људи, као што су пророци и боговидци, директно прихватило логос или заповест Божију. Сваки онај, међутим, који је прихватио Божанску заповест позван је да јој приступи као заповести личносног Бога и да одговори својим личним пристајањем и активношћу. Истина запо-

вести налази се у енергији личносног Бога, и њихово исправно испуњавање остварује се човековим личним деловањем уз помоћ енергије личносног Бога.

Христос позива човека да емпиријски приступи Његовом учењу, да га следи и да препозна Његову силу. Божија воља у себи садржи информације о свом пореклу,<sup>6</sup> и ова информација долази човеку као непосредно осећање, које произилази из његовог првородног односа (са Богом), и са тим у складу, није му потребна никаква спољашња потврда. Ово је знање (које произилази из) личносног заједничарења Творца са својом творевином.

Сила Божије воље налази се у Његовој сопственој природи, а потврдна снага, вредност Његове силе, налази се у узрочној вези коју има човек, као и сва остала бића, са Њим. Божија воља је стваралачки логос постојања бића; она је њихова материја и суштина. Без ње она су погружена у непостојање. И, док сва бића аутоматски испуњавају Божију вољу, човек са својом слободом може да је прекрши. Када је прекрши, човек се квари онтолошки. Када је, међутим, слободно пригрли, тада осећа њену немерљиву силу.<sup>7</sup>

Божија Реч која се упућује човеку у облику заповести није различита нити мање делотворна од оне којом је Бог створио свет из небића. Она поседује неописиву обновитељску силу, која превазилази сваку човекову могућност и способност, нарочито његово противприродно грешно стање. Због тога је држање заповести Божије „јарам“ за човека, који га оптерећује и ограничава. Ово се дешава јер испуњавање заповести долази у сукоб са његовим грешним жељама и страстима. Међутим, зато што га, опет, ослобађа од терета греха и олакшава га, оно је и „корисно“. Овакво значење имају и Христове речи: „Јер јарам је мој благ, и бреме је моје лако.“<sup>8</sup>

Божије заповести не делују тирански на човека, већ се испољавају када се афирмишу и спајају са његовом вољом. Тада постају светлост која

1 Види: Пс 11,7; 2 Цар 7,28, и 118,89; Ис 26,9.

2 1Јн 3,24.

3 1Јн 4,16.

4 Види: 2 Јн 6.

5 Види: 1 Јн 2,5.

6 Види: Јн 7,17.

7 „Јер је ријеч Божија жива и дјелотворна, оштрија од свакога двосјеклога мача, и продире све до раздиобе душе и духа, зглобова и сржи, и суди намјере и помисли срца.“ Јевр 4,12.

8 Мт 11,30.



осветљава човеков живот и усмерава његова дела.<sup>9</sup> Светлост беше, примећује свети Григорије Богослов, заповест која беше дата првостворенима. Светлост припремна, и сразмерна са пријемчивошћу оних који су је примали, била је писани закон, који је скицирао (осенчио) истину и тајну велике светлости.<sup>10</sup>

Савршена Божија заповест, као и њено савршено држање, представљени су у Христовој личности. Савршена Божија заповест, у којој су садржане и све остале, јесте заповест љубави. Ова заповест постојала је, свакако, и у *Старом Завету*. Христос ју је, међутим, представио као нову.<sup>11</sup> Значење ове заповести, њена вербализација, не појављује се као сасвим нова, јер постоји и у *Новом Завету* у скоро непромењеном облику. Оно што она означава, њен садржај, дакле, несумњиво је нов. Она се појављује на начин на који ју је применио Христос: „као што ја вас љубих“.<sup>12</sup>

У исто време, у Христовој личности имамо савршено испуњавање Божијих заповести.<sup>13</sup> Као човек, Христос испуњава Божанске заповести и тако показује начин на који би сваки човек требало да их испуњава. Божије заповести Христос не посматра објективно и не суочава се са њима на спољашњи начин. Христос Очеву заповест живи као Божанску енергију, са којом се поистовећује Његова човечанска енергија.

Наравно, између Христа и човека постоји суштинска разлика. Христос, као Богочовек држи Очеву вољу непосредно и „неограничено“. Прихвата заповест од Оца као „вољно саучествовање“.<sup>14</sup> На исти начин је и човек позван на савршени живот у складу са вољом или заповешћу Божијом. Ово саучествовање са Очевом вољом, које је било природно и непрестано у Христовој личности, из разлога ипостасног јединства Његове чове-

чанске са Његовом Божанском природом, у створеном и огреховљеном човеку реализује се тешко и несигурно, колебаљиво.

Огреховљени човек налази се на „растојању“ од Бога. Он не може да прихвати Божију вољу као „вољно саучествовање“. Сасвим супротно томе, он живи према закону греха који је у његовој природи. Овај закон га поробљава и ономогућава да држи вољу Божију. Ослобођење од робовања закону греха остварује се законом „духа живота“.<sup>15</sup>

Закон „духа живота“ не поистовећује се са утврђеним прописима или писаним заповестима. Као што закон греха изражава силу греха која поробљава човека, тако и закон духа живота изражава силу Духа Светога који човека ослобађа. Свакако, овај закон се ангажује и у облику конкретних заповести, које су фразеолошки изражене. Уосталом, исто ово само у негативном облику може да се догоди и са законом греха. Међутим, суштина ствари не налази се у фразеологији, начину изражавања, већ у извору одакле су оне потекле.

Снагу за држање заповести, наглашава свети Василије Велики, Бог је у почетку дао човеку. Када је човек користио исправно ове силе, живео је врлинским животом, али, када их је изопачио, отишао је у зло. Зло није ништа друго, него лоше и супротно Божијој заповести коришћење доброг дара, док је врлина употреба добра сагласно са Божијом заповешћу.<sup>16</sup> Због тога врлине изражавају по природи, док зла деловања изражавају против природна човекова стања.

Изопачење човекових сила, или њихово коришћење противно Божијој заповести, настаје због грех, који је одвојио човека од Бога, и његову енергију отуђио од Божанске. Овај феномен суштински није етички него онтолошки. Премда је започео као човеков етички прекршај, он је имао онтолошке последице, јер се њиме човек одвојио од извора живота, Бога. Због тога и лечење човека није могуће реализовати само на етичком нивоу, већ је неопходно да се оно утемељи на онтолошком нивоу.



9 Види: Пс 118, 105. Ис 26,9.

10 Види: Λόγος 40,6, PG36,364D.

11 „Заповијест нову дајем вам: да љубите једни друге, као што ја вас љубих.“ Јн 13,34.

12 Види: Јн 13,34.

13 Види: Јн 14,31.

14 Види: Μ. Βασιλείου, Περί Αγίου Πνεύματος 20, PG32,104B.

15 Ρμ 8,2.

16 Μ. Βασιλείου, Περί Αγίου Πνεύματος 2,1, PG31,90B.

И природно, ово излечење треба да се оствари обрнутим процесом, дакле потребно је да започне од онтолошког и да се комплетира на етичком нивоу. Дарује се благодаћу светих тајни, а комплетира се испуњавањем Божијих заповести.

Божанске заповести одводе човека у нестворени логос његове природе, који је нестворена Божанска енергија. Држање заповести активира „по логосу“ делатност човекове воље коју је он изгубио грехом, уништава његову егоцентричну вољу и ослобађа, избавља изопачену вољу људске природе. Човекова гномичка воља долази у склад са логосом његове природне воље, која се односи на нестворену Божију енергију. На тај начин, читав човек поново долази у своје природно стање и оријентише се, усмерава ка његовом предодређењу од пре пада; изнова се успоставља „према логосу (свога) бића, који претпостоји у Богу“ и води га у постојање „сагласно логосу (свога) вечног постојања, који претпостоји у Богу“ и у богонадахнут живот.

Бића су творевина Божанске воље. Бог њих не познаје „чулно“ или „умно“ већ „као сопствене жеље“, а тако их познаје јер пребивају у његовој вољи. Кад су преступила престала су да буду познана од Бога. У овом смислу ће и Христос рећи онима који не држе његове заповести: „не познајем вас“.<sup>17</sup> Држање Божанских заповести сједињује (припаја) желатељну енергију човека са Божанском енергијом. На тај начин, онај који држи Божанску вољу познат је од Бога и партиципира, има удео у Божанском познавању бића.

Бог, који је својом нествореном енергијом човека призвао у биће, позива га из његовог пада својим Божанским заповестима и обнавља га светим тајнама Цркве. Свете тајне Цркве, које се актуализују Христовим даром и нествореном енергијом Духа Светога, нуде човеку, пре свега, пуноћу Божанске благодати. Крштењем, Миропомазањем и Божанском Литургијом човек постаје члан, уд тела Христовог и заједничар дарова Духа Светога. Након овога човеку не преостаје ништа друго, него да одржава и актуализује благодат коју је примио. Ово се дешава јер у човеку не постоји ни један узрок себичности. Уколико човек настави да размишља и живи себично, то је због тога што није постао свестан Божанског дара.

Евхаристијска заједница са Христом испуњава се етичким саобликовањем верника са Његовом вољом. Осим тога, Божанска Евхаристија, али и генерално све Свете Тајне Цркве, оприсутњују се истовремено и као заповести. Садржина светих тајни, тип и њихов символизам, пројављују у вернику Божански етос. Крштење, као света тајна учествовања верника у Христовој Смрти и Васкрсењу, садржи истовремено и заповест вернику да хода „у новом животу“.<sup>18</sup> И тајна Божанске Евхаристије, као тајна заједничарења са Христом,

није само храна већ позива вернике да постану заједничари Његових врлина. Али, као што се свете тајне *садрже* истовремено и у заповестима, тако се и заповести пројављују као свете тајне, јер је у њима Бог присутан и њиховим држањем Он се мистички, светотајински уселјава у човека.

Благодат Божија, која се даје кроз свете тајне Цркве, пребива у човеку и чини га способним да чува Божанске заповести. Или, другим речима, благодат Божија даје се човеку, да би он могао да испуњава заповести. И, када човек држи заповести, усклађује своју енергију, делатност са Божанском, прима Божанску благодат, учествује у Његовој љубави, упознаје Бога. Тако се заповест Божија, која на нивоу неразборитих створења делује непосредно и нужно, на нивоу разумних створења актуализује слободом њиховог саглашавања са Његовом вољом и њиховом љубављу. Међутим, огреховљеном човеку, који због свог уплитања у закон греха није у могућности да држи Божанску заповест, даје се благодат светих тајни Цркве, да би било могуће јединство његове воље са Божанском вољом.

Божије заповести се не исцрпљују у неком изразу или некаквом спољашњем облику. У Божијим заповестима налази се сам Бог, као што се налази и у свим Његовим енергијама. Када се човек повери, преда Богу читавим својим бићем и када испуњава, држи Његове заповести, осећа и Његову Божанску силу. Човек заповест осећа као конкретну Божанску енергију која га призива и уводи у живот надахнут Богом. Заповести Божије, као и свето име Његово, представљају духовну реалност и делују као средство за остваривање заједнице са Богом.

Јевреју су избегавали, као што је познато, да употребљавају Божије име, јер су осећали његов онтолошки карактер. Заборављање онтолошког карактера Божијег имена опустошило је духовни живот. Исто се, међутим, догађа и са Божијим заповестима. Заборављање онтолошког карактера Божијих заповести убија или лажира хришћански етички живот. Верници су престали да имају осећај личносне заједнице са Богом. Са Божанским заповестима се или суочава као са сувим плодовима или се посматрају као аутономне и идолизују се. У првом случају етички живот умире, док у другом постаје профан и директно опасан због фарисејства или фундаментализма. Осамостаљивањем, дакле, Божанских заповести неутралишу се њихове силе, изнутра слаби њихов прави садржај, и стварају се претпоставке за самовољу и њихову опортунистичку употребу. На овај начин се прекида свака унутрашња веза са Божанском вољом и отвара се пут за њихово обременавање људским вољама и жељама.

Са грчког превео Драган Поповић, јереј



17 Лк 13,27. Мт 7, 23.

18 Рм 6,4.

# ЧОВЕЧИЛИ ЛИК БОГА

Из књиге „Человеческий лик Бога. Проповеди“ Господина Илариона (Алфејева), митрополита волокаламског

Чули смо причу јеванђелисте о Господњем исцељењу ослабљеног, који је у ишчекивању чуда тридесет осам година лежао у Силоамској бањи. Када му је Исус пришао и упитао га: „Хоћеш ли здрав да будеш?“, он му одговори: „Госпoде, човјека немам, да ме спусти у бању када се узбурка вода“ (Јован 5, 6-7).

„Немам човека“ – то су речи које је Господ чуо од ослабљеног. У овим речима изражени су бол, туга, сва безмерна дубина његове патње и усамљености. Трагедија ослабљеног била је у томе што за тридесет осам година свог живота није срео човека – онога који би био способан да са њим подели његову патњу, да на себе преузме макар и део његове немоћи. Дакле, могуће је проживети тридесет осам година – и остати усамљен. Могуће је проживети цео живот – и не срести човека.

Некада је филозоф Диоген ходао градским улицама дању, држећи у рукама упаљени фењер и говорио: „Тражим човека.“ Та изрека античког филозофа остала је у људском сећању као симбол тога, да је понекад тешко међу стотинама, хиљадама, милионима, сада већ милијардама људи који насељавају земљу, срести правог човека.

Али, деси ли се сусрет са правим човеком, какво је то чудо! Господ је пришао ослабљеном и открио се као први истински човек кога је овај срео. У Његовом лицу ослабљени је нашао онога који му је целог живота недостајао, онога за којим је целог живота чезнуо, кога је целог живота чекао. Како је говорио свети Григорије Богослов: тражио си човека, а нашао си и човека и Бога.

Поставши човек, Бог је човечанству показао прави лик човеков. У лицу Христа, оваплоћеног Бога, ми видимо Човека у апсолутном смислу речи – онога Човека, Који је ту, са нама, чак и ако би били остављени од свих људи...

Понекад, нашавши се у безнадежним околностима, ми тражимо помоћ од људи, али је не налазимо. И када су исцрпљене све наше могућности, када губимо и последњу наду, када руке беспомоћно клону,

изненада у помоћ долази Христос, и ми схватамо: ево Онога Кога је наша душа увек тражила, за Којим је чезнула из дана у дан, из месеца у месец, из године у годину.

Савремено човечанство није само обезбожено, оно је обешчовечено. Нечовештво, равнодушност према патњи других, неспремност да се помогне, повери, изађе у сусрет, егоцентризам и егоизам, уистину добијају васељенску димензију. У пустињи савременог света све је теже срести човека. Многи губе вољу за животом због несавладиве усамљености и туге које нема ко да им олакша, које немају са киме да поделе.

У II веку свети Теофил Александријски, полемишући са многобошцем, писао је: „Ти кажеш: покажи ми твога Бога. А ја ти одговарам: прво ми покажи твог човека и онда можеш видети мог Бога.“ Ми не можемо видети Бога, док не достигнемо праву меру човечијег узраста. Не можемо се звати хришћанима, док не постамо прави људи.

А сада да размислимо зашто поред нас увек постоје ослабљени – физички или духовно – којима су наша помоћ и подршка потребни. Да ли смо спремни да им приђемо? Да ли смо спремни да им посветимо наше време, да са њима поделимо наш живот? Ако не, онда смо хришћани само по имену, а не по делима. Прави хришћанин је онај ко је спреман, по Спаситељовој речи, да живот свој положи за пријатеље своје (Јован 15, 13). Управо такав је био сам Христос – Он није зажалио свој живот ради нас и показао нам је шта је то прави Човек.

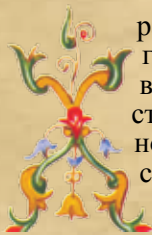
Понекад кажу, хришћанство је сувише узвишено, Божије заповести су сувише тешке, Јеванђеље од нас много тражи. У самој суштини, од свакога од нас тражи се само једно – бити човек. Ако си човек у пуном смислу те речи, ти си хришћанин; ако ниси достојан да се назовеш човеком, значи, још ниси сазрео као хришћанин...

Превео са руског Гојко Ненадић, професор крагујевачке Богословије



Подигнут и освештан трећи храм манастира Бошњана

## ХРАМ И ЛИТУРГИЈА ВОДЕ У ЦАРСТВО НЕБЕСКО



рам, посвећен Свим Светима, након само годину дана градње, завршен је да би у векове векова трајао као трећа црква манастирског комплекса у Бошњанима, у побожном темнићком крају. Велики молитвени скуп, који су предводили владика Јован и архимандрит Алексеј, игуман бошњански, најзаслужнији за духовни и градитељски пород овог манастира, током којег ће нова црква бити освештана, одржан је 21. јула, на дан када Црква Божија прославља и празнује светог великомученика Прокопија. Током чина великог освећења храма, Преосвећени владика Г. Јован у Часну трпезу трећег бошњанског олтара положио је делиће моштију светог великомученика Лазара Ко-

мо трећи храм ове свете обитељи. Игуман ове свете обитељи, архимандрит Алексеј, са ктитором ове нове цркве, господином Верољубом Мијајиловићем и са осталим приложницима и дародавцима, није се могао лепше одужити нашим прецима, него да данас одслужимо овде Литургију, осветимо храм у име Свете Животворне и Нераздељиве Тројице, а у спомен двестогодишњице Варваринске битке. Видите, како је лепо игуман то уклопио; и остаће, као што је остала Варваринска битка у сећању, овај новоподигнути храм и он ће остати дуже, јер ће се спомињати и овога и онога света. Да, овде ће се, браћо и сестре, од сада приносити бескрвна жртва за све и свја, како то ми увек понављамо на Светој Литургији. Овај дан и ваше учешће, како у самом чину освећења, тако и на овој Светој и Божанској Литургији, биће записани не само у летопису овог манастира, ове светиње, него првенствено у срцима нашим и у срцима вашим, како бисте то што је записано у вашим срцима преносили и вашим потомцима, да и они преносе својим потомцима: да је ово парче неба на земљи данас удостојено благодаћу Божијом да се овде освети овај храм и ова светиња.

Говорите свима да је овде васпостављена светиња која вековима пре нас овде пројављује свуда присутног Свезнајућег и Сведидећег Бога. И сигурно, да није било тог предања које су ваши преци преносили вама, вероватно би се овај део светиње заборавио. Али светиња се не може заборавити! Ако не проговоре људи о светињи, камење ће да проговори, а и проговара. Онде где су људи затајили, Бог чини чуда, да на разне начине проговори и покаже нам како на сваком кораку у роду људском, па и у овом нашем српском роду, стоје светиња до светиње.

Овде ћете долазити, као што и сада долазите, да се учите богопознању, да се учите љубави хришћанској. Али, овде нећете само учествовати у приносу светиње, него ћете, ако будете долазили са сазнањем шта је Света Литургија, шта је Црква, шта је Тајна Цркве и Литургије, почети да спознајете пут који води у Царство Небеско. А то је у ствари и смисао и циљ нашег живота овде на земљи, да овде Царство Небеско преко Свете Литургије предокусимо, да осетимо сласт светиње Божије и Духа Божијега и Благодати Божије које примамо да бисмо задржали ту сласт до оне праве истините сласти гледања лица Божијег. Зато, данас овде окупљени, заблагодаримо Богу на Његовом дару и радости коју нам је подарио, коју смо осетили сви када смо се у овом новоосвештаном храму зарадовали. Како да се не зарадујемо, браћо и сестре, кад је данас Црква Божија добила још један храм? Па како да се не зарадује породица, кад се у њој обнови пород? Ето, и ми смо се данас зарадовали том новом члану свеукупне Цркве Божије, овом храму којег смо овде осветили. Да заблагодаримо Богу у Тројици, Духу Светоме који нас је сабрао да се у овом храму, окупаном благодаћу Божијом, освештаном Духом Светим, окупаном Силом Божијом, помолимо Господу.

Богу у Тројици увек треба благодарити на



совског и једног непознатог светитеља из овог краја. Ктитор цркве Свих Светих је Верољуб Мијајиловић из Крушевца, али њеном подизању допринели су и многи приложници које кроз литургијско и молитвено заједничарење тако прилежно окупља игуман Алексеј.

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, беседећи током Литургије у новоосвештаном храму, указао је на спасењску суштину постојања светиња Божијих и једини смисао нашег хришћанског живота кроз литургијско освећење:

„У име Оца, Сина и Светога Духа, помаже вам Бог, браћо и сестре!

Велика је радост за ову светињу, за ову свету обитељ, за Цркву Божију Православну, за Цркву Божију у Шумадији, јер за кратко време овде, у овој светињи, освештасмо и трећи олтар. Три олтара, браћо и сестре, на којима се приноси бескрвна жртва! На тако малом месту, три буктиње литургијске светле са молитвама оних који служе и који приносе бескрвну жртву, али исто тако и са вама, браћо и сестре, који долазите на свето богослужење, првенствено мислим на Свету Литургију.

Рекох, ово је велика радост за Цркву Божију православну и нашу Српску Цркву, велика радост што баш сада и баш данас, у ово време, освештава-



Његовим даровима. Али, уз благодарност Богу, треба исто тако да заблагодаримо и народу који има веру да подиже храмове – не само за себе, јер овај храм, као и сваки храм, није саграђен само за нашу генерацију, него за генерације и генерације. Да заблагодаримо народу који када подиже храм има осећај да гради свеопшту заједничку кућу у којој се Бог призива, у којој се свршавају најсветије тајне, у којој се оно што је природно Духом Светим претвара у натприродно, то јест хлеб и вино у истинито Тело и истиниту Крв Христову. То је кућа у којој се Бог прославља, у којој се ми освећујемо и у којој се просвећујемо са оним што доживљавамо на Литургији. Доживљавамо Благодат Божију, и како певамо: *Видесмо Светлост истинску, примисмо Духа Небескога, нађосму веру истиниту, клањајући се нараздељивој Тројици, јер нас је Она спасла.* Има ли лепше учioniце од храма Божијега и цркве Божије? Има ли лепше и боље веронауке него што је Литургија, браћо и сестре? Заиста – нема!

Рекох, у нашим храмовима се свештенодејствује да би се у тим храмовима ми освештавали и тако освештани примили Светињу над Светињама. Да овде, испред ових престола, а и овога који смо данас освештали, где смо се помолили Богу, да добијемо принос од оних који приносе, то јест од правоверних свештеника. Од оних свештеника који су у заједници са епископом, Црквом и народом Божијим, да тиме посведоче заједницу Бога и људи, да је та заједница наше спасење.

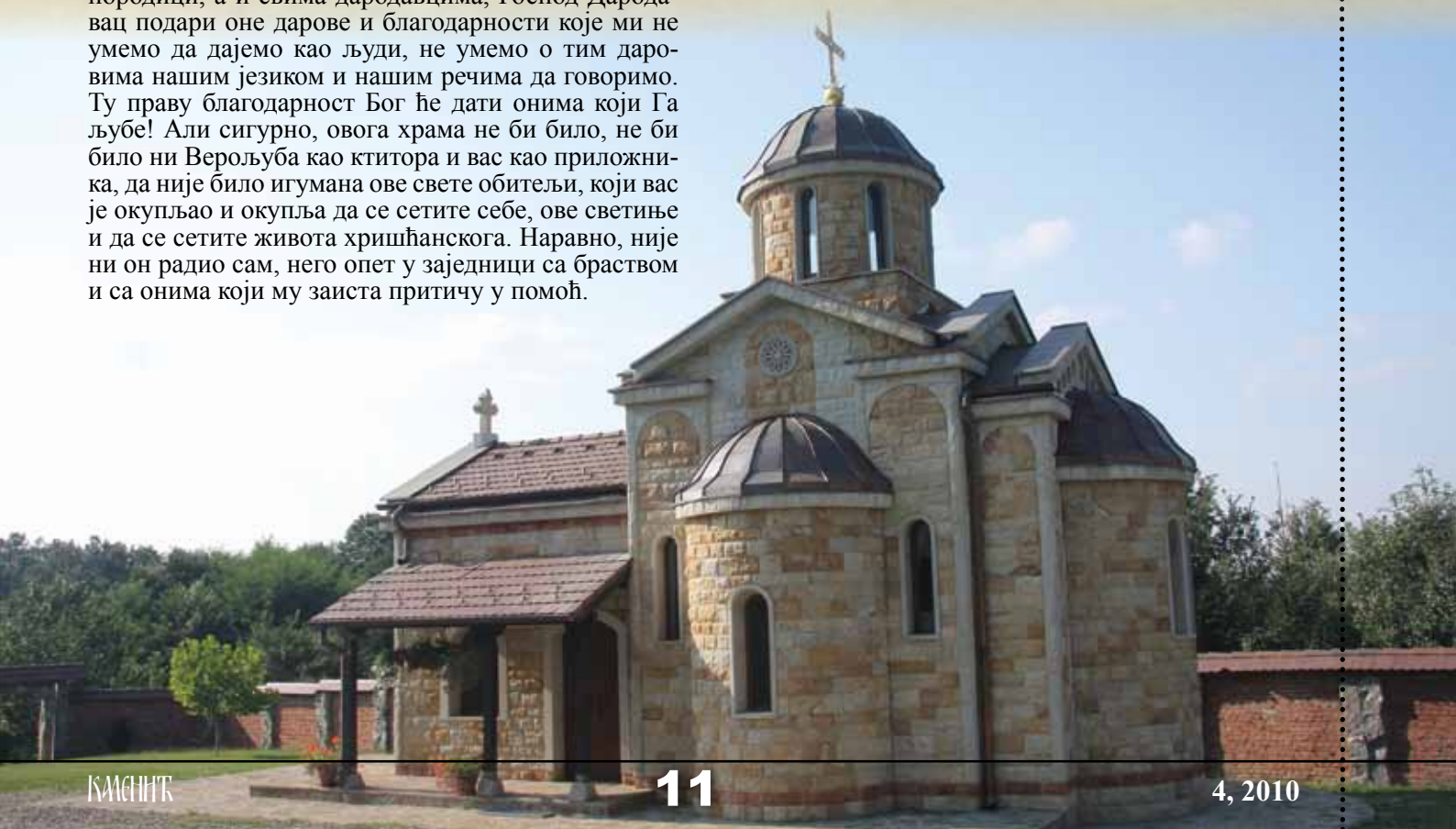
Наша је велика благодарност, браћо и сестре, упућена брату Верољубу Мијајиловићу, који је ктитор овога новог храма. Ево нам доказа да није српски народ изгубио веру, да није изгубио ону племенитост и оне дарове које су имали наши свети преци, на првом месту наши Немањићи и Лазаревићи, све до дана данашњега. Ево данас се и наш брат Верољуб сврстава у ктитора Цркве српске, у ктитора Цркве Божије у Шумадији. Нека њему, његовој породици, а и свима дародавцима, Господ Дародавац подари оне дарове и благодарности које ми не умемо да дајемо као људи, не умемо о тим даровима нашим језиком и нашим речима да говоримо. Ту праву благодарност Бог ће дати онима који Га љубе! Али сигурно, овога храма не би било, не би било ни Верољуба као ктитора и вас као приложника, да није било игумана ове свете обитељи, који вас је окупљао и окупља да се сетите себе, ове светиње и да се сетите живота хришћанскога. Наравно, није ни он радио сам, него опет у заједници са браћом и са онима који му заиста притичу у помоћ.

Сабрасмо се данас овде да осветимо храм, а где ћемо се на другом месту сабирати, браћо и сестре? Где данас да идемо, код кога да тражимо избављење, исцељење, очишћење, освећење, оздрављење и душе и тела, него ли од Бога?! А до Њега долазимо преко наших светиња, првенствено преко светиње нашег живота која треба да буде у нама, да осећамо да смо управо светиња Божија. Од кога да тражимо данас помоћ? Цар Давид каже, не уздајте се у кнезове ваше, у њима нема спасења. Може човек човеку да помаже, хвала Богу, али само донекле, како би то рекао наш народ. А Бог може оно што ми мислимо да не може. Кома Бог помаже? Ономе ко има вере у Бога! Баш оне вере за коју је Господ рекао – све је могуће ономе који има вере. Ономе који има љубави, који има осећања. Ономе човеку хришћанину, који је себе испразнио да би у себе уселио Благодат Божију, да би у себе уселио Господа Христа. Може ли нам човек помоћи? Понављам, може али само донекле. Бог је тај који чини чуда. Чудом можемо назвати и ово све што се овде данас догађа, на овом парчету неба. А шта се догодило? Догодио се народ Божији. Ви сте се догодили, браћо и сестре. Па зар није прави догађај ово окупљање око наших светиња, наша молитва?

Нека би дао Бог да нас ова прелепа звона опомињу да смо људи, да смо хришћани, да смо православци. Да смо Срби, браћо и сестре, да смо Срби на делима и по делима, а не само по имену. Нека би нам Господ помогао, а и ова светиња, да се благодат данашња, која је сишла да освети овај храм, усели и остане у нама, да нас она води и руководи! Бог вас благословио!“

Трпеза љубави, коју је припремила Живадинка Милић из Варварина, продужила је ово богугодно сабрање побожних житеља шумадијско-поморавског и расинског краја, за које света обитељ бошњанска постаје аутентично духовно светило.

Р. К.





# ТАЈНА ЖИВОТА ЛЕЖИ У МОЋИ КРСТА

Његова светост Господин Иринеј, патријарх српски, уз саслужење Преосвећеног Господина Јована, епископа шумадијског, освештао је 21. јула, на празник Светог великомученика Прокопија, велики крст са Христовим Распећем и иконом светог великомученика Георгија, заштитника града Крагујевца, који је постављен на главној прилазној градској саобраћајници из правца ауто-пута Београд-Ниш

У свечаном чину освећења учествовало је неколико стотина Крагујевчана, међу којима су били најугледнији представници јавног живота шумадијске престонице, на челу са градоначелником Верољубом Стевановићем, који је овом приликом истакао: „Крагујевац је добио православни крст и Распеће на једном месту, са Господом који шири руке да нас загрли и да нас опомиње да будемо људи. То је основна порука коју сваки човек мора да има у свом срцу.“ Иначе, иницијативу за подизање крста – заштитног знамења Крагујевца, донела је Градска скупштина са образложењем да је „крст најраширенији и најизразитији симбол хришћанства, симбол спасења човечанства и иконографски лик цивилизације којој припадамо“.

Након срдачног дочека и топле добродошлице, патријарх српски Господин Иринеј, уз саслужење владике шумадијског Господина Јована и свештенства, освештао је новоподигнути крст. Затим је изговорио следећу поруку:

„Мени је данас велика част и радост, што имам прилику да учествујем у великом, знаменитом дану, у дану када славимо једног од великих светих великомученика – светог Прокопија, чије мошти, на нашу велику радост, почивају у граду Прокупљу, по коме град и носи своје име. О овом светом великомученику можемо много говорити, он је сличан његовом претходнику Савлу из Тарса. Прошао је један пут, не Божији и не благословен – али је Господ учинио да

тај пут буде благословен, тако да му се Господ јавио и показао силу и знак Часнога крста, и рекао му: *Овим побеђуј*, онако као што је и свети цар Константин чуо речи, тамо негде испред Рима. А благослов Божији над тим знаком побеђује непријатеље. То није био само обичан знак, ни за светог Прокопија, ни за светог Константина, него посебно благословени знак – сила и благодат Божија, која се излива преко крста, тог чудесног Божанског знамења на којем је Господ показао врхунац своје љубави према роду људскоме; на коме је страдањем својим, крвљу својом Богочовечанском, искупио род људски, и примио сва људска проклетства, од Адама до данас...

Мене радује што сте тај чудесни знак подигли на овоме путу, поред којег многи пролазе, да имају прилику да бацају поглед на крст овај, да се прекрсте, да се Богу помоле, да Господ благослови пут њихов, да се врате, без обзира где су намислили да иду, да их благослов Божији прати на томе путу. Данас је ово толико потребно нама и читавом свету, јер данас саобраћај узима тако велики данак, да је свима нама велика поука, да без благослова Божијег никуда не крећемо и ништа не почињемо у своме животу. Знао је наш народ да пре свакога посла, пре свакога дела, пре свега што је почињао и замишљао, треба Богу да се помоли, и да на себи силу и знак крста учини. Ја верујем да ће многи који буду прошли овим путем то и учинити и благослов Божији их неће мимоћи.

Радује ме што је овај знак, чудесни и Божански, подигнут овде у срцу Шумадије. Он треба да симболизује да је овај крај и Крагујевац хришћански





град, и да је ово света хришћанска православна земља.

Овај симбол треба да наговести да ни страдалништво у Крагујевцу није било мало. Ово је знак града који је распет на крст Христов, јер су многи под овим знаком Божијим страдали, као и наш Учитель, Спаситељ, Господ Исус Христос – без своје кривице, а они зато што су били православни, зато што су били Срби...

Пуно оправдање има постављање и ово свечано освећење крсног знака на којем видимо лик Христа распетог, који је показао њавећу љубав према роду људскоме у своме страдању.

Све што је Бог створио, створио је по сили моћи своје, али и састрадао је са свима нама, према роду људскоме; и то је највеће дело које је Бог могао да учини за род људски, за све нас...

Знамење је суштина пророка и апостола, суштина Цркве, суштина Јеванђеља и срж апостолске проповеди којом су свет освојили, и просветили и облагодатили силом часног крста Христовог. Тајна лежи у сили знака крста, он је успех апостола у свету, њиховог учвршћивања многих Цркава, као и оних који су наставили пут њихов, оснивајући многобројне Цркве – и тако бројне народе, још у то време приведоше Христу.

Колико ја знам, врло мало ових светих знакова има на јавним местима. Познат је град Рио де Женаиро са бистом Христовом. Како лепо делује када се прође поред Скопља, и види се на оном брду крст који блиста и покрива, осењује град и православни народ који живи у Скопљу.

И овај ће крст ући у усторију Првославне Цркве, хришћанских народа, народа који живи овде, у срцу Шумадије.

Крст светли да обасјава, да препорађа, да чини своју моћ, своју силу и знамење.

И у Нишу се припремамо за велики јубилеј, за две хиљаде тринаесту годину, да на нашем једном брду подигнемо велики крст, и да нашим грађанима и многобројним пролазницима, дамо до знања да је Ниш хришћански град, град православног народа, град цара Константина, првога хришћанског цара.

Нека би дао Господ да сила и благодат овог крсног знамења обасја све нас светлошћу и љубављу Христовом, да нас поглед према крсту подсети на онога који је био уздигнут на крст, који је тада раширио руке и све нас пригрлио да нас приведе Оцу своме и Оцу нашем. То је био смисао првог крста, крста на Голготи, а то ће бити мисија и овога крста овде постављенога. Нека вас, браћо и сестре, крст Христов благосиља благословом својим.

Честитам и захваљујем се онима који су дошли на идеју да се овде подигне крст, идеју коју су разрадили и учинили је остварљивом, да је крст постао реални знак. Нека они, и град овај, и народ овога краја, народ земље Србије, и Срби ван граница, који су се силом прилика данас нашли у свету – на крају и читав свет – буду благословени и осењени знаком светог, часног, животворног крста. Нека нас Господ, који гледа са крста, благослови, а ми да се потрудимо да будемо и останемо на-

род Његов, народ крста, народ благодати Божије, народ захвалности Спаситељу своме, за све што је учинио и чини за нас.

Нека је благословен данашњи дан, нека је благословено ово освећење часног крста и нека он буде ризница и извор благодати Божије за све оне који својим погледом сместе крст Христов у душу своју и у срце своје, и нека их од њега греје и осветљава светлост Христа, светлост крста и светлост истине Христовог јеванђеља. Нека сте благословени и нека се благослов Божији преко крста овога пренесе на све овде присутне, и на читав наш народ православни... “

Крст, висине осамнаест, а распона једанаест метара, са Христовим Распећем висине шест метара на једној страни и иконографском представом у рељефу светог великомученика Георгија како убија аждају (пречника два и по метра), ауторско је дело вајара Зорана Илића. На постаменту су грбови Србије и града Крагујевца. Градска власт Крагујевца саопштила је да су бројни приложници и донатори обезбедили сва потребна средства за постављање овог монументалног крста.





# ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

## ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА ЗА ЦРКВЕНО-ПАРОХИЈСКИ ДОМ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У недељу 13. јуна, када Српска Православна Црква молитвено прославља Светог апостола Јерму и Светог мученика Ермију, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Свете Петке у Смедеревској Паланци.

Повод за ово литургијско сабрање било је освећење темеља, на којим почиње изградња црквено-парохијског дома при поменутом храму. Епископу су салуживали протојереј-ставрофор Никола Гвоздић, архијерејски намесник јасенички, протојереј-ставрофор Драгослав Сенић, протојереј-ставрофор Драгољуб Ракић, архијерејски намесник младеновачки, протојереј-ставрофор Велибор Ранђић, парох паланачки, протонамесник Драган Милутиновић, парох селевачки и јереј Срђан Ковачевић, јереј азањски.

У надахнутој беседи Епископ Јован је подсетио на значај јеванђељске науке за свакога човека. Христове речи записане у Светом Јеванђељу најбоља су храна за душу човекову, и зато онај ко живи по речима Господњим, онај ко, дакле, живи по јеванђељу већ сада започиње да задобија Царство небеско.

Након Свете Литургије уследила је Трпеза љубави коју је уприличило братство овога храма.

*Ненад Петровић, јереј*

## СВЕТА ЛИТУРГИЈА И ПАРАСТОС ВЛАДИЦИ САВИ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

У четвртак 17. јуна навршило се 9 година, од упокојења блажене успомене другог Епископа шумадијског Г. Саве (Вуковића).



Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован заједно са свештенством Шумадијске епархије служио је заупокојену Свету Архијерејску Литургију, а у продужетку и парастос над гробом овог врлог Архијереја Српске православне цркве.

Лик и дело Владике Саве, његово старање за спасење у Господу Исусу Христу свих људи, једино се може вредновати пред лицем Бога Живог кога је тако ревностно сведочио. Он је био човек отвореног духа, уман, радан, пожртвован, стрљив пастир, спреман да саслуша и добро и зло, не штедећи никада ни време ни снагу. Доласком на трон Епископа шумадијског, наставио је да оре духовну

бразду коју је пре њега тако дубоко заорао његов предходник Епископ Валеријан.

О Владици Сави и огромној жртви коју је поднео служећи своме роду, говорио је његов наследник Владика Јован. Циљ нашег живота на земљи јесте да целог себе принесемо Господу. Владика Сава показао је кроз тешку и одговорну Епископску службу како се долази до овог циља. Без Једино Моћног, без Христа, време је тешко бреме; са Њим оно постаје лако, по истинитој речи Истине: *Јарам је мој благ, и бреме је моје лако*, истакао је Владика Јован.

*Срећко Зечевић, јереј*

## ЕВХАРИСТИЈСКО САБРАЊЕ У МАНАСТИРУ ВЕНЧАЦ

На дан када Српска православна црква слави Преподобног оца Петра Коришког, 18. јуна, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Венчац.

У том манастиру постоји и капела која је посвећена Светом Јоаникију Липовцу, Митрополиту црногорско-приморском, који пострадао од комунистичке руке. Званично, Митрополит Јоаникије Липовац у диптиху святих се слави 17. маја, дан његовог страдања, а најновија истраживања су показала да је он пострадао 18. јуна, с тога је Преосвећени Владика Јован, на дан мучеништва Јоаникија Липовца, и на дан Преподобног оца Петра Коришког, принео Евхаристијске молитве за ова два светила Српске цркве.

*Срећко Зечевић, јереј*

## ПОСЕТА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГОСПОДИНА ИРИНЕЈА ПРЕСТОНОМ ГРАДУ ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

У недељу 20. јуна Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, по повратку са Косова и Метохије, посетио је Крагујевац. Верни народ и свештенство Архијерејског намесништва крагујевачког и лепеничког са својим архијерејским Намесником Преосвештенством Епископом шумадијским Господином Јованом, дочекали су и срдечно поздравили долазак Патријарха.

У Саборном храму у Крагујевцу поздрављајући Његову Светост, Преосвећени Владика Јован је рекао: „Црква Божија у Шумадији отвореног срца и душе, са великом радошћу дочекује Ваш долазак, као нашег поглавара, и благослов трона Светог Саве који нам доносити. Радост је још већа самим тим што нам долазите са мученичког Косова, где сте се поклонили косовским светињама. Ваша Светости, добро дошли!“

Одговарајући на добордошлицу, Патријарх Иринеј се захвалио на дивном дочеку и поздраву, рекавши да заиста долази са мученичког Косова, посетивши Пећку Патријаршију, Таковицу, и предивни манастир Гориоч. Видевши све те светиње, човек се испуни великом радошћу, али и тугом, јер се виде порушене цркве, спаљени зидови. Народ је расејан, расељен, остало је само име српско, али без народа, без живота. Патријарх даље наводи да нам само остаје нада и вера у Бога да ће се прилике на Косову и Метохији променити на боље. „Свима Вама желим свако добро и благослов Божији!“, поручује Патријарх.





У част доласка Његове Светости, Преосвећени Владика Јован је организовао пријем у Епархијском двору. Након пријема Патријарх српски наставио је свој пут ка Београду.

## ВИДОВАН – ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ У БЕЛОШЕВЦУ

Храм Светог мученика Лазара Косовског у крагујевчком насељу Белошевац и ове године свачано је прославио своју храмовну славу. Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства крагујевачког и лепеничког намесништва, а на Литургији је присуствовало сестринство манастира Каленића.

После прочитаног јеванђељског зачала Преосвећени Владика Јован се обратио верног народу поучивши га о значају данашњег празника, истакавши да историја сваког народа има свој знак препознавања, знак који указује на то како се одвија његова судбина, а да овај празник открива знак нашег народа. Кнез Лазар је својим историјским опредељењем склопио савез са Богом који ми зовемо Косовски завет. Косовски завет је знак који трајно обележава и дели историју нашег народа.

Након причешћа верног народа, одслужен је парастос Косовским јунацима и пререзан славски колач.

## ПРОСЛАВА ПРЕПОДОБНЕ АНАСТАСИЈЕ СРПСКЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ



Један од празника којих се с правом наш Црква сећа, јесте празник Преподобне Анастасије Српске, вољене мајке Светог Саве. Иако су историјски извори о мајци Светог Саве врло оскудни, будући да се о њој врло мало писало и врло мало певало, данас се на основу најновијих истраживања са сигурношћу зна да је сахрањена у припрати Богородичине цркве манастира Студнице.

Поводом празника Преподобне Анастасије Српске, 5. јула, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленићу, у коме се налази капела посвећена Преподобној Анастасији. У својој беседи Епископ шумадијски је између осталог рекао да Света Анастасија спада у оне личности наше златне историје, које су за идеал свог живота имале Царство Небеско. И поред мало података са којим располажемо, несумњиво је да је Свети Сава доста тога наследио од своје мајке, која је по речима Светог Владике Николаја родила најлепше српско дете. Након резања славског колача за све присутне приређена је трпеза љубави коју је припремило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

## ПРОСЛАВА ИВАЊДАНА У МАНАСТИРУ ТРЕСИЈЕ НА КОСМАЈУ

На празник Рођења Светог Јована Крститеља, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Тресије на Космају, уз саслуживање схи-архимандрита Јована, настојатеља светоархангелске обитељи манастира Тресије и свештенства Шумадијске епархије.



После прочитаног Јеванђеља, Првојерарх Цркве у Шумадији, Епископ Јован је надахнутом беседом говорио о животу Светог Јована, рекавши да је Свети Јован пророк и претеча покајања, да је од самог рођења његов живот био мученички. “Он је објавио, ишавши пред Христом, лек роду људском – покајање.”

По Светој Литургији, одржан је културно-уметнички програм који носи назив “Под липама манастира Тресије”.

Овај програм се организује благословом Епископа шумадијског Г. Јована, а представља уводну свечаност која се већ 15. година на Петровдан одржава у порти цркве у Неменикућама под називом “Дани Милована Видаковића”. Програм је поздравном речју отворио настојатељ манастира Тресије отац Јован. У програму је учествовао дечји хор из Рајковца, вођен свештеником Александром Марковићем, глумца Петар Михајловић је говорио стихове Војислава Илића и Владислава Петковића Диса, а представљена је и издавачка делатност Библиотеке града Београда и Општина Сопот и Младеновац. Овам приликом је отворена и ликовна колонија “Неменикуће 2010”.

Епископ Јован је у дрштву академика Василија Крестића и председника Општине Сопот господина Живорада Милосављевића присуствовао програму, након чега је за све присутне уследила трпеза љубави.

*Горан Лукић, јереј*



## САБРАЊЕ У ХРАМУ ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

У недељу 11. јула, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци.

Повод за ово Литургијско сабрање било је освећење новоподигнуте палионице свећа при поменутом храму. Епископу су саслуживали свештеници Архијерејског намесништва јасеничког, предвођени протојерејем-старофором Велибором Ранђићем. Лепоту овог литургијског сабрања увећало је мноштво верног народа, као и умилно појање црквеног хора из Смедеревске Паланке.

После прочитаног Светог Јеванђеља Епископ се обратио верном народу. Поучна Јеванђелска прича о двојици слепих које Господ по вери њиховој излечи, говори о вери, снази вере, али нас и опомиње да проверимо своју веру, каква је она, да ли смо хришћани само по имену и на језику, или то и делом показујемо. Мост између човека и Бога, између човека и човека, управо је вера, рекао је Владика Јован. И док човек може и да нас остави и да нас превари због слабости своје, Господ нас никада неће оставити, јер је Он управо самог себе дао за спасење света и човека.

Након Свете Литургије уследила је трпеза љубави коју је приредило братство храма Преображења Господњег.

*Ненад Петровић, јереј*

## ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У АРАНЂЕЛОВЦУ

Празник Првопрестолних апостола Петра и Павла и свечано је прослављен у Аранђеловцу, у храму посвећеном њима у част. Празнично бденије, на коме се окупило неколико стотина верника, служио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства орашачког намесништва.



Видно присутна радост и молитвено расположење међу верницима било је крунисано миросањем од стране епископа.

Након два сата молитве и појања Богу, владика је сабраном народу честитао храмовну славу и истакао значај и величину апостола Петра и Павла. Посебно је нагласио њихову веру у Христа Господа, којом су чинили небројана и славна дела и којом су постали стубови Цркве. Такву веру су имала и она двојица слепаца из Јеванђеља читаног на недељној св. Литургији уочи Петровдана, а на такву веру смо и ми позвани и призвани од Бога, нагласио је владика Јован.

На сам празник светих апостола, свету Литургију су служили свештеници петропавловске цркве и других градских цркава, предвођени Архијерејским намесником орашачким, протојерејем-ставрофором Мићом Ђирковићем. Беседу о значају апостола Петра и Павла одржао је прота Стокан Ђирковић. Након свете Литургије, свештенство и присутни верници су у Литији три пута направили опход око храма, а потом је испред цркве пререзан славки колач. Свечаност и радост овог великог празника настављена је трпезом љубави у сали петропавловског храма.

*Александар Миловановић, јереј*

## ПРОСЛАВА ПЕТРОВДАНА У МОНАСТИРУ РАЛЕТИНАЦ

Лепо сунчано време и празнични дан окупило је вернике Шумадијске епархије на дан Светих апостола Петра и Павла у манастиру Ралетинац, који сваке године торжествено, онако како то доликује једној светињи, прославља своју храмовну славу. Радост Литургијског сабрања увеличао је долазак домаћина, Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована.

Сестринство манастира, на челу са игуманијом Евгенијом, дочекало је Владика Јована, који је пре почетка Свете Литургије осветио нове фреске унутар храма, а затим је на отвореном служена Света Архијерејска Литургија. Честитајући славу Владика је у препуној манастирској порти упутио речи духовне поуке. Да би смо примили семе које су посејали Свети апостоли потребно је да очистимо себе од греха и од свега лошег што се у нашем срцу налази. Од нас самих зависи да ли ћемо отворити срце своје и пустити у њега Христа. Ако заиста верујемо и исповедамо Христа онако како су га пламено исповедали и сведочили апостоли, ако семе праве апостолске вере расте и клија у нама, онда ће нам и живот овде на земљи бити далеко лакши. Владика је на крају позвао да стражимо над собом, а то значи да не дозволимо да семе које су апостоли посејали пропадне и иструли, већ да се непрестано старамо о њему, не би ли када Господ буде дошао, дало плода.

Након заамвоне молитве и резања славског колача, извршен је трократни опход око храма, да би се на крају заједничко сабрање наставило трпезом љубави.

## “ДАНИ МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА” У НЕМЕНИКУЋАМА

На празник Светих апостола Петра и Павла, којима је посвећена црква у Неменикућама, са благословом Епископа шумадијског Г. Јована одржана је културно-уметничка манифестација у част првог српског романописца Милована Видаковића који је рођен у Неменикућама. Ова манифестација се одржава већ петнаест година у организацији Библиотеке Града Београда, Библиотеке Сопот, Црквене Општине Неменикуће и Општине Сопот, и окупља многе познате личности културног и јавног живота.

У 16 часова помен Миловану Видаковићу служио је Епископ шумадијски Г. Јован у Неменикућској цркви, а затим је поздравном речју и благословом отворио овогодишњи програм. Након Епископа присутнима се обратио председник Општине Сопот Господин Живорад Милосављевић. На велико задовољство мноштва присутних, црквеном портом, а рекло би се и читавим Космајем, зачуо се умилни звук фруле у маестралном извођењу Боре Дугића. Ове године је установљена и књижевна награда “Мома Димић”, а уручена је књижевнику Михајлу Пантићу за прозно дело “Приче на путу”. Одломак из

...из светлости



награђеног дела прочитао је глумац Аљоша Вучковић. Глумац Петар Краљ говорио је стихове Бране Петровића, а Аљоша Вучковић одломак из дела преподобног Јустина Ћелијског “Срна у изгубљеном рају”. У завршном делу програма Културно-уметничка друштва из Сопота и Влашке извела су пригодан програм.

Након манифестације уследила је за све присутне братска трпеза љубави.

## СВЕТИ АПОСТОЛИ ПЕТАР И ПАВЛЕ – СЛАВА ХРАМА У ЈАГОДИНИ

Светом Литургијом Црква у Јагодини је прославила своју храмовну славу Свете апостоле Петра и Павла. На Светој Литургији је предстојао протојереј-ставрофор Радомир Ракић уз саслужење шесторице свештеника, двојице ђакона и верног народа, рода изабраног, царског свештенства.



У том парчету неба на земљи, које се пројављује кад год се сабирамо у име Божије, постоји и увек се пројављује јединство нас, који учествујемо у Царству, са свима онима који су учествовали или учествују у Њему, без обзира на временску баријеру, јер у есхатону овоземаљско време не игра никакву улогу. Тако да свако има прилику да у Цркви, у Царству Божијем, буде у заједници са Апостолима, онима који су нам утабали стазе и по чијим стопама ми сада ходимо. После Свете Литургије и резања славског колача, за све присутне је припремљено послужење испред храма, а у току дана могли су у порти храма да погледају изложбу „Етно форме“, удружења за неговање старих заната, српске традиције и ручних радова. У вечерњим сагима на бини у порти братство храма приредило је Духовну академију у којој је између осталих учествовала изворна група „Смиље“ из Крагујевца, црквени хор при храму Светих Апостола, новооснована дечија фолклорна група при храму Светих Апостола. То је била прилика за све наше суграђане да се присете или да се упознају са нашом старом изворном музиком, а за нашу децу да се по први пут представе публици и да покажу своје знање и умеће.

*Миломир Тодоровић, јереј*

## ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ У РАЧИ КРАГУЈЕВАЧКОЈ

И ове године свечано је прослављена храмовна слава храма Светих апостола Петра и Павла у Рачи крагујевачкој. Свету Литургију су служили протојереј-ставрофор Драгослав Сенић, протојереји Видоје Рајић и Велибор Јовановић, јереј Радивоје Стојадиновић уз саслужење ђакона Дејана Шишковића.

Надахнуту беседу је одржао јереј Радивоје Стојадиновић говорећи о великом значају поменутих апостола. Он је нагласио да су свети апостоли и данас живи, те да и даље помажу свим оним хришћанима који њихово име призивају. Они су живели Јеванђељем и у њима су постепено замирале људске слабости и склоност греху, а рађале се нове мисли, у духу Христове науке. Умирала су греху, а рађали се за врлину, умирала за овај свет, а рађали се за Царство Небеско. Отац Радивоје је на крају беседе честитао храмовну славу присутним верницима рекавши да сваке године треба да се окупљају у што већем броју на Светој Литургији. После беседе уследило је причешћивање верног народа, међу којима је било и доста деце, а затим је извршен опход око храма. Након литије пресечен је славски колач који је припремио колачар Горан Радојкови. На крају је уследила трпеза љубави.

*Дејан Шишковић, ђакон*

## ХРАМОВНА СЛАВА У ЧУМИЋУ

На дан светих Апостола Петра и Павла, 12. јула свечано је по 166. пут прослављена храмовна слава у селу Чумић наомак Крагујевца. Свету Литургију су служили протојереј-ставрофор Милан Борота, протојереј Петар Манић, протојереј-ставрофор Живота Марковић, протонамесник Јадран Димовски, јереј Милан Петровић и јереј Гојко Марковић.

По прочитаном Јеванђељу начелствујући свештеник Милан Борота је одржао пригодну беседу, подсећајући нас колико су велики људи свога доба били Апостоли које данас славимо. Посебан акценат је ставио на чињеницу да по своме животу и образовању ни по чему нису одскакали од осталих људи све док нису били Богом изабрани. У наставку беседе прота нас је pouчио да и ми, да бисмо задобили вечни живот, морамо да се угледамо на њих и да се трудимо да живимо што богоугодније.

У поподневним часовима у сали парохијског дома пререзан је славски колач и приређена је трпеза љубави коју је припремила Црквена општина Чумић на челу са колачаром Ненадом Продановићем из Чумића и његовом породицом. Колач за следећу годину је преузео Радоје Новаковић из Чумића. Народно весеље у прелепо уређеној храмовној порти је трајало до касно у ноћ и очигледно је да је народ овога краја жељан сабрања каква су некада била, а на које нас је подсетило ово у Чумићу.

*Милан Томић, протојереј*

## ХРАМОВНА СЛАВА У СИПИЋУ

На храмовну славу села Сипића, празник Светих Врачева Козме и Дамјана, Епископ шумадијски Јован служио је Свету Архијерејску Литургију. Епископу су саслуживали Архијерејски намесник рачански протојереј Љубиша Ђураш, протојереј Велибор Јовановић, јереји Милан Ђосић и Горан Живковић, као и ђакони Иван Гашић и Дејан Шишковић. Храм посвећен светим бесребрницима је подигнут 1929. године, а у току ове године фасада храма је окречена трудом надлежног свештеника јереја Радивоја Стојадиновића који је унапређен у чин протонамесника.

После прочитаног Јеванђеља, Епископ Јован је одржао надахнуту беседу нагласивши да сваки дом који није посећен пропада, те зато верни народ треба још пре да посећује дом у коме Бог обитава, а то је храм Божји. Он се затим осврнуо на речи Светог апостола Павла који у Посланици Коринћанима каже да су сви верујући удови Тела Христовог. Бог је људима дао разне дарове, те је неко добио дар апостолства, неко свештенства, неко про-



поведи итд. Сви људи су ослоњени једни на друге, сваки човек је сам за себе ништаван, али зато свој идентитет остварује у заједници и то у оној коју возглављује Дух Свети. Себичност нас одваја од заједнице са другим, и свако ко путем себичности жели да оствари срећу неће је наћи, нагласио је Епископ. Са друге стране, ако се трудимо у вери, схватићемо и Промисао Божју, и стећићемо осећај захвалности према Богу, а уједно и задужење да га сведочимо другим људима. Сваки човек се спасава само преко заједнице, нико се не може спасити сам за себе, јер се и сам Бог јавља у заједници. Зато се, нагласио је Епископ, не требамо молити само индивидуално, већ пре и више заједнички, дакле на светој Литургији. На крају богонадахнуте беседе Епископ је говорио о животу светих Козме и Дамјана као светлом примеру хришћана из древних времена.

При крају Литургије причестила су се деца Сипића и околних села, а затим је вршена свечана литија око храма и пререзан је славски колач. После Литургије одржан је концерт изворне народне музике у извођењу женског хора при КУД Филип Вишњић из Раче, а затим је уследила трпеза љубави.

## СЛАВА ЗАЈЕДНИЦЕ “ЗЕМЉА ЖИВИХ” У БРАЈКОВЦУ

Поводом славе заједнице “Земља живих” у Брајковцу, Полагања ризе Пресвете Богородице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је, уз саслуживање свештенства и монаштва шумадијске, бачке и сремске епархије, служио Свету Архијерејску Литургију.



У својој беседи Преосвећени Владика је говорио о Светој Литургији као тајни која нам открива Бога и истину овога и онога света. Он је напоменуо да хришћанин свагда служи Литургију, и када је у Цркви, али и када је у свету, чинећи добра дела. Преосвећени нас је подсетио на речи светих отаца које нам благовесте, да кога нема на овој земаљској Литургији, њега неће бити ни на оној вечној, небеској. Човекова прва мисао када започиње нови дан треба да буде мисао о Богу, и прва реч треба да буде реч о Богу. Такође нас је подсетио на молитву Светог Григорија Паламе, који каже: “Господе, просветли моју таму”, и нашој потреби да се са њом идентификујемо, како би знали којим путем да ходимо и на који начин истински да живимо. Да би то остварили потребне су нам две ствари, а то су вера и труд, рекао је Владика. На крају је нагласио да уколико останемо на Христу као чокоту нећемо усахнути, а ако ли себе од Њега одвојимо, осушићемо се и род нећемо донети.

У Светој Литургији Преосвећени је пререзао и славски колач домаћину славе, у лику осамнаест момака, који се тренутно лече у овој заједници, честитао им славу и похвалио њихов труд и подвиг.

Након Свете Литургије штићеници су за све присутне припремили трпезу љубави у којој је поздравно слово одржао отац Бранко Ђурчин, захваљујући се најпре Владици Јовану што духовно и материјално подржава овај пројекат, и у исто време апелујући на државу, на Цркву Божију у другим епархијама и друштво у целини да се више посвете овом великом проблему и пошасту која је у великој мери заразила и отровала наше друштво, тј. нашу децу, за коју ћемо сви дати одговор пред Богом.

*Жељко Ивковић, јереј*

## РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ПАЈАЗИТОВУ КОД КРАГУЈЕВЦА

У храму Свете Тројице у селу Пајазитову код Крагујевца, 17. јула служена је по други пут Света Архијерејска Литургија од оснивања храма. Црква-брвнара постоји још од 1944. године, а прву Архијерејску Литургију служио је Епископ шумадијски Г. Јован са светшеством у јесен 2008. године.

Благодаћу Светога Духа коме је храм и посвећен, Епископ Јован је призвао на ђакона Александра Мирковића и рукоположио га у чин презвитера. Беседу по прочитаном Јеванђељу произнео је архијерејски намесник крагујевачки протојереј-ставрофор мр Рајко Стефановић. У беседи је истакнут и значај пајазитовачког храма, који је, иако подигнут у ратном периоду од скромног и тада расположивог грађевинског материјала, надживео многе грађевине подизане после рата као симболе борбе против Цркве Христове. О страдању овога храма као и његових градитаља у новој слободној држави сведочи и чињеница да храм није могао бити освећен од стране Архијереја јер је било забрањено богослужење у храму.

Сећајући се свих приложника и невиних жртава који животе положише на бранику отаџбине своје на челу са генералом Драгољубом Дражом Михаиловићем служен је и помен.

За следеће Литургијско сабрање у Пајазитову Епископ шумадијски Г. Јован је најавио и велико освећење храма.

После Свете Евхаристије припремљена је трпеза љубави. Послужење су припремили и одборници ЦО Лужничке из Пајазитова и чланови Равногорског покрета из Крагујевца.

Поред одборника Равногорског покрета својим доласком част су указали и представници градске власти града Крагујевца.

*Гојко Марковић, јереј*

## ОСВЕЋЕН НОВИ ЖИВОПИС ЦРКВЕ У ДЕСИМИРОВЦУ

У понедељак 20. јула када наша Црква молитвено прославља успомену на Свету великомученицу Недељу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске, у селу Десимировцу поводом храмовне славе.

Обраћајући се верном народу, Епископ шумадијски је позвао да чувамо и негујемо веру своју, да не дозволимо да се кандило вере наше угаси. Молитвом и животом у Христу, Бог се открива човеку, а једино место где се сусрећу Бог и човек јесте Света Литургија. Пре Свете Литургије Владика Јован је осветио нови живопис унутар храма. Црква у Десимирову је фрескопосана за време садашњег пароха протојереја-ставрофора Животе Марковића, а радови су трајали три године. Велелепни храм подигнут је 1937. године.

*Ненад Марковић, јереј*



## ПРАЗНИК БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, на празник Светих мученика Прокла и Иларија и иконе Пресвете Богородице Тројеручице 25. јула 2010. године, служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Каленићу. Повод за Литургијско сабрање јесте свакако и прослава празника Иконе Богородице Тројеручице, чија се копија однедавно налази у манастиру Каленићу. У радосном догађају учествовали су и верници околних места, као и оних који су дошли са стране.



Након прочитаног Јеванђеља, Владика Јован се богонадахнутом беседом обратио својој духовној пастви, честитајући славу игуманији Нектарији и њеном сестринству. Наша вера у Бога заснована је на љубави и поверењу. Човек који чврсто и искрено верује у Бога, лако ће савладати животне буре које га овде на земљи сналазе, између осталог рекао је Епископ шумадијски, који је у склопу Литургије крстио и малог Петра.

## СЛАВА ЦРКВЕ У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

Девете недеље по Духовима, на празник иконе Пресвете Богородице Тројеручице, у крагујевачком насељу Мале Пчелице, сабрао са народ Божији на славу овога светог храма. Свету Литургију служили су свештеници: Живомир Миловановић, Павле Бућан, Милић Марковић, Горан Ђерковић и Срећко Зечевић. Надахнуту беседу на васкршње еванђеље изговорио је отац Срећко, који је истакао да без вере и поверења у Господа Исуса Христа не можемо ништа чинити.

Посебну радост приредило је удружење “Српска круна” које је одликовало трудољубивог свештеника Зорана Митровића, за несебичан допринос

афирмацији традиционалних хришћанских и националних вредности нашег народа. «Христорарије» се дарује у знак захвалности за подстицај стваралаштву, уметности и култури српског народа. После свете Литургије пригодан културно-уметнички програм извео је КУД “Дукати” са својим најмлађим члановима. Домаћин славе била је госпођа Даница Урошевић са породицом. Део славског колача преузео је савет МЗ Старо село – Мале Пчелице, који ће идуће године бити домаћин славе ове свете цркве. Градоначелник Верољуб Стевановић упутио је телеграм са искреним честиткама и жељама за просперитет нашег народа и локалне парохијске заједнице у овом насељу. Славље је настављено трпезом љубави коју је припремио домаћин славе.

*Милић Марковић, протојереј*

## ХРАМОВНА СЛАВА У ЈАРУШИЦАМА

У Јарушицама, надомак Раче, на дан Сабора Светог архангела Гаврила, 26. јула прослављена је храмовна слава. Сабрање је почело Светом Литургијом коју су служили свештеници Драгослав Сенић, Новица Ескић и Велибор Јовановић, уз саслужење ђакона Дејана Шишковића. У литургијској беседи протојереј Велибор Јовановић је објаснио шта је храмовна слава. Затим је говорио о чудима Светог архангела Гаврила, наглашавајући јављање Пресветој Богородици, када јој је рекао да ће родити Спаситеља. На крају се отац Велибор захвалио свима који помажу да у овим тешким временима ова светиња опстане, подсећајући да је наша дужност да наставимо тамо где су наши свети преци стали. По Светој Литургији обављен је опход око храма, а потом чин резања славског колача. Поред благочестивог народа Јарушица, окупило се доста верника из околних села.

Треба рећи и да је у току завршетак радова црквене сале у приземљу са канцеларијом, библиотеком и другим функционалним просторијама на спрату.

*Дејан Шишковић, ђакон*

## ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У СВОЈНОВУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је 30. јула Свету Архијерејску Литургију у Храму Свете великомученице Марине у Својнову. Његовом Преосвештенству саслуживали су Архијерејски намесник темњишки протојереј-ставрофор Љубисав Ковачевић и још шест свештеника овог намесништва.

„Истинити живот јесте живот са Богом и у Богу, живот којим је света великомученица Марина живела, живот који ју је уселио у Царство небеско, живот којим и ми треба да живимо да бисмо се удостојили вечног живота у Богу. То је истинити живот којим се задобија благодат Божија, а без благодати, тог додира Божијег, нема ни истинског живота...” рекао је Владика у својој богонадахнутој беседи.

Након резања славског колача, сви верници окупљени око свог Владике узели су учешће у трпези љубави.

*Срђан Миленковић, јереј*

## ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА НОВОПОДИГНУТОГ ХРАМА СВЕТОГ СИМЕОНА И СВЕТОГ САВЕ У КУСАДКУ

У суботу 31. јула када наша Црква молитвено прославља свете мученике Емилијана и Јакинта, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у новосаграђеном храму Светог Симеона и Светог Саве у Кусадку. Следећујући

...*У СВОЈНОВУ*...



праксу древне Цркве, Владика Јован је непосредно пред почетак Свете Литургије осветио звона поменутог храма. Његовом Преосвештенству саслуживали су архијерејски намесник јасенички протојереј-ставрофор Никола Гвоздић, јеромонах Серафим, јереј Жељко Милић и јереј Дејан Василијевић.



Верни народ Кусадка и околине дошао је у великом броју да дочека свога Архијереја, узимајући учешћа у светом богослужењу. Храм чије се освећење планира у октобру ове године, био је мали да прими све који су дошли да учествују у овој заједничкој радости. Посебно треба истаћи богоугодно појање дечијег хора из Азање који предводи вероучитељ Бојан Сојадиновић. У својој беседи епископ Јован је подсетио на значај Божије милости за спасење човека. Има ли веће милости од милости Божије?! Бог Отац је послао Сина свог Јединородног да принесе Себе као невину жртву, не за своје грехе, пошто их није имао, већ за грехе људског рода и спасење света од смрти, рекао је Владика Јован.

Након Свете Литургије уприличена је трпеза љубави за све учеснике овог великог молитвеног скупа.

*Ненад Петровић, јереј*

### ЛЕТЊА ШКОЛА „СВЕТИ САВА“ КУСАДАК

У суботу 31. јула Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован присуствовао је свечаном отварању летње школе „Свети Сава“ у селу Кусадку. Летња школа „Свети Сава“ је организован креативан боравак у отаџбини деце и младих из расејања. Основни циљ ове школе је да деца и млади из дијаспоре стекну прилику да уче српски језик и ћирилицу, упознају обичај и културу свог народа, дружећи се са вршњацима из Србије. Основана је 1995. године и представља прву школу овакве врсте у Србији.

До сада је имала више од 700 полазника из многих земаља света: из Аустрије, Албаније, Немачке, Италије, Канаде, Мађарске, Румуније, Словеније, Македоније, Хрватске, Велике Британије, Француске, Швајцарске и Шведске. До сада је ова школа пет пута одржавана у Азањи, једном у Свилајнцу и сада по први пут у Кусадку. На свечаној приредби „Добордошлице“ коју су приредили ученици ОШ „Брана Јевтић“ и КУД „Милоје Поповић Ђак“ из Кусадка, први се присутнима обратио Владика Јован. Благосиљајући отварање и рад ове школе Епископ је између осталог истако значај Светог Саве као првог српског учитеља. Такође, епископ је децу из дијаспоре позвао да никада не забораве своје корене, нити да их се стиже, већ да негују свој језик и културу на које треба да буду поносни. Овим је званично почела са радом Летња школа „Свети Сава“ у Кусадку.

*Бојан Стојадиновић, вероучитељ*



*Свети Мелитон Сардски*

## О ПАСХИ

(одломак)

68.

Он (Христос – *прим. прев.*) је Онај Који је обукао смрт срамом и бацио ђавола у тугу, као Мојсије фараона. Он је Онај Који је поразио безакоње и учинио бездетном неправедност, као Мојсије Египат. Он је Онај Који нас је извео из ропства – у слободу, из таме – на светлост, из смрти – у живот, из потлачености – у царство вечно, [учинивши нас новим свештенством и народом изабраним, вечним].

69.

Он је Пасха спасења нашег. Он је много претрпео од многих. Он је у Авељу убијени, у Исааку свезани, у Јакову туђинујући, у Јосифу продати, у Мојсију одбачени, у јагњету заклани, у Давиду прогоњени, у пророцима обешчашћени.

70.

Он је Онај Који се у Деви оваплотио, на дрво прикуцани, у земљу погребени, из мртвих васкрсли, на висине небеске вазнети.

са руског превела Марија Дабетић

...из световиса

# НАША ПРВА ГОДИНА

Прошле године на празник Светих апостола Петра и Павла огласили смо се први пут на фреквенцији 90,5 мегахерца. Била је то кулминација онога што смо, уз благослов Његовог преосвештенства Епископа шумадијског г. Јована, припремали две године

“Помаже Бог, браћо и сестре. Радујмо се и веселимо се, јер је данас Господ отворио наша уста да казујемо славу и хвалу Његову. Ви се налазите на таласима прве црквене радио станице у Шумадији и Крагујевцу. Зовемо се Радио Златоусти и припадамо Српској православној епархији шумадијској”.

Овим речима се пре годину дана, на празник Светих апостола Петра и Павла Марко Вуксановић, дипломирани теолог и вероучитељ обратио првим слушаоцима Радија Златоусти. Била је недеља, тачно у подне, а узбуђење свих оних који су две године уназад учествовали у оснивању црквеног радија у Епархији шумадијској достигло је врхунац. Са нестрпљењем су се чекале прве реакције, а оне су, показало се, биле онакве какве смо и очекивали – одобравајуће, благонаклоне, изражавајући радост народа који тражи смирену и смислену реч.

Стварни почетак, међутим, догодио се у априлу 2007. године када је Његово преосвештенство Епископ шумадијски г. Јован иницирао и благословио оснивање црквеног радија Епархије, а након што је држава омогућила Цркви да и она оснива своје медије. Био је то храбар потез на који су се у том тренутку одлучила само седморица епископа: поред шумадијског и владика нишки Иринеј (потоњи патријарх), бачки Иринеј, жички Хризостом, ваљевски Милутин, врањски Пахомије и милешевски Филарет. (Касније ће им се придружити и надлежни епископи у Архиепископији београдско-карловачкој и Епархији сремској.)

Прва фаза подразумевала је израду и прикупљање тридесетак докумената које је држава тражила за издавање дозвола. Кренуло се од оснивачког акта 12. јуна 2007. године, постављања заступника и првих уредника, израде техничког и програмског елабората, печата... Велику помоћ пружила је Канцеларија Епархије шумадијске, нарочито отац Рајко Стефановић и ђакон Иван Гашић као и г. Предраг Ђокић из Београда, кога је убрзо владика јегарски Порфирије поставио као координатора ових активности за све епархије, али је обим посла био такав да је понекад и сам владика Јован у шали стављао примедбе: “Судећи по томе шта све морам да потпишем, Ви девалвирате мој потпис...”

Уследило је двогодишње ишчекивање дозвола за радио станицу и фреквенцију, јер је процедура веома успорена, подразумева дуго одлучивање, жалбе. У августу, 2008. године, одржан је и први састанак будућих црквених емитера у манастиру Прохор Пчињски у Врањској епархији. Домаћин је био Радио Искон из Врања, који је искористио ову прилику да покаже своје потпуно припремљене и опремљене просторије. У то време зграда Спортске хале Богословије “Свети Јован Златоусти” у којој су се налазиле одређене просторије за Радио била је, као



и сада “у изградњи”. Ни сви зидови нису постојали, уместо пода била је прашина, уместо прозора црне рупе, и наравно није било светла, воде, грејања...

У фебруару 2009. године, коначно смо сазнали да смо једна од седам радио станица из Крагујевца које су добиле обе дозволе. Закон је налагао да за три месеца почнемо са радом, а наше просторије су још увек биле онакве каквим смо их горе описали. Осим тога требало их је припремити за специфичне потребе Радија, а то значи, урадити звучну изолацију, саградити антенски стуб. Наредна четири месеца “биле су се битке” са зидарима, паркетарима, електричарима, водоинсталатерима, мајсторима за климу, ролетне, изолацију, израду антенског стуба, израду намештаја... Направљена је стаза до радија да нам гости не газе кроз блато, јер тада паркинг још није постојао. Љубазношћу руководиоца крагујевачког Водовода и Поште уведена је вода, оспособљена канализација и телефонске линије.

Једна од првих већих акција које смо предузели у овој – другој фази – изградње инфраструктуре Радија, била је куповина опреме од београдског “Памера”, на Благовести 2009. године.

Паралелно са тим расписан је конкурс за новинаре, тонце, маркетинг менаџере, трагано је за неопходним административним особљем, обезбеђењем, чистачицама... У овој фази склопљени су уговори са пословном банком, агенцијом за вођење књига, агенцијама за ауторска права СОКОЈ и ОФПС, обављена регистрација у Регистру јавних гласила. По избору кадрова, морало се приступити и њиховој обуци за специфичности рада у црквеном новинарству. Из месеца у месец, уз прегорну подршку главног уредника протојереја Милића Марковића састајало се у канцеларијама и порти Старе цркве, разговарало о ономе што треба да се уради. Разматрана је будућа програмска шема, како, кад... Напредо са тим направљена је и веб страница на интернету [www.radiozlatousti.rs](http://www.radiozlatousti.rs), која је била први корак до

успостављања он лајн интернет програма радио станице, у марту 2010. године, уз финансијску подршку Медицинског факултета, од када се чујемо у целом свету. Тад смо добили и слушаоце из Чешке, Грчке, Француске, Норвешке, Босне... Да би се приближили нашим младим слушаоцима основали смо и групу "Радио Златоусти" на "Фејсбуку", направили промотивни видео филм који се налази и на "Ју тјубу", као и линкове на веб странцама Епархије шумадијске, званичног сајта СПЦ као и најобимнијег веб адресара православне цркве – "Православље. Ру". И тако смо радили све до 6. јула 2009. године, нашег првог радног дана у нашим просторијама.

Трећу фазу обележио је рад на програму. Није било лако, јер је и за нас и за јерархију Цркве, чији нам се млађи део придружио у раду, било тешко навићи се на медиј који је својом радном технологијом до тада био стран Цркви. Подршку су нам пружили ваљевски Радио Источник, као и искусна цетињска Радио Светигора.

У новембру 2009. поводом смрти Блаженопочившег Патријарха српског г. Павла, први пут смо се умрежили са другим црквеним радио станицама захваљујући колегама из београдског Радија Слово Љубве.

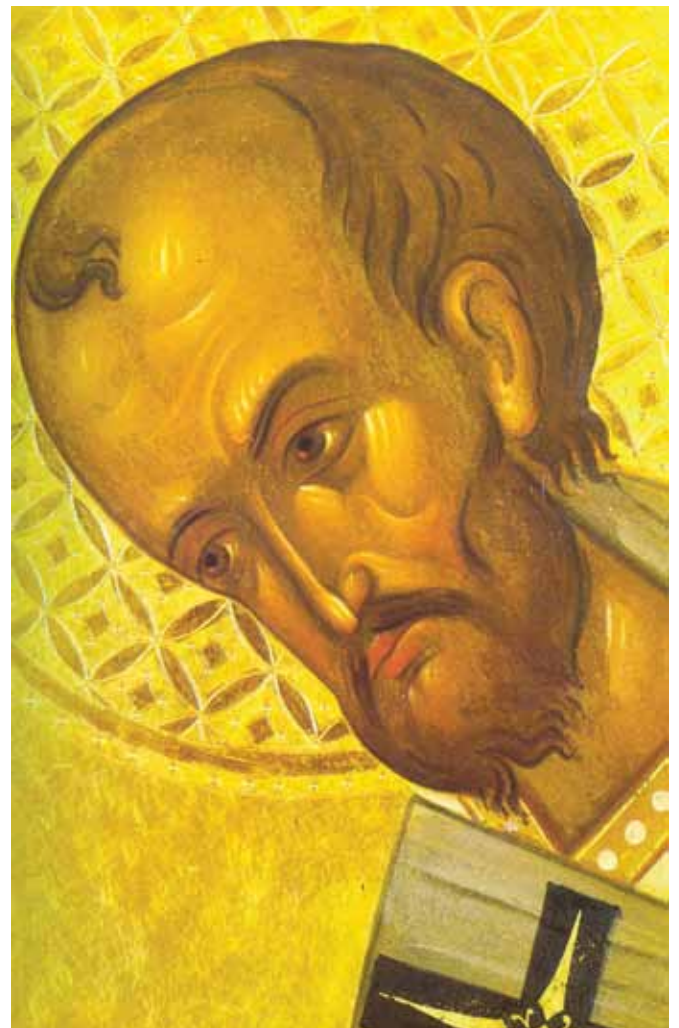
У првих годину дана Радио Златоусти реализовао је 30 својих емисија. "Катихизис", "Епископ икона Христова", "Арена", "Терапија душе", "Небо на земљи", "Духовни луг", "Дрво зла", "Жива Црква", "Ми смо Црква", "Сви српски патријарси", "На часу веронауке", "Дар живота", "Зашто верујем", "Пастирска поука", "Нас двоје смо једно", "Тајне", "Није лако бити фин" у верском програму; Вести, шест пута дневно и "Јутрење", шест пута недељно у информативном програму; "Жеђ", "Ортодокс култ", "Образ просвете", "Изазови историје", "Људски град", "Христос у српској књижевности", "Дарови предака", "Здрав ко дрен", "Биље и здравље", "Целомудрије", "Еко-ехо" у образовно-културном програму. У ауторству су нам се придружили и свештеници Немања Младеновић, Бранислав Матић, Зоран Врбашки, Александар Ресимић, Александар Сенић, вероучитељи: Предраг Обровић, Марко Вуксановић, Иван Антонијевић, Драгана Симић, Оливера Станчић, мр фармације, асистент на Медицинском факултету у Крагујевцу Верољуб Бата Марковић, Дејан Чекановић, етномузиколог из Музичке школе, Слађана Митровић, професорка енглеског у Првој техничкој школи, Милан Ајдаревић и ђаци чланови Центра за екологију и одрживи развој. После само три месеца рада у истраживању "Стратеџик маркетинга" из Београда нашли смо се на 135. месту од 200 постојећих радио станица у Србији. У једном интерном истраживању аутора сајта "Крагујевац.цо.рс" трећа смо крагујевачка станица по слушаности у Крагујевцу иза Радија "Стари град" и Радио Крагујевца. Током годину дана изградил смо и подршку градске управе, многих јавних институција, Министарства вера.

У фебруару 2010. институционализовали смо сарадњу са грађанским радио-станицама у Епархији

шумадијској: Радио Крагујевцем, Радио Јагодином, Радио Аранђеловцем, Радио Сунцем из Аранђеловца, Оп-топ радијом из Тополе, Радио Крушевцем... углавном за велике верске празнике, а истог месеца у Епархијском двору је, са благословом Његовог пресвештенства, организован и други састанак црквених емитера на којем се родила идеја о оснивању Удружења што је процес који је касније разрађиван на састанцима у Београду. На једном од тих састанка наш рад је благословио и Његова светост патријарх српски г. Иринеј, а тада је договорена и редовна размена програма. Захваљујући овој размени Радио Златоусти је у првој години свог постојања емитовао и емисије Радија Светигоре: "Мала Црква", "Мајке хришћанке", "Споменак", "Катедра" као и емисију Радија Слово Љубве: "Веронаутика" и бројне прилоге свих црквених емитера. И наше емисије и прилози отишли су у етар других црквених станица на просторима целе Србије.

Другу годину рада, која започиње 12. јула 2010. године, посветићемо изградњи квалитета програма, маркетинга, јачању веза са Архијерејским намесништвима. Радио "Златоусти" наставља своју црквену мисију стално понављајући три основне идеје водиле: "Господе, отвори уста наша и уста наша казиваће славу Твоју", "Што год ткаш везуј конце за небо" и "Уђите сви у радост Господа свога..."

Гордана Јоцић,  
одговорни уредник Радија Златоусти





# AESTETICA PATRUM – ТЕМЕЉ ХРИШЋАНСКОГ ПРЕДАЊА

Виктор В. Бичков,  
*Естетика Отаца Цркве – апологете, блажени  
Августин, Службени гласник, Хришћански  
културни центар, Београд 2010*



Утор књиге на коју читаоцима *Каленића* скрећемо пажњу, руски филозоф и естетичар В. В. Бичков, међу заинтересованима за патристичку мисао на нашем језику познат је још од 1991. године, када је у београдској *Просвети* објављена његова

књига *Византијска естетика* у преводу Д. Калезића. И наш

лист је пре неколико година донео превод једног његовог текста о Божијем старању за човекову лепоту. Дакле, реч је о аутору који се више деценија бави једном нетрадиционалном и специфичном облашћу из историје Цркве – научно и систематски разматра идеје Отаца ране Цркве о категоријама лепог. Тако и књига *Естетика Отаца Цркве* у оригиналу носи наслов *Aesthetica patrum*.

В. В. Бичков у књизи на седам стотина страна, коју су објавили *Службени гласник* и *Хришћански културни центар*, бави се естетиком у теолошким делима ранопатристичких писаца (апологета II и III века) и блаженог Августина. Из увода се може закључити да ће аутор наставити да анализира естетичка гледишта и црквених Отаца других периода.

Тако ће многа питања средњовековне естетике (као западне, тако и византијске) и укупног православног односа према уметности бити много разумљивија, јер су Оци Цркве кључна карика у трансмисији античког учења о лепоти у средњи век, ренесансу и модерно доба.

Увод у студију представља поглавље *Основне тенденције развоја позноантичке културе и естетике* у којем се анализирају учења (филозофска, али и хришћанска, спорадично и естетичка) таквих мислилаца као што су Филон Александријски, Сенека, Епиктет, Марко Аурелије, неплатоничари Плотин, Порфирије, Јамблих, ранохришћански апологет Климент Александријски, Иринеј Лионски, Тертулијан, Ориген, Кипријан, Арнобије, Лактанције. Разматра се и однос хришћанског учења према тада актуелним хуманистичким и уметничким ставовима Плутарха, Јосипа Флавија, Корнелија Тацита, Касија Диона,

Светонија, Филострата, односно према уметничким делима као што су египатски погребни портрети из периода од I до IV века, пронађени у Фајумској оазису, који су касније послужили као прототип за развој византијског иконописа.

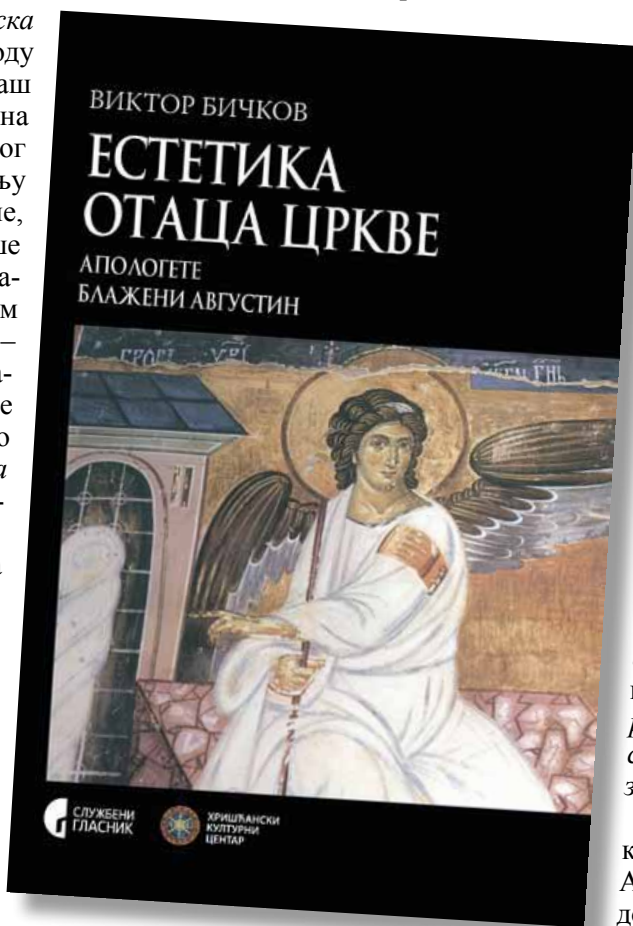
Након што је на конкретним текстовима хришћанских писаца II и III века показао да они према култури античког света приступају са позиција хришћанског хуманизма, В. В. Бичков закључује: „Апологете су велику пажњу посветиле питањима *стваралаштва* и односа према уметнику у новој

култури у вези са идејом о стварању света ни из чега. Схватање света као највишег уметничког дела, створеног од Бога по законима мере, поретка и лепоте, уздигло је на нову висину и проблем стваралаштва, нарочито уметничког... Урођену *природну лепоту*, а нарочито човекову лепоту, многе апологете цене знатно више од уметничке лепоте. Отуда борба са раскошношћу, козметиком, украшавањем... Апологетама припада признање за увођење у обичај хришћанске културе тако важне категорије, као што је *симболичка слика* у три њене кључне модификације: *подражавалачка* (миметичка), *симболичко-алегоријска* и *знаковна*.“

Након анализе естетичких концепција и схватања Аурелија Августина, аутор доказује да је он створио сложен естетички систем,

јединствен и веома стабилан у целисти, иако није био лишен одређених противречности. „Августинов естетички систем је *теоцентричан* и чини битан део његовог општег система погледа на свет. Његов центар је – апсолутна лепота, али Бог је такође и апсолутно Добро и апсолутна Истина. Сав материјални и духовни свет се у том систему показује као дело Бога, највишег Уматника, Који га је створио по *законима лепоте*.“

Кроз целу књигу Виктора Бичкова провејава аксиом да је уметност, као и уметничка култура у целисти, предани носилац практично непролазних вредности. Духовне вредности, које су нашле израз у уметничкој култури, знатно су трајније од научних, филозофских и чак религиозних вредности. Та истина илустрована је констатацијом да је данас Аристотел интересантан само историчарима филозофије, док су Хомерови епови, античка трагедија или грчка



Нова студија

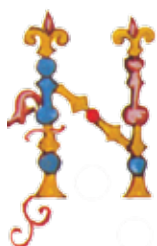
пластика класичног периода непресушан извор духовне хране за наше савременике. „И мада се Оци Цркве нису специјално бавили естетичком сфером, нити су чак наслућивали њено постојање, они су објективно били 'вредни' и 'савесни' носиоци естетичке свести свога времена, која се у њиховом периоду, по свој прилици, најпотпуније и најадекватније остварила (иако у крајње дифузном виду) управо у њиховим безбројним текстовима, посвећеним најразноврснијој богословској проблематици.

Она ће мало касније (у Византији, код Источних и Јужних Словена у средњем веку) наћи и адекватније форме у уметничкој култури. Међутим, у периоду прелаза од античке ка хришћанско-средњовековној култури (а нарочито – православној) нова естетичка свест се и формирала, и изражавала, и сачувала најпотпуније у светоотачкој литератури. А можда ће за будућа покољења управо тај слој патристике, *aestetica patrum*, бити најзначајнији и најактуелнији.”

Н. Јованчевић

Нови број часописа *Отачник*

## КАТАЛОГ ПРЕПУН СВЕТООТАЧКОГ И САВРЕМЕНОГ БОГОСЛОВЉА



Након бројева посвећених *Евагрију Понтијском, исихазму Григорија Синаита, одбрани икона у VIII и IX веку и теологији богослужбених симбола*, темат најновијег броја *Отачника* (година III, свеска 2, 2009), часописа за светоотачку праксу и теорију, бави се *ранохришћанским гностицизмом*. У уводном слову, Благоје Пантелић, главни и одговорни уредник овог журнала, давши најпре најкраћу одредницу гностицизма, образлаже да данас има смисла анализирати гностичка учења, и поред тога што су Оци Цркве (апологети) однели тријумфалну победу над овим религијским и филозофским системом: дакле, не ради се о маргиналним мислиоцима, јер се њима врло озбиљно баве најмеродавнији свети Оци ране Цркве. Тако побијање гностичких јереси представља битан сегмент црквеног Предања. Актуелност теме потврђује и уреднички став: „Када се узме у обзир да је и савременом свету иманентна духовност древних гностика, онда гностицизам ипак треба схватати озбиљније и приступати му без предрасуда, како би се успешније преовладао и данас, као што је то било и у време одговорног отачког ангажовања при оспоравању гностичке религиозности.“

Темељно сагледавање ранохришћанског гностицизма *Отачник* отвара светоотачким текстовима који се супротстављају овом учењу: светог Иполита

Римског (*Побијање /изобличавање/ свих јереси*, 7, 14-27: *Против Василида*); светог Епифанија Кипарског (*Против маркионита /Панарион 1-10/*); Климента Александријског (*Стрме*, III, 2, 5-9 /

*Карпократијани*/) и светог Иринеја Лионског (*Против јереси*, 1, 25 – такође о Карпократовим идејама). Дат је најпре оригинални, грчки изворник, па превод на савремени српски језик. Преводиоци (Дарко Ђого, Вукашин Милићевић, Зоран Ђуровић) користили су и критичка издања ових апологија на савременим језицима. Колико су се Оци озбиљно и разговетно трудили да изобличе гностичке јереси, примерно илуструје Иполитов приступ Василидовим „измишљотинама“: „требало би сада да не прећутимо и мишљења Василидова, која су Аристотела Страгиранина, а не Христова. Али, премда смо и раније изложили Аристотелова мишљења, ни сада нећемо оклевати да их укратко изнесемо благонамерном читаоцу, како би кроз њихово блиско поређење лако постао свестан да су Василидове измишљотине заправо Аристотелова мудровања.“

У наставку, у петнаестак расправа врло угледних савремених научника, разматра се учење најпознатијих гностика (Василида, Валентина, Маркиона, Карпократа). Истичемо текстове наших младих теолога, Дарка Ђого (*Један аристо-*



теловски гностик /Василид/), Зорана Ђуровића (Карпократијани, две јереси) и Здравка Пена (Гностицизам и Васкрсење). Неколико чланака посвећено је и односу гностицизма и (нео)платонизма. Аутори су Христос Евангелију, Џон Дилон, Ејнар Томасен, Кертис Л. Хенкок и Мајкл А. Вилијамс. О ритуалу у гностицизму пише Џон Д. Тернер. Зоран Јелисавчић у краткој лексикографској одредници о гностицизму, наводи да је италијански истраживач *Claudio Moreschini* дао следећу дефиницију: „У најширем смислу гнозом се означава сваки мисаони правац према којем је божанска истина о спасењу садржана у објави доступној само малобројним изабраницима који је се могу домоћи било путем непосредног искуства објаве било путем иницијације у тајну и езо-теричну традицију тих објава.“

У овом броју *Отачника*, након три стотине седамдесет страна посвећених гностицизму, следи врло запажен одељак, на готово две стотине страна, у којем се доносе разноврсни теолошки огледи. У област библистике смештени су следећи радови: Петар Василијадис (*Богословски значај заповести Божијих по књизи Поновљених закона – Девтерономиону*), Емануел Тов (*Септуагинта и литерарна критика Старог завета*), Николај Н. Глубоковски (*Христово унижење и наше спасење*), Јован Благојевић (*Логос-христологија Новог завета*) и Симеон Крисп (*Православно библијско проучавање између патристике и постмодернизма: поглед са Запада*).

Испод одреднице патристичко богословље налазе се ове расправе: Џон О’Киф (*Kenosis или нестрадалност: Кирило Александријски и Теодорит Кирски о проблему божанског страдања*), Патрик Греј (*Теодорит Кирски о „једној ипостаси“ – антиохијско разумевање Халкидона*), Анастос Милтон (*Несторије је био православан*), Александар Ђаковац (*Теолошки оквири егзегезе светог Максима Исповедника*) и Благоје Пантелић (*Молитва је Бог: увођење у просевхологију Григорија Синаита*).

Теолошки огледи *Отачника* обухватају и следеће чланке: Доситеј Хиландарац (*Освећење иконе именом Божијим са аспекта именованости*), Андреј С. Слущкиј (*Заамвоне молитве у рукописима словенских служби*) и Николаос Лудовикос (*Хришћански живот и институција Цркве*).

Значајно место у *Отачнику* припада и сиријској патрологији. Небојша Тумара је написао уводну студију о „првом оцу Сиријске Цркве“ – Афраату (око 285-345), аутору дела *Прикази*, првог преживелог писаног споменика о институционализованом хришћанству међу хришћанима сиријског говорног подручја. „Афраат у свом делу говори као човек од ауторитета. У *Приказима* 14, он се писмом обраћа свештенству Селеусије и Ктесифона на реци Тигру, где је била смештена престоница Персијске империје тог времена: *Ми епископи, свештеници, ђакони и сви остали Цркве Божије*. Афраат показује велико интересовање и бригу за поверено му стадо, које се нашло у процепу између две завађене велесиле, Римског царства и Персијске империје.“ Одељак из *Приказа* – *О вери* преведен је према изворнику: *Aphraatis*

*Spientis Persae Demonstrationes* I-XXII. Edited and translated into Latin by J. Parsiot in *Patrologia Syriaca* 1. 1, Paris, 1864.

Имајући у виду ексклузивност овог превода, као и незаобилазност сиријских Отаца за утемељење православног Предања, наводимо неколико реченица из Афраатовог списка *О вери*: „Када се човек приближи вери, он се поставља на камен, који је наш Господ Исус Христос. Његову зграду не потресају таласи нити је штете ветрови. Олује је не руше будући да је утемељена на чврстим темељима правог камена. Да Христа називамо камен, не говорим из свог ума, будући да су Га пророци који су нам претходили називали камен... Прво човек верује, а када верује он воли. Када воли он се нада. Када се нада он је оправдан. Када је оправдан, он је савршен. Када је савршен, он је потпун. Када је цело његово здање подигнуто, усавршено и упутпуњено, тада он постаје кућа и храм и дом Христа, као што је пророк Јеремија рекао: *Храм Господњи, храм Господњи, ви сте храм Господњи ако поправите путеве своје и дела своја*.“

И део часописа посвећен филозофији, у ужем смислу речи, доноси два изворна, оригинална дела. На српски језик Александар М. Петровић превео је, уз коментаре, текст *О свештеним умећима код Јелина Прокла Дијадоха*. И овај превод је дат двојезично, према издању *De sacrificio et magia, Catalogue des manuscrits alchimiques grecs*, vol 6, Brussels, 1928. Исти аутор са латинског језика превео је Хегелов рад из 1801. године *О орбитама планета (Dissertatio philosophi magna cum laude)*, писан ради стицања академских звања. Превод прати Петровићев рад *Хегелова филозофија природе и планете орбите*.

Што се тиче филозофских расправа, у *Отачнику* се објављују следеће: Александар М. Петровић (*Парадигматичан искорак Николаја Хартмана према природонаучним концепцијама*), Ненад Идризовић (*Учење о животињама у паганској антици*), Александар М. Петровић (*Архџ и полис: Платоничко Добро и филозофија политике*), Милан Узелац (*Филозофија игре Николе Кузанског*).

Н. Ј.



Нова зграда

# БЕСЕДЕ ИКОНОПИСЦА

Архимандрит Зинон (Теодор),  
Беседе Иконописца,  
Каленић, Крагујевац 2010



За нас је сада важно да је „аутор“ ове књиге достојни наследник таквих чувара иконописа, попут оца Григорија Круга и Л. А. Успенског, да он у наше дане, када и сам ваздух времена, чини се, тихо и неповратно иде у тривијализацију свих намера, када је теже од свега сачувати аутентичну, неимитирајућу озбиљност – без икаквих компромиса – чува ниво озбиљности и оштрину осећаја за канон, који је више него конвенција.

(...)

Аутор књиге није само практичар и теоретичар иконописа, он може бити назван чуварем достојанства Иконе, у ком с нескривеном снагом иступа то расположење духа које се могло осетити некада код „теолога иконе“ првог призива. То није могуће фалсификовати.

*Сергије Аверинцев*

Напокон је из штампе изашла и дуго очекивана четврта књига едиције *Зограф*.

Архимандрит Зион, несумњиво најзначајнији руски иконописац краја двадесетог и почетка двадесет и првог века, родио се у Оливиопољу код Николајева (на југу Украине, недалеко од Одесе). За иконопис се заинтересовао на Одеској академији за уметност, коју је похађао од 1969. године. Технику, технологију и каноне православног иконописа изучавао је самостално, јер у совјетској Русији за иконопис није било много интересовања и разумевања.

Замонашио се 1967. године у Псковско-Печерском Успенском манастиру. Примивши монашки постриг, отац Зион је добио могућност да ради за Цркву, а његова уметност била је брзо примећена и тражена од стране свештеноначалника. Свјатјејши патријарх Пимен позвао га је 1979. године у Тројице-Сергијеву Лавру. Овде је отац Зион осликао иконостас бочног олтара у крипти Успенске саборне цркве, као и мноштво засебних икона. Патријарх Пимен био је велики познавалац древног иконописа и високо је ценио стваралаштво оца Зиона. По благослову патријарха, 1983. године оцу Зиону је наложено да учествује у обнови и благоукрашавању Даниловског манастира у Москви. Осликао је 1985. године цркву Свете Петке у Владимирској области.

Иконописац је наставио да ради и за Псковско-Печерски манастир; овде су били направљени иконостаси храмова преподобномученика Корнилија (1985. године), Покрова Успењске Саборне цркве (1990. године) и Печорских светих на брду (1989-1991). Осликао је 1988. године и иконостас малог храма Тројицке Саборне цркве у Пскову, посвећеног Преподобном Серафиму Саровском.

Руској Православној Цркви је 1994. године враћен древно Спасо-Преображенски Мирошки манастир (изузев храма из XII века, који је остао при Псковском музеју уметности), под једним условом – у том манастиру мора бити смештена иконописачка школа. Отац Зион био је на челу те школе и она се почела успешно развијати. У овом манастиру 1996. године је била обновљена црква Светог Стефана Првомученика, у којој су

се обављала богослужења. Овде је отац Зион направио оригинални камени иконостас и насликао на њему ликове Спаситеља, Богородице и светитеља у медаљонима.

Радећи још у Даниловском манастиру, архимандрит Зион је стекао углед једног од водећих иконописаца у Русији, и почели су га активно позивати у друге земље – радио је у Француској, у Ново-Валаамском манастиру у Финској, у манастиру Воздвижења Часног Крста (Шеветон, Белгија); предавао је у иконописачкој школи у Серијату (Италија) итд.

Године 2008. архимандрит Зион је завршио осликавање Бечког саборног храма Светог Николаја Руске Православне Цркве. А тренутно ради на осликавању капеле у манастиру Симонопетра на Светој гори.

Архимандрит Зион, један од најауторитативнијих мајстора савременог руског иконописа, је 1995. године први међу црквеним делатницима примио Државну награду Русије за допринос у црквеној уметности.

Књига *Беседе иконописца* до сада је у Русији имала три издања. Српски превод је урађен према трећем издању које је приређено са колор илустрацијама и за које је предговор написао Сергије Аверинцев.

Идеја издавача је била да нашој богословској и уметничкој публици, осим текста ове значајне књиге, што детаљније представимо и иконописачко дело једног од најзначајнијих православних уметника данашњице, па је избор репродукција зато у доброј мери различит од оног у изворном издању. Потрудили смо се да направимо кратак пресек кроз вишедеценијско стваралаштво овог изузетног аутора, све до најновијих остварења као што су живопис Бечког храма Светог Николаја и делови иконописа и живописа у манастиру Симонопетра на Светој гори где су радови још у току.

Такође, додат је текст Сведочанство лепоте Ирине Јазикове, историчара уметности, о радовима на осликавању Бечког саборног храма.

Дејан Манделц



А  
Д  
А  
В  
А  
М  
А  
Н  
Д  
Р  
И  
Т  
З  
И  
О  
Н

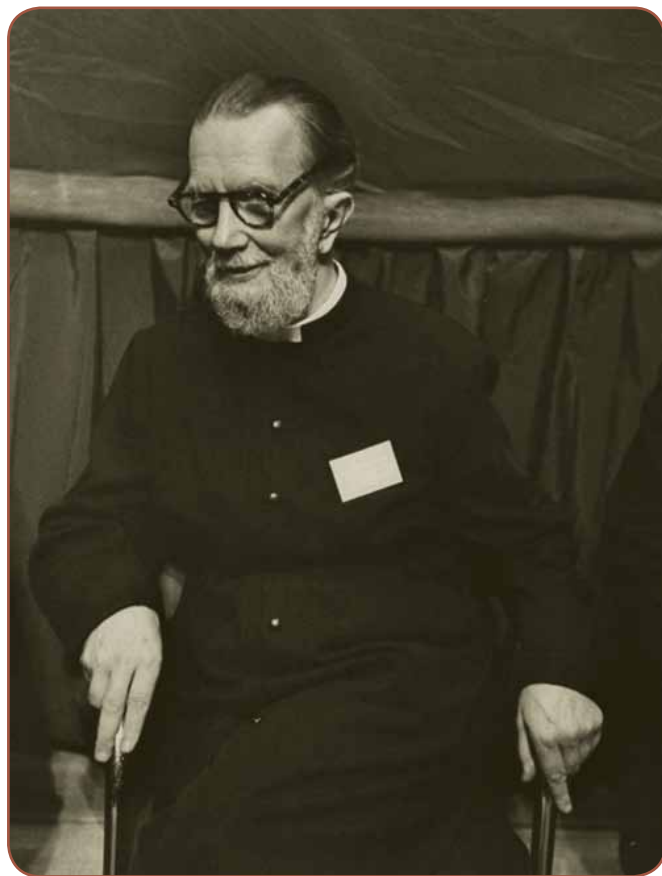
# РЕЛИГИОЗНЕ ТЕМЕ ДОСТОЈЕВСКОГ



стваралачком опусу Достојевског постоји унутрашње јединство. Једне те исте теме узнемиравале су га и занимале целог живота. Достојевски је сматрао и називао себе реалистом – „реалистом у вишем смислу“. Назвати Достојевског психологом је погрешно.

Погрешно је објашњавати његово дело на основу његовог душевног опита, на основу његових доживљаја. Достојевски је описивао и приказивао духовну, а не душевну реалност. Он је приказивао прареалност људског духа, његове хтоничне дубине, у којима се Бог бори против ђавола, у којима се решава људска судбина. Погрешно је рећи да је Достојевски у својим стваралачким ликовима објективизовао или оваплоћивао своје доживљаје, своје идеје. Достојевски се уопште није затварао у своје самотне мисли. Тачно је да је у младости био „занесењак“. Али ту занесењачку саблазан он је веома рано стваралачки превладао. Његова душа се отворила свим угисцима света. Достојевски је био превише проматрачки настројен и забринутост заинтересован за све што се око њега дешавало. Он је пре патио због радозналости, него због немара према животу. То је у ствари била метафизичка тежња за знањем, а не обична радозналост. Достојевски је био созерцатељ, а не визионар. Њему је било дато да види тајанственост праоснове емпиријских догађаја. Видео је оно о чему је говорио, приказивао оно што је видео. У томе је основ његовог реализма. Његово стваралаштво није објашњавање, већ приказивање човекове судбине.

Достојевском се веома рано открила загонетна антиномија људске слободе. Са једне стране, целокупни смисао људског живота он је видео у човековој слободи, и то у слободи као изразу воље, у творачком самобирању и самоодређењу. Ништа не може да се оствари без одлучне воље и избора. Зато је Достојевски бранио управо човекову „самовољу“, а не само његову самосвојност. Чак су смирење и покорност могући једино кроз „самовољу“ – у противном они су безвредни. Са друге стране, нико као Достојевски није тако снажно и убедљиво приказивао саморазорност слободе. То је једна од најинтимнијих тема његовог стваралаштва. У име „самовоље“ или слободе Достојевски устаје против „сви ми“, против сваке објективне принуде, засноване искључиво на принуди и нужности. Уједно с тим он показује како се протестант преображава у „човека из подземља“, и почиње мистично разлагање, распад личности. Самотна слобода се претвара у суманутост. Упорно протестовање се завршава унутрашњим ропством. И на само то: слобода прелази у принуду и насиље. „Човек из подземља“ постаје одмах и насилник и оп-



седнут. Опасно је бити слободан. Још опасније је лишавати слободе. За Достојевског је веома карактеристично да жали понижене и угњетене, али не толико моралистички или сентиментално, колико показује метафизичку опасност угњетавања за оне који угњетавају. Ко нападне слободу и човеков живот, тај је сам већ изабрао своју погибел. У томе је тајна Раскољникова, у томе је „Наполеонова“ тајна. Суочавамо се са нерешивом противречношћу. Слобода мора бити изнутра ограничена. У противном она прелази у своју негативност. Достојевски види и описује тај мистички распад самодовољне смелости, која се израђа у безочност, чак и у мистичну разуданост. И показује како празна слобода чини личност робом страсти или идеје.

Антиномија људске слободе разрешава се једино у љубави. А љубав може бити само слободна. Неслободна љубав се израђа у страст, постаје почетак поробљавања и насиља и за вољеног, и за заљубљеног. И опет Достојевски необично оштроумно описује ту трагичну и антиномичну дијалектику љубави, не само љубави према жени, већ и љубави према ближњем. Велики Инквизитор је за Достојевског пре свега жртва љубави, неслободне љубави према ближњем, љубави према неслободи, љубави кроз неслободу. Од такве љубави распаљено срце изгорева, и сагорева привидно вољене, убија их обманом. Истинска љубав је могућа једино у слобо-

ди, једино као љубав према човековој слободи. Овде откривамо нераскидиву везу: љубав кроз слободу и слободу кроз љубав. У томе је за Достојевског била тајна саборности, тајна братства, тајна Цркве – Цркве као братства и љубави у Христу.

У свом стваралаштву Достојевски је полазио од проблематике раног француског социјализма. Фурије и Жорж Занд су му много тога открили: пре свега неплодност и опасност слободе и једнакости без братства. За Достојевског је то било метафизичко, а не социјално питање. Он се веома рано уверио у то да сама симпатија или сажаљење нису довољне за братство. И још више – откриле су му да човек не може завољети човека у име човека. То би значило завољети човека у његовој емпиријској смрдљивости, не у његовој слободи. Још је опасније завољети човека због његове искључиво људске истине, због његовог идеалног лика – у томе се увек скрива неизбежна опасност да се живом човеку „зачара речима“ његов лажни идеал, да га његова машта угуши, да га окује његова измишљена идеја. Из дугих размишљања Достојевски је извукао закључак да хуманистичко братство није могуће. Достојевски се, и поред тога, није одрекао идеала братства: истина тог идеала за њега је неспорна.

Од социјалистичке маште о братству Достојевски прелази на органичне теорије о друштву, прерађује словенофилске и романтичарске теме. Међутим, ни у њима не налази тражену синтезу. Ако човек не може и не треба да постане „органички шрафић“ у систему ауторитарних односа, онда не може и не треба да постане ни медијум природних симпатичких осећања. Органично братство ће се, чак и кад је организовано изнутра, „као колективно начело“, веома мало разликовати од „мравињака“.

Достојевски је био толико танани тајновидац људске душе да се није могао зауставити на органичном оптимизму. Тачно је да органичну саблазан никад није потпуно превладао. Но ипак се сама замисао органичног братства код њега преобразила. Схватао је и признавао једино братство у Христу – кроз љубав према Христу – и према ближњим у Христу. Достојевски је био спреман да каже још више: ближњи за нас и постоје једино у Христу, једино у Христу човек постаје и може да постане ближњи човеку; без Христа и изван Христа, људи, далеки један од дру-

гога, увек остају туђи – и заправо су способни једино да нападну један другог, да силе и доведе у неприлику један другог узајамном злоупотребом слободе и признања.

Замисао Достојевског се шири. Он се не одриче наде у остварење братства целог људског рода, уводи тај идеал у своје историјске и публицистичке шеме. Он остаје утописта, чека Царство Божије на земљи и жуди за њим, „нада се“ да ће Црква преобразити државу. Али то код њега остаје само замисао. Он то жели, али не види. Не види не само зато што се тај идеал још није остварио у историјској емпирији. На емпиријском плану се види веома мало онога што је Достојевски видео. И сан Версилова је одсањан у мистичком прозрењу, и Великог Инквизитора Достојевски је видео у „свету идеја“. Историјски ликови су за та созерцања били само „сенке“ и „праобрази“, само историјски симболи прареалних догађаја. Веома је карактеристично да своје утопијске идеале Достојевски никад није видео. Никад се пред њим није одвијало светло виђење „свете Русије“ и „руског социјализма“. А говорио је о њима често и много. Уместо њих је, напротив, видео друго. Видео је свете и праведне, а не братство. Маштао је Достојевски о „руском социјализму“, а видео је „руског монаха“. И ево шта је важно: тај монах није ни мислио ни хтео да ствара братство и социјализам. Ни Маркар Иванович, ни старац Зосима, ни Тихон Задонски, којег је Достојевски стваралачки љубио својим уметничким продирањем, нису били историјски посленици и ствараоци. Но

управо су они, у виђењу Достојевског, до краја остваривали и љубав, и слободу, и братство. Тако се код Достојевског прозрење разилазило са маштом.

Међутим, и у својим историјским размишљањима Достојевски је остајао метафизичар. Решавао је питање човекове крајње судбине, а не социјално питање. Историја му се откривала као непрекидни Апокалипсис, као решење питања о Христу. То је он видео у историји. Видео је како се гради Вавилонска кула. Видео је како се Христос сусрео са Аполоном, како се сањарење о човекобогу сударило са истином о Богочовеку. Видео је како се у историји западне



цивилизације остваривала и идеја, али и страсна воља за човекобожјем, жеђ за иманентном апотеозом човечанства и коначног уређења у име човека. Та воља се појављивала у остварењу неслободе, у стварању „мравињака“, у страсним халуцинацијама о Кристалном дворцу.

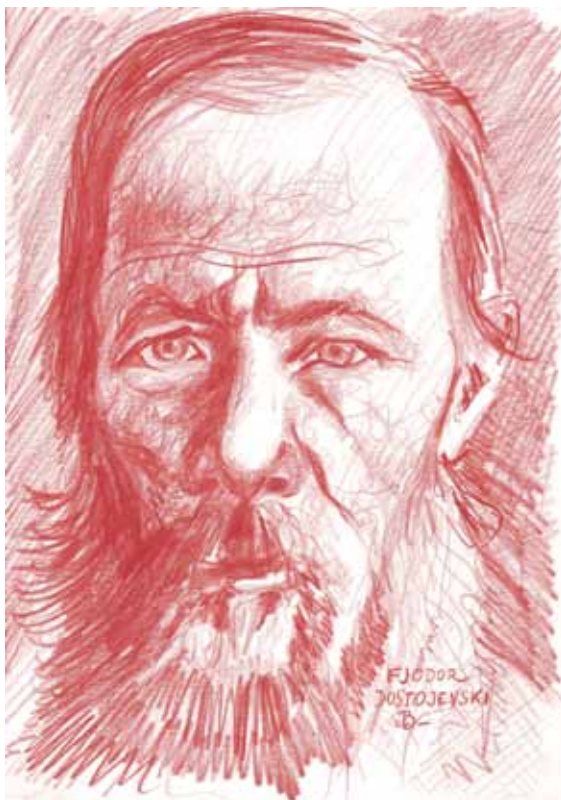
Достојевског је више привлачио западни човек него западна култура. Узнемиравала га је западна туга, узнемиравале су га противречности западног и европског духа. Јасно је увиђао и описивао метафизичку и религиозну, мистичну болест тог духа. Смисао те болести он је видео у саблажњености због злоупотребе слободе и зато у саблажњености због Бога. Поверовати и прихватити Бога могуће је једино у слободи.

Метафизичко или мистичко тровање западног живота Достојевски је созерцавао у живим људским ликовима. У њима је он тачније и продорније видео и приказивао ону метафизичку историју људског духа због које је његово срце толико туговало, него у историјским шемама или у публицистичким разобличавањима. Достојевски је волео Запад. Волео га је и зато што је много научио од западних мислилаца и тражитеља, и зато што је на Западу видео и осећао други завичај руског духа, волео га је чак и зато што је историја неумитно сударала Русију са Европом тако да се руско или православно питање не може решити никако друкчије него кроз разрешење питања о Европи. Достојевски је у томе видео хришћански дуг, а не историјску неизбежност. Спаситељев лик није изгубио сјај на Западу. И у самом одрицању од Христа, у самој опседнутости хуманистичком саблашћу Запад је, за Достојевског, и даље био хришћански свет. И тамо се Бог бори против ђавола, а поприште битке су људска срца. Достојевског је узнемиравала туга и страдање западног човека. Њу не можемо одбацити јер се ту решава судбина људских душа. Опет је у име љубави и саборности, у име братства целокупног људског рода Достојевски тежио ка васељенској синтези, ка укидању „европских противречности“. Управо се у томе видела, пре свега, његова напрегнута, силна љубав према човеку.

И сад Достојевског често називају „жестоким талентом“. Тачно је да он нешто страшно и језиво саопштава о човеку. Његово приповедање није најстрашније кад приказује

човека у љутини и разузданости, у жестоком вихору страсти и искушења – његово приповедање је најстрашније онда када он непоновљиво оштровидно приказује дубинске таласе распалог духа, пустошење палих људи, када показује страшне слике небића. Такав је Ставрогин. И тихо бешњење и немоћ су страшнији од олује. Но и над тим небићем звучи победничка и свепобеђујућа Осана. У тој Осани је највећа тајна Достојевског. У њој је његова снага. Није га саблазнило тајновиђење зла. Није, али никако не

зато што је у злом животу видео само криве путеве добра. Достојевском се, напротив, зли свет откривао у својој потпуној затворености – изаћи из њега можемо једино скоком или узлетом. Достојевски се није саблажњавао, али не зато што је веровао у Божију свемоћ и у победу Божије силе над црном немоћи греха. Он је очекивао победу од Божије љубави, а не од Божије свемоћи. Но најважније је да се никад није саблажњивао због човека. Никад му се није затварао лик Божији у човеку. Није се затварао зато што га је свуда откривала љубав. Та љубав је чувала Достојевског од песимизма. Чувала га је и од пренеражености и страха. Он је веровао



због љубави, а не због страха. Пред духовним погледом Достојевског увек је стајао Христов лик. Он је сведочио о бесконачности Божије љубави према човеку. Не може човек улазити у спор са Богом и умањивати Божије сведочење о човеку својим очајањем или сумњом.

Без основе су оптуживали Достојевског за „ружичасто хришћанство“. Његова вера је била трезвена и одважна. Ни од себе, ни од других никад он није скривао сав ужас и сву трагичност грешног и палог живота. Истинска вера се, ипак, не може изгубити. Она је изнад очајања. Вера рађа наду. И нада светли, баш као и речи: „Мир за човека, извор живота и спасења свих људи од очајања и услов sinequa non за цео свет састоји се у три речи: *Логос постаде тијело* (Јн 1,14).“ У том откривењу је извор снаге и вере Достојевског, извор његове радости, радости због Богочовека.

Са руског превео Мирољуб Авдаловић  
Објављено: О Достојевском.  
- М., 1990. - С. 386-390



# ДРАГУТИН АНАСТАСИЈЕВИЋ – ОСНИВАЧ СРПСКЕ ВИЗАНТОЛОГИЈЕ

Поводом шест деценија од смрти академика Драгутина Анастасијевића, првог професора на византолошкој катедри Универзитета у Београду (од 1906) и професора Православног богословског факултета од његовог оснивања, указујемо на његову биографију и заслуге у научном раду. Овај текст је и скретање пажње на Зборник Православног богословског факултета (I) из 1950. године који су колеге посветили професору Анастасијевићу, поводом седамдесетогодишњице живота и као благодарност што је своју библиотеку завештао овој црквеној просветној установи. Жеља је да ни данашње генерације не занемаре и не забораве вредности које је овај Крагујевчанин уграђивао у историјску и богословску науку



Највише података о животу и научном деловању професора др Драгутина Анастасијевића налази се у поменутом Зборнику Православног богословског факултета. Рођен је у Крагујевцу 18. јула 1877. године, по старом календару. Његови родитељи, Никола и Марија, рођена Наумовић, пореклом су из Мосхопоља у Албанији. У Србију су се доселили пре Српско-турског рата и настанили у Крагујевцу. Основну и средњу школу професор Анастасијевић је свршио у Крагујевцу. Као син имућнијих родитеља имао је могућност да још у младости научи француски и немачки, а нешто доцније и руски језик, и да тиме развије свој интерес за изучавање филолошких наука. На Филозофском факултету Велике школе у Београду изучавао је класичну филологију, од 1896. до 1900. године, код познатог класичара професора Туромана. Као један од најбољих ђака ступио је још онда у пријатељске односе са својим уваженим професором и његовом фамилијом, и та веза није престајала никада. После дипломског испита професор Анастасијевић је провео годину дана на одслужењу војног рока, а потом је постављен за наставника приправника латинског језика у Крагујевачкој гимназији (1901). Тежио је да своје студије продужи и допуни на којем од страних универзитета. И та његова жеља била је ускоро испуњена.

Почетком 1902. године професор Анастасијевић је стечајем изабран за државног питомца и послан у Минхен да студира византијску филологију код тамошњег професора К. Крумбахера. Анастасијевићев учитељ К. Крумбахер (1856-1909), први је почео да византијску литературу посматра не као пуки продужетак античке, него као самосвојну и оригиналну, мада повезану са античком. Уз то, К. Крумбахер је веома заслужан за напуштање некритичког става према средњовековном грчком језику као варварској творевини. Његово капитално дело *Историја византијске књижевности*, свакако један од највреднијих подухвата у историји византологије, објављено је 1891, с другим издањем из 1897. године. Такође, основао је прву византолошку катедру и покренуо први византолошки часопис (*Byzantinische Zeitschrift*), деведесетих година XIX века. Писма која је Драгутин Анастасијевић

упутио својем професору у периоду од 1907. до 1909. године, сведоче о великом уважавању које је гајио према својем учитељу. Ова писма објавили су Александар Поповић и Радивој Радић у Зборнику радова Византолошког института (XLI, 2004).

Како му је за боље познавање византијске филологије било потребно знање новогрчког народног језика, по савету професора Крумбахера, провео је летњи распуст 1902. године у селу Спартили на Крфу, а пролећни распуст 1903. године у Милану, да би се у тамошњој библиотеци Амброзини, богатој старим грчким рукописима, усавршио у грчкој палеографији. У циљу научних студија и прикупљања грађе за своју докторску дисертацију *Die paränetischen Alphabete in der grichischen Literatur*, професор Анастасијевић је пропутовао скоро целу Италију и Грчку, бавио се у Цариграду, Бечу, Берлину, Лајпцигу, Дрездену и другим местима. Приликом боравка у Италији научио је и италијански језик. Докторирао је у Минхену 1905. године из предмета *Византијска и новогрчка филологија са класичном и романском филологијом* код професора Крумбахера, Крузиуса и Брајмана.

Своју каријеру на Универзитету у Београду професор Анастасијевић је почео одмах после доктората. Службовао је прво на Филозофском факултету као привремени и стални доцент и ванредни професор (1906-1921) и предавао византијску филологију, грчку палеографију, новогрчки језик и византијску историју. По налогу Српске академије наука ишао је за то време два пута у Свету Гору (1906-1907. и 1912) ради снимања грчких повеља које се односе на историју Србије; донео је отуда око 600 фотографских снимака. У Балканском и Првом светском рату (1912-1919) био је на разним дужностима, у штабу Шумадијске дивизије, у Албанском одреду (којом приликом је постављен за начелника округа драчког), а после пропасти Србије држао је јавна предавања на Универзитету у Атини (1916) о српско-грчким односима у средњем веку. Неко време у избеглиштву био је и преводилац у француском конзулату у Волосу, а после у енглеском посланству у Атини. На своју редовну дужност вратио се 1919. године.

После отварања Православног богословског факултета на Универзитету у Београду (1920), профе-

сор Анастасијевић је изабран за редовног професора тог факултета за предмете грчки језик и историја византијске културе. На Филозофском факултету остао је као хонорарни професор и предавао историју Византије све до 1931. године. Наследили су га такође угледни црквени научни посленици, Филарет Гранић и Владимир Мошин. Као професор Православног богословског факултета путовао је 1926. године, по трећи пут, на Свету Гору у циљу научног истраживања. Исте године путовао је и по старој Рашкој, сакупљајући материјал за српску историју. Године 1927. учествовао је, у својству генералног секретара, у организовању Другог међународног конгреса византолога, који је одржан у Београду. Овај скуп је велики подухват српске византологије. Учествовало је преко две стотине научника, док је Први конгрес у Букурешту окупио само шездесет. Конгрес у Београду имао је далекосежне последице по српску византологију јер су тада наши историчари упознали младог, двадесетпетогодишњег византолога који је на њих оставио изванредан утисак. Његово име је било – Георгије Острогорски. Већ тада је уследио позив да дође у Београд, али је до тога дошло тек неколико година касније.

Анастасијевић је написао преко две стотине одредница за Станојевићеву *Народну енциклопедију Срба, Хрвата и Словенаца*. За време окупације био је пензионисан (1942), али је као почасни професор задржан на факултету до смрти. Услед слабе исхране за време окупације, радна снага професора Анастасијевића је знатно умањена последњих година живота.

Био је редовни члан Српске краљевске академије, односно САНУ, Југословенске академије знаности и умјетности, почасни доктор Универзитета у Атини. Умро је 20. августа 1950. године.

Његова савесна обрада спорних питања из византијске и средњовековне српске историје и дипломатике и објављивање великог броја неиздатих грчких и српских старих споменика, прибавили су му заслужно име у научном свету. Помињемо само неколико најзначајнијих радова: *Света Гора у прошлости и садашњости* (Српски књижевни гласник, 1907), *Писмо цариградског патријарха Константија о проглашењу аптокефалне Српске цркве од 1832. године месеца јануара*, грчки текст и српски превод (Споменик СКА, 1910), *Година смрти Немањине* (Глас СКА, 1913), *Још о години смрти Немањине* (Глас СКА, 1913), *Отац Немањин*, Београд 1914, *Две Душанове грчке хрисовуље* (Споменик СКА, 1922), *Српски архив Лавре Атонске* (Споменик СКА, 1922), *Година преноса моштију Светог Симеона из Хиландара у Студеницу* (Богословље, 1926), *Првобитни постанак имена манастира Хиландара* (Богословље, 1927), „*Света Словеса*“ *Светог Саве заиста су постојала* (Богословље, 1932), *Кроз једну збирку новијих аката Цариградске патријаршије о њеним епархијама – то јест онима које се данас налазе у Југославији* (Богословље, 1933), *Је ли Свети Сава крунисао Првовенчаног*, Богословље, 1935), *Свети Сава је умро 1236. године* (Богословље,

1936), *Неколики неиздати грчки текстови* (Старинар, 1937), *Есфигменски акти цара Душана*, на руском (Annales de l' institut Kondakov, 1938), *Из историје Пећке патријаршије после Арсенија III*, два писма цариградских патријараха (Братство, 1938), *Једна византијска царица српкиња* (Братство, 1939), *Питања најпобожнијег деспота српског, Господина Ђурђа, Његовој Светости Васељенском Патријарху, Господину Генадију Схоларију. Одговори Патријархови* (Гласник СПЦ, 1946). Најпотпунију библиографију Анастасијевићевих научних радова објавио је А. Никић у Зборнику радова Византолошког института (VI, 1960).

Године 1948. професор Д. Анастасијевић завештао је своју изузетно вредну библиотеку Православном богословском факултету. Тај племенити гест, као и жеља професора овог факултета да видним знаком обележе седамдесетогодишњицу свог уваженог колеге, али пре свега укупан научни и морални углед професора Анастасијевића, мотивисали су наставнике Православног богословског факултета да 1950. године издају први Зборник овог факултета у којем су штампали збирку својих радова са библиографијом Анастасијевићевом и његовим уводним чланком *Роман Слаткопојац*.

Ради илустације Анастасијевићевог озбиљног промишљања комплексних химнографских тема у Православној Цркви (које ни данас нису потпуно разрешене), преносимо одломак из рада *Роман Слаткопојац*. Реч је о анализи химне (кондака) о мударим и лудим девојкама (Матеј 25):

„Роман вели у почетку (строфа 1-2), да се мучио да нађе смисао овој параболи о десет девојака. Како то да оних пет, које су исто тако биле честите и испоснице, као и других пет, нису могле заслужити рај. То хоће он да објасни, да би и он сам, а и његови слушаоци, знали у чему је пут спасења. Роман вели, да Христос зато није хтео примити и оних других пет дева у Царство небеско, што, иако су и оне биле часне, поштене и испоснице, нису имале човекољубља.

Строфа 9:

*Ове остале врлине  
надмашава милосрђе.  
Оно сјаји највећим сјајем:  
Оно код Бога седи на првом седишту  
испред свију другарица.  
Оно прелета ваздух,  
за ваздухом месец,  
за месецом и само сунце,  
па стиже на улаз у небеса;  
али се ни ту не зауставља,  
већ иде даље чак до ангела,  
прелази и хор архангела,  
па жури пред Бога  
с молитвама за људе,  
и стоји код престола  
Цара небесног,  
иштући од Њега  
неувели венац.*

Припремио Н. Ј.

# ЦРКВЕНО ПОЈАЊЕ НА СВЕТОЈ ГОРИ У XIX И XX ВЕКУ

Након текста о светом Јовану Кукузелу у прошлом броју, *Каленић* у овом објављује још један део расправе Д. Кономоса коју је по насловом *Музичка традиција Свете горе за Зборник Матице српске за сценске уметности* (1998, број 22-23) превео академик Димитрије Стефановић, према оригиналу: D. Conomos, *The musical Tradition of Mount Athos*. Sourozh, A Journal of Orthodox Life and Thought, 68, Oxford, 1997



ојава штампаних музичких књига после 1820. довела је до стандардизације појачког репертоара у Грчкој и на Светој гори. Изабрана популарна дела великих константинопољских мајстора XVIII и XIX века штампана су и укључена у зборнике-антологије појања. Међутим, заједно са овим делима, једноставније мелодије западног стила ушле су у популарна издања црквене музике, објављена, на пример, од стране утицајног Зој покрета.

За кратко време Атос није могао да се одупре растућем помодном италијанском стилу који је уведен а) од стране музичара који су школовани на западу и б) од великог броја руских монаха који су дошли на Свет гору пре 1917. Ово је, међутим, уравнотежено новим звуковима избеглица из Мале Азије, који су преплавили Грчку, а затим и Атос после двадесетих и тридесетих година XX века, у време када је руска популација на Светој гори почела да се смањује.

У почетку је црквена музика ових дошљака из Мале Азије, мада у великој мери наставак раније традиције из османских времена, била одбачена од грчке градске средње класе као вулгарна и турска. Они су заволели „слатке“ полифоне хорова, од којих су понеки били праћени оргуљама. Касније су,

међутим, радио, грамофон и телевизија такође ширили развијене европске стилове и ови стилови су, мада у неовизантијској одори, утицали на репертоар светогорске музике све до данашњих дана.

Још из XVIII века постоје докази о оштрој негативној реакцији светогорских монаха према градској црквеној музици. Анонимна рука пише у једном ватопедском рукопису следеће оштре примедбе у стиху:

Псалмодије Византинаца  
чују се као славуји;  
Док оне са Свете горе  
подсећају на мелодије пристодушних ластавица;  
А оне у Атини  
цвркућу или ћурличу као соколи;  
А псалмодије са Крита  
суво су грактање врана.

Заиста је постојала обнова традиционалног источног стила на Светој гори, као што је то случај и са сликањем икона. Али, жељени или нежељени, елементи западне дијатонске музике помешали су се са појањем; то је феномен који подсећа на оно што се дешавало у ранијим вековима увођењем отоманских звукова у византијску мелодију.

Друга карактеристика светогорског музичког живота у годинама после Другог светског рата био је

култ онога што ја називам виртуозност. До свог недавног повратка, хорска музика је нестајала на Полуострву, а уместо ње чули су се мајстори солисти који су импровизовали и развијали мелодије са изузетним вокалним способностима и вештим орјенталним кретањима. Најпознатији међу њима био је ђакон Димитриос Фирфирис (+1991) чији су узбудљив глас и импровизационе способности стварали сензацију и на Полуострву и ван њега. На свако веће славље (бденију очи великог празника или храмовне славе) Фирфирис је био позиван да води појање, а за то је примао веома пристојан хонорар.

Средином седамдесетих година XX века, са обновом монашког живота који су водили млади, образовани монаси, музички нагласак је почео да се помера са индивидуалног на групно извођење.

Током низа година манастир Симонопетра је имао два хора за сваку службу сваког дана у току године. Њихов пример је недавно следио и манастир Ватопед. Овај традиционални начин почео је да стиче популарност и у женским и у мушким манастирима у Грчкој и у иностранству. Штавише, Псалтир – старинска књига песама у раним манастирима – обновљен је и компоноване су нове лепе мелодијске верзије за псалме.

Године 1989. љупку лирску мелодију прилагодио је једној религиозној песми Светог Нектарија Егинског монах из манастира Симонопетра, а затим је снимио на аудио касети. За само две године ова мелодија обишла је земаљску куглу. Додирнула је срце православних хорских диригената широм света. Песма под насловом *Agni Partene* (*О чиста Дјево*) може се данас чути на јапанском, френцуском, тинглиту, италијанском, руском, свахилију, арапском, румунском, енглеском, српском (примедба преводиоца) и на многим другим језицима. Њена популарност проистиче искључиво из чињенице што комбинује познате елементе две различите музичке културе: хармонске и метричке одлике европских лирских балада са вокалном продукцијом и егзотичношћу која подсећа на звуке Истока.

Шта ће бити у будућности? Верујем да ће бити присутан већи степен хорског певања насупрот солистичкој виртуозности, мада она неће потпуно нестати за извесно време.

Музика Свете горе ће такође бити веома много комерцијализована у блиској будућности. (Један од манастира је недавно склопио уговор са Virgin Records). С друге стране, постојала је недавна жеља да се испитују стари рукописи како би се поново откриле раније традиције и вокална пракса. Западне музичке тенденције, мада никада као такве нису биле признате, вероватно ће наставити да утичу на појање.

Музичка традиција Свете горе се током векова прилагођавала променљивим културним укусима и условима. То је репрезентује као уметност која живи и која је променљива.

У сваком случају, због своје престижности, Атос ће бити простор за музичке трендове који ће далеко превазићи границе Свете горе.



Свети Григорије Богослов

## ЕПИТАФИ СВЕТОМ ВАСИЛИЈУ ВЕЛИКОМ

Када је дух Василијев богоносни ухитила  
Тројица – Василија који је одасвуд бежао радосно,  
Тада је сва војска небеска, видећи га од земље  
узлазећег, ликовала  
А сваки град Кападокијски заплакао /жалосно/.  
И не они само! Сав свет велики је ускликнуо:  
Проповедника нема нам,  
Онога нема, који је повезао све узама мира /сам/...

Један Бог, који на висини царује.  
Једног достојног архијереја  
Наш је век видео – тебе, Василије...

О митови, о заједничка дружбе обитељ, о, Атино  
драга!  
О драгоцену могућности божански живот да се  
води!  
Знајте: Василије је на небу што и жељаше /та  
снага/,  
А Григорије, на устима узе носи, и по земљи ходи.

Велика Кесаријаца похвало, Василије свети!  
Твоја реч гром је, а муња живот твој!  
Али и ти остави свештени престо, јер тако се  
изволело хтети  
Христу – да би те што пре у небеских сила уврстио  
збор.

(PG 38, 72-74. Прево с руског  
Никола Стојановић)



мр Небојша Ђокић

# ХРАМ СОШЕСТВИЈА СВЈАТАГО ДУХА У ВАРОШИИ КРАГУЈЕВЦУ



една од првих већих грађевина, која је никла у Крагујевцу по његовом проглашењу за престоницу, била је црква, придворна кнежева капела. Касније је, у другој половини 19. века, у Крагујевцу саграђена још једна, много већа црква, коју је 30. септембра/12. октобра 1884. године осветио српски митрополит Теодосије Мраовић и посветио светој Богородици. За разлику од ове нове цркве, књаз Милошева задужбина, од тада се обично зове Стара црква.

Крагујевачку цркву је 1818. године довршио неимар Милутин.<sup>1</sup> И из *“Списка Цркви трошком Његове Свјетлости Сазидане”* сазнајемо да је крагујевачка црква зидана, уз финансијску помоћ књаза, 1818. године.<sup>2</sup>

Књажева црква је и солидно рађена и добро је сачувана. Озидана руком првих мајстора, од тврдога камена, у кречу и малтеру, по *“немачкој форми”* и *“европском фкусу”*, како се онда говорило, била је прва грађевина у Крагујевцу од тврдога материјала, чим је у оно време давала утисак великог и значајног техничког дела.

Стара црква је саграђена преко пута кнежевог конака, на десној обали Лепенице, преко које је тада постављен дрвени мост и њим спојен кнежев двор са црквом и осталим зградама које су се око ње налазиле. На томе месту било је старо крагујевачко гробље,

које је тада разорено. Многе надгробне плоче узидане су у црквени зид или положене у под, у коме се и сад могу видети трагови некога посмртног натписа од пре сто или двеста и више година. Један ђак крагујевачке гимназије, чија је зграда једно време била до саме цркве, сећа се да је још осамдесетих година XIX века гледао последње трагове тога гробља. *“Седам година сам посматрао - каже он - прелазећи из разреда у разред, избледеле надгробне плоче и крстове... често пута, за време часова, слушајући оно што је наставник предавао, бацао сам поглед кроз прозор на те неме споменике који су се ређали иза зидова наших ниских учионица, и на којима сам толико пута радознано разголићавао и проучавао натписе већином покривене маховином и упола избрисане временом”*.<sup>3</sup>

Споља, уз јужни олтарски зид, налазе се три гроба деце кнеза Милоша, као још једини очувани гробови код ове цркве. У једном је сахрањена Марија, *“дволетна кћи”* кнежева, умрла 4/16. јула 1823. године. У другом Велика, *“четворолетна питомица књаза србског”*, умрла 30. јуна/12. јула 1823, а у трећем гробу сахрањен је син кнежев Гаврило, који је умро 30. јануара/11. фебруара 1828. године. Сви троје су били ванбрачна деца кнеза Милоша чије је исувише слободно схватање брака чешће потресало спокојство и мир у његовој породици. Позната је, на пример,



његова авантура са Јеленком или Малом Госпођом, како су је на крагујевачком двору звали. Гаврило је био син Јеленке или “Мале Госпође”, љубавнице књаза Милоша, који је умро као “дволетни младецац”. Архимандрит Мелентије, са крагујевачким свештеницима, опојао је и сахранио његово тело код цркве, поред Маријиног сандука, и том приликом прелио вином и њене кости. Њихове гробове, Гаврилов и Маријин, покрива једна надгробна плоча.<sup>4</sup>

Око цркве се ширила пространа раван, која је, као црквена порта, била ограђена дрвеном оградом



са два улаза: источна портанска врата, према старој чаршији, а западна према лепеничком мосту и кнежевом конаку. У “торжествене” дане, поворка са иконама и црквеним барјацима, полазила је од цркве кроз западна врата ка кнежевом конаку и чаршији, а отуда се враћала на источни портански улаз, онде где се и данас налази главна капија. У Милошево време и доцније, ова мала порта била је народно збориште и позорница многих крупних догађаја наше новије историје. Она данас има сасвим други изглед и профанију намену од оне којој је некада служила.<sup>5</sup>

Црква је зидана махом ломљеним каменом, обичне је грађевинске конструкције: има облик лађе са основом крста, без кубета, засвођена каменом и циглом. Зидови су врло масивни, нарочито у своду. Иначе је доста мала: дугачка 14, широка 7 и висока 8 метара. Могла је да прими нешто више од стотину лица. Традиција каже, да је по кнежевој замисли требала да буде много већа и да је сведена на ову меру по заповести самога султана, који није хтео да дозволи да ђаурска црква буде већа од царске џамије у Крагујевцу. И црква је смањена: сведена је у главном на размере трошне џамије. Али, каже даље традиција, кнез Милош је и у овом случају изиграо царску заповест. Он је проширио цркву на тај начин, што је у продужењу, са западне стране и на првим темељима,

подигао дрвену припрату као женски део цркве. Она је била нешто мало мања од праве цркве. Затим, уз цркву је подигнут још и један “покривени простор”, где су се, у случају рђавог времена, склањали скупштинари или народ који није имао места у цркви.<sup>6</sup>

У ствари, припрата је дозидана знатно после зидања саме цркве. Тек током 1835. године грађена је припрата, када је оправљена и звонара крај цркве,<sup>7</sup> а 1838. године је набављен мермер за под у цркви.<sup>8</sup>

У оваквом облику, пола од камена а пола од дрвета, црква је остала кроз цео XIX век. Уз цркву је подигнута још 1829. године и дрвена звонара, са које је уочи Божића исте године зазвонило прво црквено звоно у Србији. И дрвена припрата и звонара, иструлиле и дотрајале, разрушене су и уклоњене тек 1907. године. Благословом митрополита Димитрија, дозидан је 1907. године на место старе дрвене припрате нови део цркве од камена. Тада су и на старом делу проширени првобитни прозори, да би мрачна унутрашњост добила више светлости. Место решетки од кованог гвожђа, прозори су добили стакло. Стара бочна врата сачувана су. По првом плану о дограђивању, који је радио “инџинир” Стеван Мирослављевић, црква је имала да добије и два кубета, али се из естетских разлога од тога одустало, јер би било нехармонично вештачки насађивати кубета на цркву, чија конструкција није створена за њих. Овим дограђивањем црква је добила оне размере и онај облик који данас има.<sup>9</sup>

Црква је, као што смо већ навели, довршена 1818. године. О томе постоји и натпис на жутој мермерној спомен-плочи, која је узидана на спољном северном бочном зиду. Натпис у целини гласи (у савременој транскрипцији): “Во славу свјатија јединосущчија и неразјелнија Троици Отца, Сина и Свјатаго Духа, созида сија свјатаја церков храма Сошествија Свјатаго Духа у вароши Крагујевцу трудами и иждивением Богом умудренога заштититеља и обранитеља православнија вјери верховнаго Србије књаза господара Милоша Обреновића, из села Бруснице родом, в 35 лјето од рождества, в третое же своего књажевства в Србији, владјејшчу Махмеду турецкому султану, в лјето от рождества Христова 1818 года. - Брата ему сут Јоани и Ефрем и от почившаго брата Милана син Христифор, супруга Љубица и нејашче две ашчери: Петрија и Јелисавета и млади син Милан.” Пошто се у овом натпису помиње кнежев син Милан, који је рођен 1819, а не помиње се Михаило, који је рођен 1823. године највероватније је натпис настао између 1819. и 1823. године.<sup>10</sup>

Црква је посвећена Светој Троици, коју је и Крагујевац узео за своју градску славу.

За градњу цркве су употребљени најбољи мајстори које је Србија оних дана имала. Као први мајстор помиње се неимар Милутин. Свакако да су

поред њега на цркви радили и “мауер” Мартин и зидар “Талијан Антоније”, који су се двадесетих година налазили у Крагујевцу. Талијан Антоније давао је и 1824. године стручне инструкције за прављење “штокатора” место старинског тавана у кнежевом крагујевачком конаку.<sup>11</sup> Радовима су руководили и вршили набавку потребног материјала левачки кнез Димитрије Ђорђевић и трговац Петар Топаловић, који су те послове вршили и приликом грађења кнежевих конака. Као радна снага, поред стручних мајстора, употребљен је и народ кулуком. О томе и сада живи традиција код народа у многим суседним селима.<sup>12</sup>

Грађење цркве контролисао је свакако сам кнез. То можемо претпоставити с обзиром на његову познату особину да о свему буде обавештен и да по сваком и најситнијем питању он каже последњу реч. Тако на пример, 1836. године Ваљевци од њега траже одобрење да могу своју цркву, која се тада градила, подићи још “два аршина” у висину, а “полковник” Петар Туцаковић пита га исте године нарочитим актом, где ће додати један крст, који је требало метнути на новоподигнуту цркву у Грошници.<sup>13</sup> По овим и сличним питањима општило се са књазом непосредно, мимо црквених власти. Ни једну ствар он није остављао без решења, које

би на крају доставио митрополиту или конзисторији у облику препоруке или простог наређења. Књажевој вољи митрополит се увек “со страхопочитанијем” повиновао.<sup>14</sup>

Тихомир Ђорђевић наводи интересантне речи једнога савременика о оригиналној кнежевој методи којом је плашио мајсторе и тим их нагонио на поштен и савестан рад и онда кад он није могао да буде са њима. “Одмах у почетку грађења, каже он, кнез би о једном у земљи укопаном диреку закивао ченгеле да обеси мајстора, ако грађевина рђаво испадне.”<sup>15</sup> Нема сумње, да су непосредна кнежева контрола и страх пред овако строгом одговорношћу за несолидан рад, донекле разлог што су многе јавне грађевине из Милошевог доба, па чак и оне од слабог материјала, добро очуване и данас после службе од скоро два века.

До 1826. године ми не знамо како је црква унутра изгледала и каквим је стварима била украшена. Међутим, ове године Јоаким Вујић је, по кнежевој жељи, пропутовао Србију, обишао њене манастире и описао све “древности и реткости” које је у њима

нашао. Том приликом он је посетио и Крагујевац, био у кнежевој цркви и побележио углавном шта је у њој видео.<sup>16</sup> Унутра је - каже он - све стајало “по начину благочастиве цркве уређено”. У олтару на часној трпези “лежи свјатоевангелије са сребром обложено и позлаћено”, на лепом дрвеном иконостасу, искићеном светим иконама и “сраспјатијем” Христовим, “виси девет сребрних кандила”, а о своду цркве висе два “прекрасна стаклена полијелеја”.

По попису из 1836. године<sup>17</sup> црква крагујевачка, храм Сосшествије Свјатаго Духа налазила се “на крај вароши близу Лепенице са великом и добром портом”. По подацима комисије црква је саграђена “у време Благоверног Господара и Књаза нашег Милоша Обреновића и од њега сазидана”. Црква је саграђена од камена и те 1836. године била је у добром стању. Од црквених утвари, црква је те године имала: 2 путира, 2 крста, 5 налоња, темпло “прекрасно са 2 цвета златна”, 49 икона и старо темпло, 17 кандила, 4 кадионице, 11 чирака, 4 чирака велика, 2 звездице, 3 кашике, једно копље, 2 дискаса, 2 звонца, 2 петохљобнице, 2 сојединенија, 3 полијелеја, 2 пара ве-



наца, 8 ђачких чирака, 4 дискаса, 3 пара рипида, 2 налоња, једну Плашчаницу, једну митрополитску столицу, једну просту столицу, 2 крста с рипидама, 2 миропомазаљке, једну кутију за агнец, једну проскомидију, 2 маше велике, 2 барјака, један мердеј (?), 2 четке, 3 стола, 4 ибрика и један леген, једну канту, један манган, 3 тенећке, 3 мумаказе<sup>18</sup>, 2 теплоте и 2 ватраља. Истовремено од црквеног одејанија крагујевачка црква је поседовала: 18<sup>19</sup> епитрахила, 2 воздуха, 9 пари наруквица, 13 стихара, 10<sup>20</sup> фелона, 4 појаса, 2 ђаконских орара, 20 завеса, 23 ђачка стихара, 13 дарка, 2 покровца, 2 мараме, један антиминс, један комад чоје и једно сицаде. Крагујевачка црква је те 1836. године имала, за оно време, пуно књига: 4 Евангелија, 2 Апостола, један Обштак, 22 Минеја, 2 Празнична Минеја, 2 Триода, 4 Пролога, 2 Пентикостара, једно Благоп. прошен, један Требник, 3 Службеника, 5 Октоика, 3 Псалтира, 2 Часловца, један пел. (?) устав, један Србљак Срб. Кр, 3 “Протокула” и једна Крмчија. Црква је имала и чак 4 звона. Од новца је имала 2250 гроша готовине и 2200 гроша “на вересију”.

Црква је била увек пуна благодарног света. А књаз и побожни грађани давали су јој богате прилоге у иконама, књигама, кандилима и другим разним црквеним сасудима и утварима.

Тако је од митровског пореза за 1823. годину потрошено за поправљање сибничке цркве 800 гроша, за поправљање манастира Чокешине 12632 гроша и 3 паре, за поправку манастира Боговађе 243 гроша и за 2 иконе у крагујевачкој цркви је плаћено 140 гроша. Рачун је закључен у Крагујевцу 23. априла/5. маја 1824. године.<sup>21</sup>

Поред књаза и приватних лица, цркви су прилагала нарочито занатлијска удружења, разни руфети. Занатлије у црквеним књигама налазимо уписане махом по занимању, а не и по презимену (Михаило терзија, Илија налбантин, Станко дунђерин, Милош ковач и други). Према осталим професијама они су били и бројно јаки: по попису из 1836 године Крагујевац је имао 336 занатлија разних заната, организованих у неколико руфета. Они су редовно ишли у цркву и сваки еснаф, односно руфет, имао је за време службе своје одређено место. Чак су и еснафска правила садржавала извесне прописе о посећивању цркве и о понашању у њој.<sup>22</sup>

И међу црквеним приложницима занатлија има највише; обично су прилагали сребрна кандила или иконе својих крсних слава. На сваком предмету забележено је и име дародавца. Тако “изобразисја” икона св. Спиридона и св. Харалампсија “*трудоу и иждивенијем*” руфета папуциског и би поклоњена цркви 1822. године. Икону апостола Петра и Павла дао је руфет терзиски 1823. године а икону арханђела Михаила и Гаврила руфет берберски 1832. године. Икону св. Спиридона приложио је руфет мутавцијски и лончарски 1836. године, икону евангелиста Луке руфет “бахчованцијски” 1842. године, евангелиста Марка и пророка Данила руфет мумциски 1842. године; икону св. Атанасија и св. Ђорђа руфет ковачки и казанциски 1843. године и икону Три јерарха руфет бакалски и бојациски 1844. године. На једној икони св. Богородице натпис се не може прочитати, али по свему изгледа да је она из реда старих икона, приложена од неког руфета. Руфет механција и пекара постојао је 1823. године и можда је ова икона њихов прилог цркви.<sup>23</sup>

Од осталих икона, међу којима има и врло старих, нарочито оне на иконостасу, које су прве из времена када је црква пропевала, вредне су помена још две иконе мало доцнијег датума. То је икона св. Ђорђа из 1858. и икона св. Ане и св. Јоакима, рађена и приложена цркви 1861. године. Обе иконе приложила је Стана, супруга Марка Сарајлије: прву за помен свој, своје умрле кћери Ане и свих својих живих, а другу за “вечити” помен себи и покојној својој кћери Јелени.<sup>24</sup>

*наставиће се*



### напомене:

<sup>1</sup> АС-КК-ХV-58, Милутин неимар довршио крагујевачку цркву

<sup>2</sup> АС-КК-ХХХV-867, Списак Цркве трошком Његове Свјетлости Сазидане, објављено у: мр Небојша Ђокић, Миломир Стевић, *Списак прилога књаза Милоша датих за зидање цркава и манастира*, Расински анали 4/2006, Крушевац, 2006, 219

<sup>3</sup> Др Мирослав Спалајковић, Реч захвалности - Споменница Крагујевачке гимназије; Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 29-30

<sup>4</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 30 – 31

<sup>5</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 31

<sup>6</sup> Исто, 31-32

<sup>7</sup> АС-КК-ХV-1560, Грађење препрате и звонаре крај цркве у Крагујевцу

<sup>8</sup> АС-КК-ХV-2131, Мермер за под крагујевачке цркве

<sup>9</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 32-33

<sup>10</sup> Исто, 33-34

<sup>11</sup> Тихомир Ђорђевић, *Из Србије кнеза Милоша*, 1 књ.

<sup>12</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 34

<sup>13</sup> Тихомир Ђорђевић, *Из Србије кнеза Милоша*, 1 књ.

<sup>14</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 34-35

<sup>15</sup> Тихомир Ђорђевић, *Из Србије кнеза Милоша*, 1 књ.

<sup>16</sup> Јоаким Вујић, Путешествије по Србији, 1 књ.

<sup>17</sup> АС-ДС-ИЉФИН°30/836, Списак Цркве Крагујевачке налазеће се у Срезу Лепеничком Окр. Крагујевачком и описаније исте Цркве понаособ у целом њеном состојанијују, лист 433. Чланови комисије који су пописали брезовачку цркву били су члан Исправничества Окр. Краг. Атанасије Вукићевић и Георгиј Павловић, парох и наместник крагујевачки.

<sup>18</sup> Маказе

<sup>19</sup> нејасно написано може да буде и 16 или 10

<sup>20</sup> нејасно написано, може да буде и 16

<sup>21</sup> Мита Петровић, *Финансије и установе обновљене Србије до 1842. II*, Београд, 1898, 306

<sup>22</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 35

<sup>23</sup> Исто

<sup>24</sup> Радосав Марковић, *Црква кнеза Милоша у Крагујевцу*, Крагујевац, 1935, 36





# УЗВИШЕНЕ СЛИКЕ У СОПОЋАНИМА

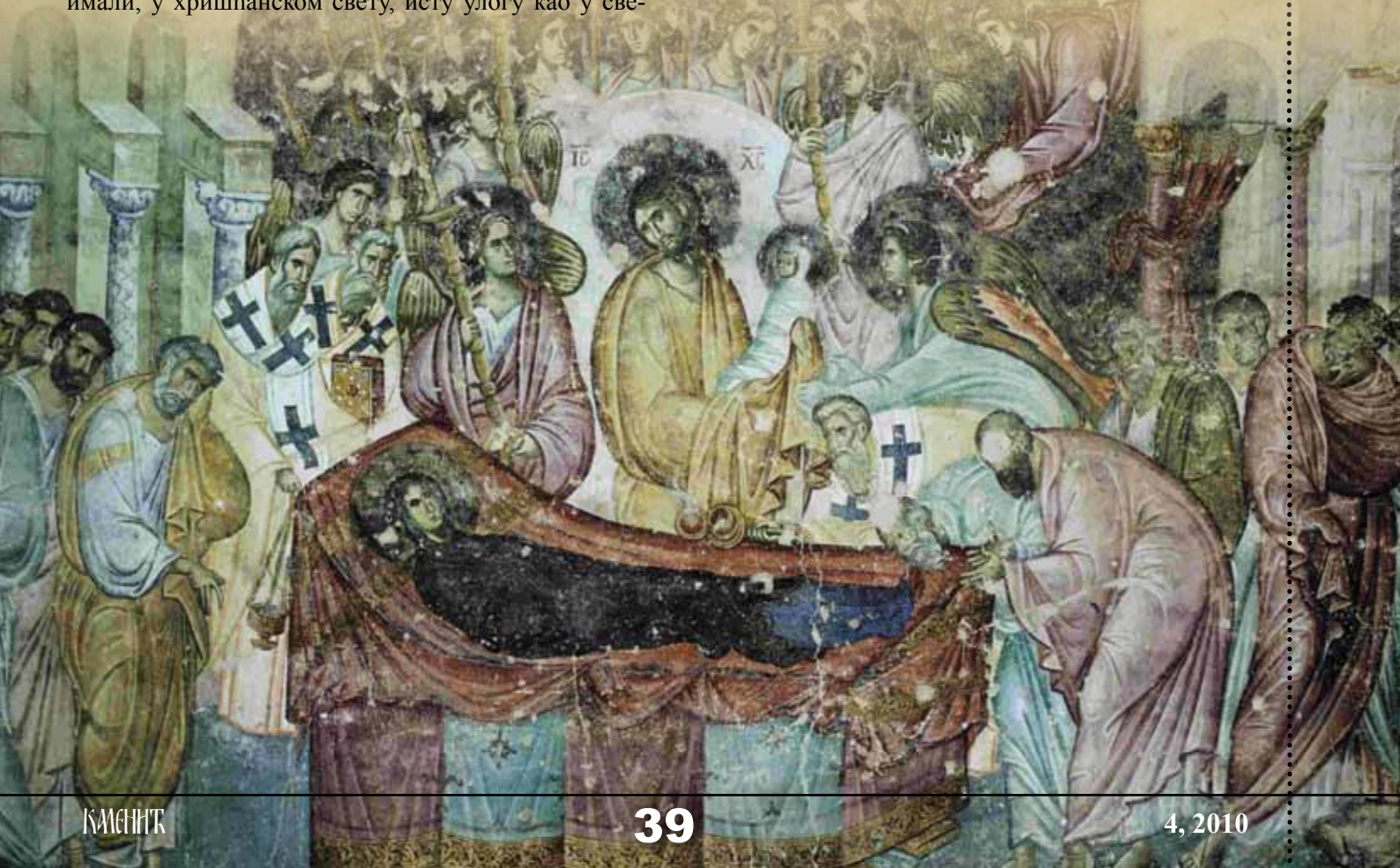
Угледни часопис *Уметнички преглед*, који је пред Други светски рат издавао Музеј кнеза Павла у Београду, обавештава своје читаоце (књига II, 1939) да је „велики француски историчар уметности Ели Фор (Élie Faure, 1873-1937) успео непосредно пред своју смрт да за другу књигу своје *Историје уметности*, у њеном новом, трећем издању, напише дуг предговор, у коме је подвргао ревизији своје раније схватање уметности Средњег века и постанка Ренесансе. У том значајном предговору налазе се и редови пуни признања за српско средњовековно сликарство, које је, као у толиком другом свету и на страни и код нас, сјајном француском уметничком критичару било све до скоро сасвим непознато.“ Из *Уметничког прегледа* преносимо исправљена запажања Ели Фора



ногобројна открића последњих година широм целог пространства византијске уметности, показала су ванредне изворе које одаје њена традиција. Негде око XII века створио се у њој моћан покрет ка слободи и животу, углавном савремен покрету који је тако видљив у француској архитектури и скулптури и у италијанској

архитектури и декору, и који су већ наговештавале фреске у VIII, у IX, у X, у XI веку, у неким црквама у Риму. Што се тај покрет није завршио на грчком Истоку, за то су несумњиво криви Крсташки ратови и нарочито учестали турски напади на Византију, затим њено постепено опкољавање, најпосле њен пад. Али фреске у Нерезима и Сопоћанима у Србији, у Владимиру у Русији, показују да грчки индивидуализам није престао да живи у срцу заједничког ритма који је Православна Црква наметнула јелинизираним варварима да их задржи уза се, и да се тај индивидуализам почео ширити са познатом брзином – онда када је требало један век чекати да се исти покрет јави у централној Италији и, одатле, освоји цео Запад. Те фреске, приметно из истог доба из којег су велике француске катедрале, показује да су Грци имали, у хришћанском свету, исту улогу као у све-

ту античком, и да су узели, као и пре, Италију, а затим Француску, за посреднике, али да су се пред овима повукли много брже него раније, онда кад је последњи расцвет истом био наговештен. О узвишеним сликама у Сопоћанима, нарочито, може се рећи да су по пластичном квалитету равне јелинским делима која претходе непосредно Фидији. Оне су и изнад њих по свом спиритуалном квалитету који продубљују десет векова хришћанства. Оне су равне, можда и супериорније, највишим инспирацијама Дучовим и Ђотовим, које индиректно проистичу из њих и на изненађујући начин на њих подсећају, само што имају више тежине, ширине и величанствености. Као некад, италијанска уметност изаћи ће из сусрета овог грандиозног наговештења са локалним покушајима које су већ били продубили Византија и онај геније фреске који је преко пет векова – треба се само сетити слика на зиду у Санта-Марији Антиквни у Риму – показивао Италији њен прави пут. Ту се јавља, на пример у Санта Саби, занатска слобода коју мозаик не може достићи и види оријентација ка оној „романској“, тако полодној цивилизацији, чија ће веза са византијским тековинама довести до расцвета италијанске уметности у правом смислу речи.





Белешка сликара Предрага Пеђе Милосављевића о Ел Греку

## СЛИКАРСТВО СУГЕСТИВНО КАО ПРОРОЧАНСТВО

У Белешкама о тројници шпанских сликара (Ел Греку, Веласкесу и Гоји), а поводом њихове изложбе у Женеви 1939. године, познати српски сликар Предраг Пеђа Милосављевић (1908-1987) истиче да личности на Ел Грековим (Доминикос Теотокопулос, 1541-1614) платнима, иако Шпањолци и католици, „побожно стоје као Византинци са манастирских живописа“. Овај запис преузет је из часописа *Уметнички преглед* (издање Музеја кнеза Павла), књига II, 1939. година



Ел Грековим плавим и златним успоменама крила се сликарска носталгија за византијским иконама; каткад сећање на Басана, Тицијана и Тинторета и поруке Ђулије Кловића. Али, у целом његовом делу највише се понављао страначки акценат источњака, који слика отегнуто, стојећи, загладан у свод. Као у сну, ходајући око вертикалних осовина грчког живописа, Ел Греко се нашао на шпанском небу окружен светим насељем и целим друштвом толеђанске елите. Са небеских висина, иберски предео назире се само местимично, кроз магле и облаке, око Тага и Толета, суморно и трагично као успомена на минути живот. Једини кут сурог полуострва, који је сликар забележио, остао је тако сачуван на његовим платнима као једини покушај предела. Ел Греко се приближио Шпанији преко своје околине и личности што је насликао, које, иако Шпањолци и католици, скоро на свим сликама побожно стоје као Византинци са манастирских живописа.

Његово дело је најстрожија целина и најправилнији развој: низ варијација на исту тему проповеди и новозаветне историје, на исти технички подухват, у сталном складу између подстрека и рада. Сваки потез његове четке утиснут је најкраћим путем, побожно и непогрешиво, чисто, одлучно и спокојно. Претпоставка о астигматизму више него икад чини се апсурдна, као и сваки покушај да се Ел Грековом стилу умањи вредност научним образложењем. Најређе и најдрагоценије ткиво са палете овог оца сликарства поштено је као речи проповеди и сугестивно као пророчанство; узвишено као његове само „високе“ слике, непогрешиво као канон, савесно, свесно, свестрано образложено и најсликарскије сачињено. Пред лицем *Светог Илдефонса*, са уздахом страхопоштовања и немоћи дивимо се чаролији која се игра свима тешкоћама не избегавајући ниједну: бојом – сложеној према материји у смелом складу бело-црвено-црно; анегдотом – у Богородичином присуству, цртежом – савладаним генијално у најтежим скраћењима на рукама и глави; перспективом – искоришћеном симболично у односу између фигуре и стола невероватном инверзијом. *Витез са руком на срцу* насликан је дивном жутом покожицом увеле брескве између бледо-црне и бледобеле површине одеће и оковратника најређих сивих варијација. *Свети Петар* на опорној подлози најјачег платна, широким и ретким слојевима који се таласастогибају од угла до угла. Једна фигура *Света Еугенија* из Ескоријала, сликана око 1600. године, међу најсветлијим и најобоженијим Ел Грековим делима, спретно сложена као мозаик и топла као тканина, расте у раскошној одежди, нацртана као у једном даху и непогрешиво фиксирана на платну. И *Сан Филипа II*, као и *Богородичино крунисање* величанствене су сликарске творевине, у којима проповед и анегдота почињу у најсликарскијој страсти.

Доменико Теодокопули је мајстор чисте радионице. Он се служи бојом средње густине, сувим тки-

вом, широком и пљоснатом поставом, неједнаким слојевима, усправним рукописом, на опором платну; сигурним цртежом византијске концепције чисте линије, венецијанског ритма и барокне дијагоналне конструкције; белим и црним односима; наклоњен жути скалама ограничене тоpline које нестају ка сивом и црвеном; дивно надахнут најређим тоновима вина, руже и презреле вишње; опрезан и строг пред зеленим, одлучан, али свестан опасности и вредности плавих варијација, свакако успомена од Тинторета.





# СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. јуна до 31. јула 2010. године

## **Осветити:**

Темеље за парохијски дом храма Свете Петке у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко, 16. јуна 2010. године;

Капелу за паљење свећа храма Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко, 11. јула 2010. године;

Живопис храма Светих апостола Петра и Павла манастира Ралетинца, 12. јула 2010. године;

Новоподигнути храм Свих Светих у манастиру Светог Луке у Бошњану, 21. јула 2010. године;

Капелу за паљење свећа храма Светог архангела Гаврила у Парцану, Архијерејско намесништво темнићко, 21. јула 2010. године;

Живопис храма Свете великомученице Недеље у Десимировцу, Архијерејско намесништво крагујевачко, 22. јула 2010. године.

## **Рукоположити:**

Ђакон Александра Мирковића у чин презвитера, у храму Силаска Светог Духа у Пајазитову, 17. јула 2010. године.

## **Рукопроизвести у чин чтеца:**

Уроша Живковића из Крушевца;  
Николу Ракића из Крушевца.

## **Извршити регулацију парохија:**

Између Прве, Треће и Четврте парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром, Архијерејско намесништво крагујевачко.

## **Одликовати:**

*Ореденом Светог Симеона Мироточивог:*

Мирослава Анђелковића из Крушевца;  
Верољуба Мијајиловића из Крушевца;  
Милицу Солдатовић из Текије;  
Миодрага Јовановића из Београда.

*Ореденом Војда Карађорђа:*

Петронија Тејића из Цириха;  
Деспину Пурсаниду из Солуна;  
Катерину Цакари из Солуна;  
Драгишу Тодоровића из Варварина;  
Драгољуба Остојића из Бресног Поља;  
Борисава Јелића из Смедеревске Паланке;  
Миладина Ђерића из Липовца.

*Архијерејском граматом признања:*

Ивана Живковића из Крушевца;  
Милана Урошевића из Крушевца;  
Милорада Баштовановића из Крушевца;  
Јована Радуловића из Крушевца;  
Милутина Ивановића из Београда;  
Бобана Банковића из Сурдулице;  
Зорана Милојевића из Варварина;  
Милана Милојевића из Крвавице;  
Словенку Чобановић из Цириха.

*Достојанством протонамесника:*

Јереја Радивоја Стојадиновића, привременог пароха у Сипићу, Архијерејско намесништво рачанско;

Јереја Митра Ђурића, привременог пароха у Вучковици и Брњици, Архијерејско намесништво крагујевачко.

*Правом ношења црвеног појаса:*

Јереја Дејана Миленковића, привременог пароха у Парцану, Архијерејско намесништво темнићко.

## **Поделити благослов за искушеништво:**

Види Смољен у обитељи манастира Преподобног Симона монаха у Прерадовцу.

## **Поставити:**

Јереја Дејана Марјановића, привременог пароха у Рогојевцу, за управника Поклоничке агенције Епархије шумадијске;

Новорукопоженог јереја Александра Мирковића, за привременог пароха Треће парохије при храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром.

## **Разрешити:**

Протосинђела Јустина (Годића), настојатеља манастира Вазнесења Господњег – Саринца, даље дужности настојатеља овог манастира;

Јереја Зорана Врбашког, привременог пароха Пете парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, даље дужности управника Поклоничке агенције Епархије шумадијске;

Братство храма Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром, даље дужности опслуживања упражњене Треће парохије при овом храму, Архијерејско намесништво крагујевачко.

## **Казнити:**

Протосинђела Јустина (Годића), бившег настојатеља манастира Вазнесења Господњег – Саринца, забраном свештенослужења, са 2. јуном 2010. године;

Протосинђела Јустина (Годића), бившег настојатеља манастира Вазнесења Господњег – Саринца, забраном свештенослужења, са 2. јулом 2010. године.

## **Укинути казну:**

Протосинђелу Јустину (Годићу), бившем настојатељу манастира Вазнесења Господњег – Саринца, забрану свештенослужења, са 30. јуном 2010. године.

## **Примити у први разред богословије:**

Вукашина Медића из Крагујевца;  
Срећка Глигоријевића из Бачине;  
Стефана Поповића из Бачине;  
Александра Петровића из Орашја;  
Милоша Јовановића из Аранђеловца;  
Петра Грујића из Аранђеловца;  
Младена Марића из Наталинаца;  
Александра Цалића из Крагујевца;  
Петра Борисављевића из Ариља.

## **Завршили богословију:**

Никола Брковић из Крагујевца.

## **Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:**

Јереју Далибору Новаковићу, привременом пароху у Голобоку;

Николи Брковићу из Крагујевца;  
Вуку Беговићу из Крагујевца;  
Протонамеснику Сретку Петковићу, привременом пароху Друге парохије у Рековцу;

Урошу Павловићу из Младеновца;  
Јелени Максовић из Гунцата;  
Милану Милановићу из Крагујевца;  
Јовици Вучинићу из Аранђеловца;  
Милошу Радисављевићу из Смедеревске Паланке;  
Дејану Вујасиновићу из Сопота;



Николи Стоиљковићу из Ракитова;  
Филипу Јургецу из Аранђеловца;  
Ивану Милићу из Крагујевца;  
Душану Глишићу из Крагујевца;  
Владимиру Николићу из Степојевца;  
Драгану Гајићу из Шопића.

*Поделити благослов за упис на Богословски факултет Светог Саве у Либертивилу:*  
Матији Раковићу из Крагујевца.

*Поделити благослов за упис на Богословски факултет Светог Василија Острошког у Фочи Универзитета у Источном Сарајеву:*

Милану Благојевићу из Крагујевца;  
Милану Краљевићу из Крагујевца.

*Завршили Православни богословски факултет Универзитета у Београду:*

Јереј Саша Антонијевић, привремени парох Прве парохије у Баточини.

# СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. јуна до 31. јула 2010. године

ЈУН:

1. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица;  
Рад у Епархијској канцеларији.

2. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

3. јун 2010 – Свети цар Константин и света царица Јелена:  
Служио Литургију у манастиру Дивостину и пререзао славски колач поводом храмовне славе манастирске капеле;  
Посетио храм Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром и храм Светих Јоакима и Ане у Међулужју ради надгледања текућих радова;  
Посетио господина Борића у Малој Врбици, поводом крсне славе.

4. јун 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Рад у Епархијској канцеларији.

5. јун 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Посетио храм Силаска Светог Духа у Корићанима ради утврђивања програма живописања цркве.

6. јун 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Служио помен Владимиру Петровићу на крагујевачком Варошком гробљу;  
Посетио манастире Каленић и Прерадовац.

7. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;  
Примио, у манастиру Каленићу, др Драгана Продановића, председника општине Рековац.

8. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Служио опело у јагодинском храму Свете Петке Радмили Ђорђевић, ктиторки овог храма;

Примио у Владичанском двору у Крагујевцу Александра Николајевића Конанихина, аташеа за културу амбасаде Русије у Београду.

9. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;  
Одржао пријемни испит кандидата Шумадијске епархије за први разред богословије;  
Учествовао у Јагодини у представљању књиге патријарха Павла *Косовска искушења*, коју је приредила Нађа Андрејевић.

10. јун 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви у којој су, са својом вероучитељицом Јеленом Ракић, учествовали, сви се причестивши, ученици Основне школе *Светозар Марковић* из Крагујевца. Полазници веронауке, пред летњи распуст, добили су архијерејски благослов;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Учествовао на пријему у Руској амбасади у Београду, поводом Дана Руске Федерације.

11. јун 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Рад у Епархијској канцеларији.

12. јун 2010:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Селевцу.

13. јун 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Смедеревској Паланци и освештао темеље новог парохијског дома при овом храму.

14. јун 2010:

Саслуживао митрополиту др Амфилохију и другим архијерејима СПЦ на Литургију у манастиру Ћелије, поводом прослављања празника преподобног Јустина Ћелијског;  
Поклонио се моштима светог Николаја Жичког у манастиру Лелићу;  
Посетио храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу ради надгледања радова на изради храмовног живописа.

15. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;  
Рад у Епархијској канцеларији.



16. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;  
Председавао седници органа Епархијских фондова.

17. јун 2010:

Служио у Саборној крагујевачкој цркви Литургију и деветогодишњи парастос епископу шумадијском др Сави Вуковићу.

18. јун 2010:

Служио Литургију у манастиру Брезовцу (где се налази капела посвећена свештенмученику Јоаникију Липовцу), поводом открића да је на данашњи дан 1945. године (18. јуна) у околини Аранђеловца пострадао од комунистичких власти митрополит црногорско-приморски Јоаникије Липовац.

19. јун 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Посетио храм Силаска Светог Духа у Корићенима ради надгледања радова на изради храмовног живописа.

20. јун 2010:

Служио Литургију у манастиру Каленићу;  
Организовао, са свештенством Крагујевачког и Лепеничког архијерејског намесништва, дочек Господину Иринеју, патријарху српском, који је у повратку са Косова и Метохије посетио Крагујевац.

21. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Примио представнике општине Лазаревац и РЕИК-а *Колубара*.

22. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

23. јун 2010:

Служио у манастиру Павловцу Литургију и четрдесетодневни парастос монаху Сави.

24. јун 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

25. јун 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Рад у Епархијској канцеларији.

26. јун 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

27. јун 2010:

Служио Литургију у манастиру Прерадовцу;  
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

28. јун 2010 – Видовдан:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

29. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;  
Рад у Епархијској канцеларији.

30. јун 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косов-

ског у Крагујевцу – Белошевац;

Рад у Епархијској канцеларији.

ЈУЛ:

1. јул 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

2. јул 2010:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;  
Пререзао славски колач господину Борићу из Врбице;  
Освештао просторије књижаре *Евро-Ђунти* у Крагујевцу, власника Новице Јевтћа.

3. јул 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

4. јул 2010:

Служио Литургију у манастиру Пиносави;  
Посетио храм Светог Симеона и светог Саве у Кусатку;  
Служио бденије у манастиру Каленићу.

5. јул 2010 – Преподобна Анастасија Српска:

Служио Литургију у манастиру Каленићу и пререзао славски колач поводом храмовне славе манастирске капеле.

6. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;  
Посетио, у пратњи Радише Пљакића и Мирослава Брковића, храм Рођења Пресвете Богородице – Карађорђеву цркву у Тополи.

7. јул 2010 – Ивањдан:

Служио Литургију у манастиру Тресијама;  
Присуствовао програму манифестације *Под липама манастира Тресија* и отварању ликовне колоније *Неменикуће 2010*.

8. јул 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;  
Примио Владана Јовановића, епархијског адвоката;  
Посетио, у пратњи протојереја ставрофора Саве Арсенијевића и протојереја ставрофора мр Рајка Стефановића, предузеће *Мегапласт* у Доњем Милановцу ради набавке кутија за епархијско ордење.

9. јул 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Примио студенте богословских факултета из Епархије шумадијске;  
Примио игумана студеничког Тихона и сабрата овог манастира Арона;  
Обишао, у пратњи Верољуба Стевановића, градоначелника Крагујевца и Зорана Николића, вајара, крст са Распећем на улазу у Крагујевац.

10. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;  
Примио књижевника Видосава Стевановића;  
Примио др Радета Николића и Мија Бугарчића.

11. јул 2010:

Служио Литургију у храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци;  
Служио празнично бденије у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу.



12. јул 2010 – Петровдан:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе манастирског храма;

Служио у опленачком храму Светог великомученика Георгија десетогодишњи помен принцу Томиславу Карађорђевићу;

Служио у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама помен књижевнику Моловану Видаковићу и благословио почетак духовно-уметничке манифестације *Дани Милована Видаковића*.

13. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Примио др Ненада Ђурђевића, професора крагујевачког Правног факултета;

Освештао производну халу предузећа *Сунце* у Крагујевцу, власника Љубише Маринковића.

14. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светих Косме и Дамјана у Сипићу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Примио професора др Сретена Петковића;

Примио архимандрита мр Алексеја Богићевића, настојатеља манастира Светог Луке у Бошњану и јеромонаха Луку;

Посетио храм Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром ради надгледања текућих радова.

15. јул 2010:

Служио Литургију у Брајковцу и пререзао славски колач поводом славе Заједнице *Земља живих*;

Посетио храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу ради надгледања радова на извођењу храмовног живописа.

16. јул 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад у Епархијској канцеларији;

Служио у Јагодини четрдесетодневни парастос Радмили Ђорђевић, ктиторки храма Свете Петке;

Посетио манастир Дивостин.

17. јул 2010:

Служио у храму Силаска Светог Духа у Пајазитову Литургију и помен ктиторима цркве – припадницима Југословенске војске у отаџбини;

Венчао у Трнави Горана и Мару Васиљевић, као и Александра и Милену Васиљевић.

Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

18. јул 2010:

Служио Литургију у Светониколајевском манастиру Манастирку.

19. јул 2010:

Служио Литургију у манастиру Дивостину;

Примио Верољуба Стевановића, градоначелника Крагујевца, поводом договора о освећењу крста са Распећем на улазу у Крагујевац.

20. јул 2010:

Служио у храму Свете великомученице Недеље у Десимировцу Литургију, освештао храмовни живопис и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

21. јул 2010 – Свети великомученик Прокопије:

Освештао новоподигнути храм Свих Светих манастира Бошњана, служио Литургију и пререзао славски колач поводом манастирске славе;

Освештао капелу за паљење свећа у Парцанима и пароха Дејана Миленковића одликовао правом ношења црвеног појаса;

Саслуживао Господину Иринеју, патријарху српском, у чину освећења крста са Распећем и рељефном иконом светог великомученика Георгија на улазној саобраћајници у Крагујевац.

22. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;

Рад у Епархијској канцеларији;

Посетио храм Упенија Пресвете Богородице у Младеновцу ради договора са грађевинским стручњацима о реновирању овог храма;

Служио у Саборној крагујевачкој цркви молебан за народ Косова и Метохије.

23. јул 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад у Епархијској канцеларији.

24. јул 2010:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

Служио вечерње у храму Покрова Пресвете Богородице у Вучковици.

25. јул 2010 – Празник Чудотворне иконе Богородице Тројеручице Хиландарске:

Служио Литургију у манастиру Каленићу током које је крстио малог Петра; пререзао славски колач поводом манастирске славе;

Посетио манастир Прерадовац.

26. јул 2010 – Сабор светог архангела Гаврила:

Служио Литургију у манастиру Вољавчи и пререзао славски колач поводом манастирске славе;

27. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

28. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;

Посетио храм Светог великомученика Димитрија у Рагковићу ради надгледања радова на обнови храма;

Посетио храм Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром ради надгледања текућих радова;

Посетио манастир Благовештење Рудничко.

29. јул 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;

Рад у Епархијској канцеларији;

Служио у Варварину опело Радисави Симић;

Посетио Младеновац.

30. јул 2010 – Света великомученица Марина:

Служио Литургију у храму Свете великомученице Марине у Својнову и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

31. јул 2010:

Служио Литургију у храму Светог Симеона и Светог Саве у Кусатку и освештао звона за овај храм;

Учествовао у почетку рада Летње школе *Свети Сава* у Кусатку за децу из дијаспоре;

Венчао у манастиру Дивостину Марка и Катарину.



# ДЕЧИЈА СТРАНА



“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ СЊЕГА”

## ПРОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ



Исус се на гори Тавор преобразио пред Петром, Јованом и Јаковом и показао им своју Божанску славу, која је сијала кроз Његово тело и одећу. *И док се мољаше постаде изглед лица Његовог другачији, и одело Његово бело и блистајуће.* (По Луки 9:29). Та слава била је увек са Исусом. Чудо представља чињеница да је била сузбијана.

Преображењем Исус није додао ништа својој природи што није одувек поседовао. Само је показао ко је Он заиста. Он је одувек био Божанске природе и преображењем се Његова Божанска слава само открила. Сијала је кроз Његово физичко тело. Они који поричу да је Исус Бог, сматрајући га само за великог учитеља, чине то због свог духовног слепила. Јер, како човек може да гледа заслепљујућу светлост којом је Христос засијао на Преображењу и да затим каже да је Исус само још један велики учитељ?

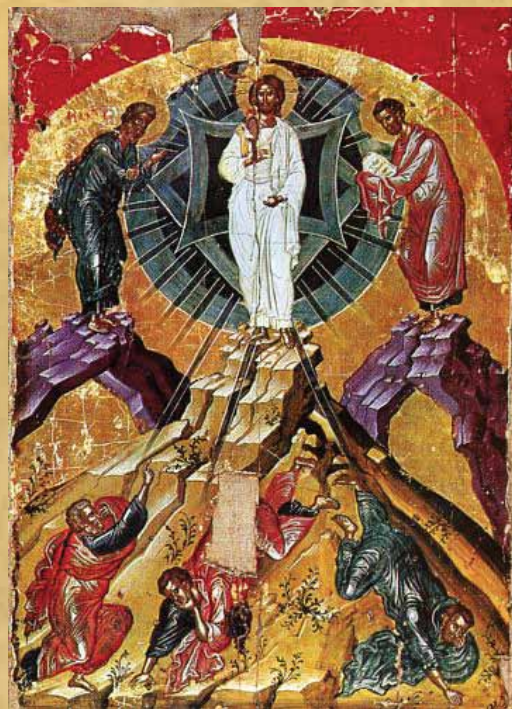
Преображење није само сећање на један догађај у Христовом животу. Оно што се догодило људској Христовој природи, може такође да се догоди и Христовим следбеницима данас, вама и мени, баш као што један стих из вечерње каже: “Данас Христос преобрази потамнелу природу Адама, и испунивши је светлошћу, он је учини налик Богу.”

Путем Преображења, човеку је дозвољено да на кратко види славу Бога у очекивању Судњег Дана, када ће га свако око угледати, а верници не само што ће га видети, већ ће поделити и Његову преобразену славу. Баш као што кроз крштење делимо смрт и васкрсење Христово, тако ћемо, ако устрајемо пратећи стопе Исусове, једног дана поделити и Његово преображење. Зато свети апостол Павле и каже да ћемо се променити у тренутку, у трептају ока, када се зачује последња труба.

Ако се Исус, глава тела, преобразио, онда ћемо се, са Њим, преобразити и ми који смо делови Његовог тела. Сјајна светлост која је засијала кроз Христа на планини Тавор није тек нешто што се догодило у прошлости. То је прозор кроз који можемо видети стварност Царства Божијег не само у Христу, већ и у нама. Као што смо део тела Христовог кроз веру и свете тајне, тако постепено постајемо и налик Њему. То је наше лично преображење у Христа. Ми нисмо само глинене посуде подложне универзалном закону смрти и пропадања. Ти земљани судови носе *велико благо*, како свети апостол Павле каже.

Они не само да постају носиоци духа, већ и Бога, прожети Божијим присуством. Они су позвани да учествују у вечној слави Божијој. Наша људска природа била је та која се испунила Божанском славом на Преображење. Наша људска природа је постала налик Богу и узела учешће у Божијој слави.

Божанска светлост није само засијала око Христа, већ је и Његово тело било њоме захваћено. Лик Божији у нама, који је био затамњен Адамовим грехом, још једном је засијао у људској природи Исусовој. Преобразено и освећено милошћу Божијом, ово наше људско тело може заиста постати икона обоженог човека, која је преобразена и сија светлошћу Пресвете Тројице. Зато многи православни теолози сматрају празник Преображења Господњег за прославу обожења људске природе у Христу.



# УСПЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Назив Богородица за Мајку Божију изражава веру свих црквених отаца и хришћана верника у Христово Божанско порекло. Ту нема простора за грешку. Баш друго Лице Пресвете Тројице родила је Дева Марија. Богородица – Мајка Божија.

Христов идентитет се и данас доводи у питање. Зато се појединци љуте када чују реч Богородица. Како Марија може бити Мајка Божија, питају они. Да ли је вечног Бога који одувек постоји родило људско биће? Да, одговара Црква. Марија није родила две личности, већ једну Божанску особу, која је своју човечност примила од Марије. Она заиста није Христородица, мајка људског бића по имену Христос, већ Богородица, Мајка Божија.

Богородица је драгоцену реч за православне хришћане – реч која савршено изражава и чува нашу веру да је истински Бог постао истински човек ради нашег спасења. Богородица је титула која се даје Марији, не да бисмо је уздизали, већ да заштитимо идентитет њеног Сина, да сачувамо сигурност нашег спасења у Исусу Христу Господу нашем.

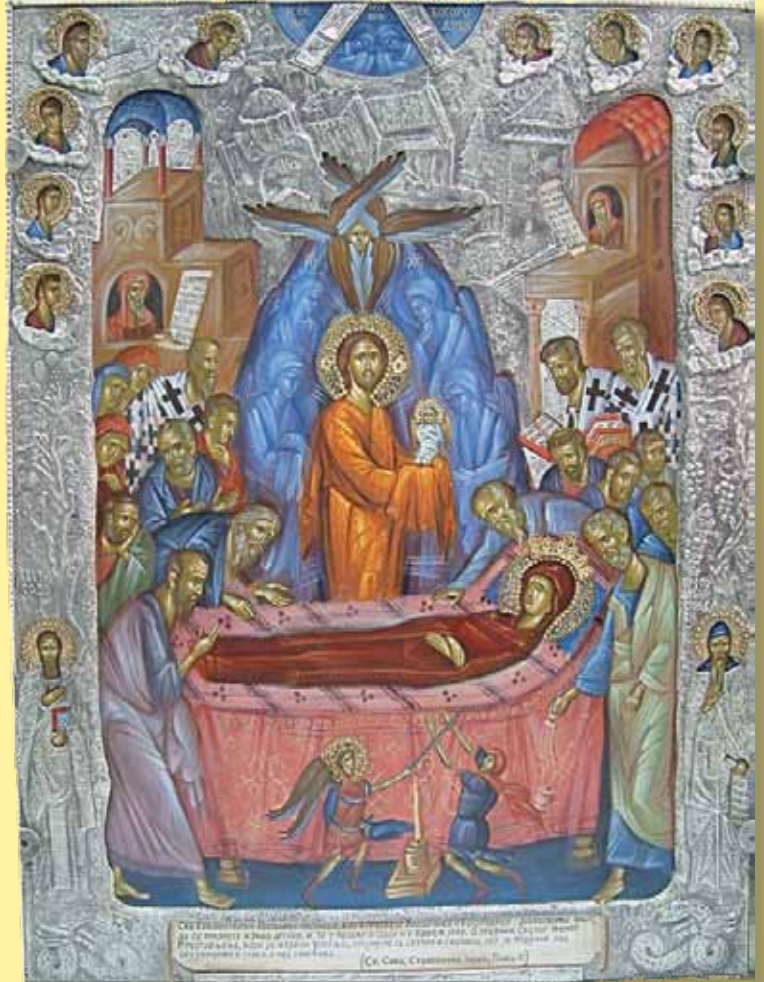
Догађаји повезани са Успењем Пресвете Богородице (28. август) су једноставни и узвишени. Али, нека нам свети Јован Дамаскин, који је по времену и месту живота био близак том догађају, исприча како се то догодило:

“Старо је предање”, пише он, “да су се у време смрти Пресвете Деве Марије сви апостоли, који ради спасења народа путоваху светом, изненада нашли у Јерусалиму. Када су стигли тамо, указа им се анђеоло и чули су песму небеских хорова; тада Дева Марија предаде у руке Богу своју душу, са небеском славом. Њено тело, у коме се на неизрецив начин зачео Син Божији, беше положено у ковчег док су анђели и апостоли певали химне, а потом је покопаше у Гетсиманском врту, где су анђеоски хорови певали још три дана.

Али када, после три дана, анђеоска песма престаде, апостоли отворише гроб јер је свети апостол Тома, који једини беше одсутан, стигао тек трећег дана, а желео је да се поклати телу у коме се зачео Господ. Али, нигде у гробу не нађоше њено тело, већ само тканину у коју беше умотана, и осетише неописиво пријатан мирис који се ширио из гроба. Они поново затворише гроб. Задивљени овим дивним и чудесним догађајем, били су стању само да закључе да је Он који беше зачет у телу Деве Марије, и који постаде човек и би рођен од ње, хтео да после смрти сачува и њено пречисто тело од распадања, и поклати јој се пре општег васкрсења мртвих њеним преношењем на небо.”

Да бисмо разумели Успеније Пресвете Богородице, користило би нам проучавање иконе тог празника. Запажамо тело Деве Марије у лежећем положају, чиме је приказана њена смрт. Изнад ње, у сјајном зраку светлости, је Господ Исус. Он је окружен анђелима и држи душу своје Мајке, насликану као бебу у пеленама, да симболично означи њено рађање путем смрти у вечни живот. Са десне стране, близу главе Деве Марије, је свети апостол Петар, који плаче и кади. Са леве стране је свети апостол Павле, а са обе стране структуре налик на постељу налазе се остали свети апостоли који плачу. На неким иконама Успенија Пресвете Богородице налазимо лик незнабошца који покушава да поремети гроб Деве Марије. Анђеоло долази да га казни. Тиме је изражен став Сабора у Ефесу о томе да ли је Марија родила човека Христа (Христородица) или Боговека (Богородица). Икона показује тријумф православља у лику анђела који кажњава човека који жели да поремети званично црквено учење да је Марија Богородица (родила је Боговека Исуса).

Ову предивну икону можемо употребити да деци објаснимо смрт. Када умремо, тело заспи у Господу и ставља се у гроб где ће почивати, а душу Исус одводи на небо. При Другом доласку Господа Исуса Христа, Он ће подићи тела и поново их ујединити са душама. И заувек ћемо бити са Господом.





# ШИРА ОД НЕБЕСА

У готово свакој православној цркви, у апсиди се налази лик Пресвете Богородице са Христом Дететом у наручју. Дете има лице одраслог човека да покаже да је Он и у детињству имао мудрост и силу Божију.

Током свих ових година, сретао сам особе запрепашћене што је читав предњи зид светилишта резервисан за Пресвету Богородицу. Ти људи сматрају да само Христос треба да буде осликан на том стратешки важном и видном месту. Међутим, лик Пресвете Богородице са дететом у апсиди преноси верницима изузетно важну поруку: Христос мора да се уобличи у нама (Галатима 4, 19), баш као у Богородици.

Елизабета Брир пише: “Често се чује примедба да у православној цркви обично има више упаљених свећа пред иконом Мајке Божије него испред иконе Христа. Али, обично икона Мајке Божије не осликава само њу, већ је у ствари икона отеловљења.”

Пресвета Богородица није тек неко подигнут на пиједестал. Она је једна од нас, прототип истинског верника. Она нас позива да одговоримо на позив Божији истом вером и смерношћу као она, да би се Христос у нама уобличио као у њој. Дева Марија је израз испуњења мисије Цркве. Она је пример нових људи у којима и међу којима Бог борави: *Уселићу се у њих, и живећу у њима, и бићу им Бог, и они ће бити мој народ* (2 Коринћанима 6, 16). Дева Марија је испуњење сврхе Христовог доласка к нама. Он је дошао да би од нас учинио храм живог Бога. *Не знате ли, пита свети апостол Павле, да сте храм Божији и да Дух Божији обитава у вама? (...) јер је храм Божији свет, а то сте ви* (1 Коринћанима 3, 16-17). Баш као што је Дева Марија постала храм Божији, тако и ми морамо постати Његов храм.



Лик Деве Марије са дететом у апсиди цркве говори нам важну и моћну поруку: “Погледајте”, каже она, “Он, који је Господ космоса постаде мали и рањив ради вас. Он вам долази потпуно отворено, као Дете. Он жели да га примите у своје наручје и срце, да нађете у Њему своје спасење од греха и смрти. Гледајте! Он, који је богат, постаде ради вас сиромашан да би ви кроз сиромаштво Његово постали вечно богати.”

Примите Исуса из руку Деве Марије. Она га нуди вама. Примите га у наручје као што је то Симеон урадио. Загрлите га. Волите га. Покорите му се. Следите га. У Њему ћете пронаћи мир. У Њему ће ваше очи заиста видети и осетити спасење Божије.

Нико није изразио поруку Богородице у апсиди – да се Христос уобличи у нама – боље него свети апостол Павле. Читава његова порука у бити има за садржај Христа настањеног у нама. Стотину шездесет и четири пута у својим посланицама, он користи израз “у Христу”. Нико није чешће користио тај израз. Свети апостол Павле га је осмислио да укаже на сасвим ново и јединствено искуство – да Христос живи у нама.

Он поручује Галатима: *Дечице моја, коју опет с муком рађам, докле се Христос не уобличи у вама* (Галатима 4, 19). Свети апостол Павле је буквално носио Христа у себи, баш као Богородица.

Професор Џорџ А. Сотериу пише о значају Деве Марије у апсиди цркве: “Током византијског периода, алегорично значење апсиде као тачке спајања крова цркве са подом, и симболично неба са земљом, допринело је постављању иконе Богородице. Богородица као да лебди између неба и земље као *небеске лестве* којима је Бог сишао и као мост који оне на земљи води ка небу.”

Богородица није на предњем зиду зато да бисмо се молили њој, већ са њом. Она је ту да нас у молитви поведе ка Пантократору у куполи чак и док га држи у наручју као дете. Православни хришћани моле Богородицу да се помоли за њих, да посредује код Њеног сина за њих. Богородица посредује. Спаситељ спашава.

Икона Богородице у апсиди обично се назива *Она која је шира од неба*, јер је родила Христа, који је као Бог Творац свега. Примивши га и зачевши га у себи, Богородица је заиста шира од неба.

# ПРОВЕРИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ

1. Која су два апостола рођена браћа?  
А) Петар и Павле  
Б) Матеј и Марко  
В) Јован и Јаков
2. Колико има вишедневних постова у току једне године?  
А) два  
Б) четири  
В) пет
3. Како се звао архангел који је благовестио Деви Марији да ће постати Богородица?  
А) Михило  
Б) Гаврило  
В) Анђео чувар
4. Како су се звали родитељи пресвете Богородице?  
А) Аврам и Сара  
Б) Адам и Ева  
В) Јоаким и Ана
5. На којој се гори преобразио Господ Исус Христос?  
А) на Тавору  
Б) на Синају  
В) на Маслинској гори
6. Који свети пророк је био ученик светог пророка Илије?  
А) Данило  
Б) Авакум  
В) Јелисеј
7. Које је најважније богослужење Цркве?  
А) литургија  
Б) јутрење  
В) вечерње
8. Које име је мајка Светог Саве добила када се замонашила?  
А) Анастасија  
Б) Јефимија  
В) Ангелина
9. Која су три најзначајнија манастира на Косову и Метохији?  
А) Пећка патријаршија, Дечани, Грачаница  
Б) Каленић, Манасија, Раваница  
В) Жича, Сопоћани, Студеница
10. Ко је написао књигу „Охридски пролог“?  
А) преподобни Јустин Ћелијски  
Б) свети владика Николај Велимировић  
В) свети владика Платон Бањалучки
11. Ко је насликао икону Богородице Тројеручице?  
А) свети апостол Лука  
Б) преподобни Јован Дамаскин  
В) преподобни Андреј Рубљов
12. Где је рођен свети Симеон Мироточиви?  
А) у Београду  
Б) у Подгорици  
В) у Солуну

Одговори:

1. в, 2. б, 3. б, 4. в, 5. а, 6. в, 7. а, 8. а, 9. а, 10. б, 11. б, 12. б



## СЕТИВШИ СЕ СВИХ СВЕТИХ

Ми се током Свете Литургије молимо заједно са свим светитељима, а не сами. Зато свештеник каже: “Сетивши се свих светих, опет и опет у миру се помолимо Господу.”

Више пута у току Свете Литургије ђакон нас сличном опоменом позива да се помолимо: “Помињући пресвету, пречисту, преблагословену, славну владатељку нашу Богородицу и увек деву Марију са свима светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.” Овде јасно видимо да је циљ подсећања на Богородицу и све свете да нас поведе ка дубљем предавању Христу Богу. Дакле, средиште није на свим светима, већ на Христу. Пошто смо поменули светитеље, настављамо да “себе и једни друге Христу Богу предајемо.” Пошто смо се подсетили на друге у породици Божијој који су одлично служили Његовој слави, правилно смо надахнути да и себе понудимо и потпуно предамо Христу, нашем Богу.

*фото  
репортажа*



**Патријарх Иринеј освештао Ђурђевдански крст у Крагујевцу**



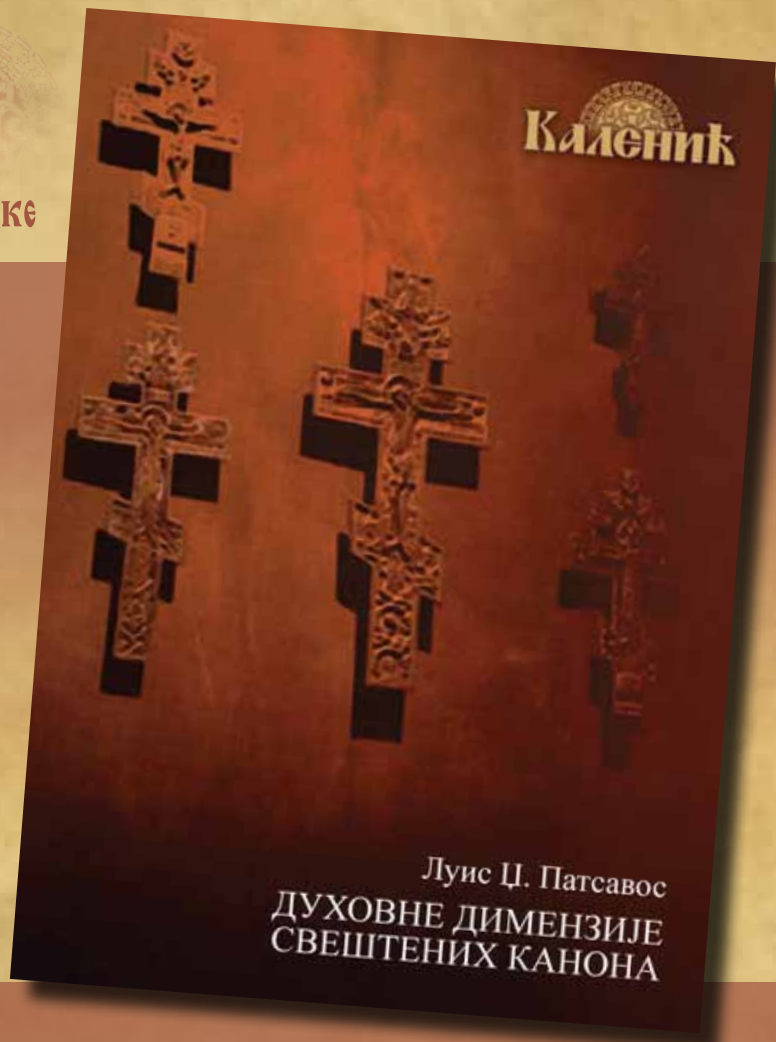
# Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

## НОВА ИЗДАЊА

*Луис Ж. Патсавос*

### ДУХОВНЕ ДИМЕНЗИЈЕ СВЕШТЕНИХ КАНОНА



*Архимандрит Зинон*

### БЕСЕДЕ ИКОНОПИСЦА

